

πάνος μανάφης

η μηλιά

μια ιστορία αγάπης

δήγμα

Η ΜΗΛΙΑ

μια ιστορία αγάπης

ΠΑΝΟΣ ΜΑΝΑΦΗΣ: *Η μηλιά, μια ιστορία αγάπης*

εκδόσεις *δῆγμα*

Μαντινείας 48, Τ.Κ. 54644, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ,

τηλ. 6937 160705 και 6937 108881

Ιστοσελίδα: <http://www.ekdoseis-digma.gr/>

E-mail: thanasis@triaridis.gr και cospoz@hotmail.com

&

Εκδόσεις ΕΥΡΑΣΙΑ

Ομήρου 47, Τ.Κ. 10672, ΑΘΗΝΑ

Τηλ. 210 3614968 Φαξ. 210 3613581,

E-mail: info@eurasiabooks.gr

δῆγμα/μυθοπλασίες 7

Η μηλιά, μια ιστορία αγάπης

1η έντυπη έκδοση, Φθινόπωρο 2011

176 σελίδες (12 «επί» 20)

ISBN: 978-960-8187-64-1

© γενικό: 2011, ΠΑΝΟΣ ΜΑΝΑΦΗΣ

© για την έντυπη ελληνική έκδοση: 2011, εκδόσεις *δῆγμα*
και ΠΑΝΟΣ ΜΑΝΑΦΗΣ

Σχεδιασμός εξωφύλλου και μορφοποίηση έκδοσης:

ΘΑΝΑΣΗΣ ΤΡΙΑΡΙΔΗΣ και ΓΙΑΝΝΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ

Σελιδοποίηση: ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΑΣΤΡΙΝΑΚΗ (6932 112559)

Εκτύπωση: ΜΑΚΗΣ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ (210 6457242)

Διακίνηση:

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΥΡΑΣΙΑ (<http://www.eurasiabooks.gr/>)

Ομήρου 47, Τ.Κ. 10672, ΑΘΗΝΑ

Τηλ. 210 3614968 Φαξ. 210 3613581,

E-mail: info@eurasiabooks.gr

Τυπώθηκε στην Αθήνα σε 700 αντίτυπα το φθινόπωρο του 2011 για
λογαριασμό των εκδόσεων *δῆγμα* και των εκδόσεων Ευρασία.

Πάνος Μανάφης

Η ΜΗΛΙΑ
μια ιστορία αγάπης

μυθιστόρημα

δῆγμα

-Μήπως φοβάστε πως έπαψα να σας αγαπώ;
-Για σας δε νοιάζομαι καθόλου. Φοβάμαι μονάχα
μην πάψω εγώ ν' αγαπώ κάποιον.

Φ. Ντοστογιέφσκι, Οι Δαυμονισμένοι

1

Μόλις γύρισα από την κηδεία των γονιών μου. Όλα τα προηγούμενα χρόνια πίστευα πως ζούσα με δύο ανθρώπους δυστυχισμένους. Ήμουν σίγουρη γι' αυτό. Τον πρώτο καιρό αυτό ήταν κάτι που με πλήγωνε. Και πώς όχι; Τι αντιστάσεις να γεννά μια παιδική ψυχή. Έτσι γέμιζε με πόνο. Μέχρι που το δίχτυ της συνήθειας τύλιξε για τα καλά τη ψυχή και τη καρδιά μου και έφερε τη λύση. Άλλωστε δεν τους έβλεπα και πολύ. Τα πρωινά έβρεχα καλά τα μάτια μου, τα σκούπιζα κι έπειτα τα κράταγα τέρμα ανοιχτά για να περάσω το κεντρικό δρόμο της γειτονιάς και να φτάσω στο σχολείο. Το μεσημέρι επέστρεφα πάλι μόνη. Η μητέρα είχε αφήσει το πιάτο στο τραπέζι να κρυώνει. Έπειτα κλεινόμουν στο δωμάτιό μου για να διαβάσω.

Ήμουν καλή μαθήτρια. Ήμουν αρκετά έξυπνη, μου άρεσε και η μελέτη. Τα πρώτα τουλάχιστον χρόνια στο σχολείο αρίστευα. Αλλά όταν κάποια απογεύματα έβγαινα από το δωμάτιο, για να πάω στο μπάνιο ή να πιω λίγο νερό, συνειδητοποιούσα πως ζούσα με δύο ανθρώπους δυστυχισμένους.

Η πληγή αυτή έκλεισε όταν κατάλαβα πως μπορούσα να ζήσω και χωρίς εκείνους. Αυτό είναι κάτι που δεν έχω πει σε κανένα. Θα υπάρχουν πάντα σκέψεις που κρατάμε μόνο για εμάς. Ακόμα κι όταν έρχεται ο καιρός που δε μπορούμε να δούμε πια τον εαυτό μας πουθενά. Όταν αφήνουμε να μπει μέσα μας και να μας κυριέψει κάποιος άλλος. Στη καρδιά, στη σκέψη και στο κορμί μας. Και μας ρουφήξει και μας... καταστρέψει... ακόμα και τότε, κάπου βαθιά στα μύχια του εγκεφάλου μας, φωλιάζουν σκέψεις που θρέφονται μόνο για εμάς τους ίδιους.

- Ευχαριστώ πολύ.
- Ζωή σ' εσένα, γλυκιά μου
- Ευχαριστώ πολύ.
- Συλλυπητήρια, η ζωή συνεχίζεται.
- Είναι σκληρό. Αλλά είσαι πολύ νέα και όμορφη. Πρέπει να κοιτάς μπροστά.

Θέλω να φύγουν όλοι. Να μ' αφήσουν ήσυχη. Εγώ ξέρω τι είναι σκληρό και τι θανατηφόρο... Δηλαδή, πρόσφατα το έμαθα. Για την ακρίβεια εχτές το πρωί. Για να πω την αλήθεια πάντα είχα πρόβλημα με το μέτρο... Το μέσον και η υπερβολή... Η ζωή και ο θάνατος. Τώρα λέω το σιχαίνομαι το μέτρο. Είναι ανυπόφορο, γιατί είναι ανούσιο. Όπως χωρίς ουσία είναι κι όλες αυτές εδώ οι γυναίκες, που φόρεσαν ένα μαύρο μπλουζάκι και μυξοκλαίνε. Βαριέμαι. Θέλω να φύγουν όλοι. Να

φωνάζανε, να κλαίγανε δυνατά και να ουρλιάζανε μοιρολόγια, αυτό θα είχε ένα ενδιαφέρον. Το ίδιο κι αν έρχονταν όλες τους στην κηδεία ντυμένες με ζωηρά χρώματα. Ροζ και λαχανί. Ναι, και κόκκινο. Αν στέκονταν πάνω από τους δύο λάκκους και γελάγανε ή φτύνανε, αυτό θα με διασκέδαζε και τότε δεν θα με πείραζε, ίσως, να παραμένεσανε στο σπίτι μου ως το βράδυ. Εγώ δεν μπορώ να φτάσω στην υπερβολή. Όχι τώρα. Όχι σ' αυτήν την υπερβολή. Εγώ περιμένω πώς και πώς να σηκωθούν όλες τους να ξεκουμπιστούν.

Πάντα έπληττα γρήγορα. Όταν μεγάλωσα περισσότερο κατάλαβα πως η ζωή μόνη είναι πληκτική. Από πολύ νωρίς ένιωσα την ανάγκη ενός συντρόφου. Ήταν πάνω κάτω η ίδια εποχή που συνειδητοποίησα πως μπορούσα να ζήσω και χωρίς τους γονείς μου. Τα απογεύματα δεν διάβαζα πια τα σχολικά μου βιβλία. Ξάπλωνα στο κρεβάτι και φανταζόμουν δυο μάτια ανδρικά. Με τις βαθιές ρυτίδες τους και το κοφτερό βλέμμα να με τυλίγουν. Δεν μπορούσα να βγάλω από το μυαλό μου δυο χέρια σκληρά και με σκληρές γραμμές, να μ' ακουμπούν και με τρόπο...

Ο πατέρας μου ήταν αυστηρός και οι έξοδοί μου από το σπίτι περιορισμένες. Θυμάμαι το βλέμμα του. Μ' έβρισκε πολύ όμορφη... Το ήξερα. Το καταλάβαινα από τον τρόπο που κοίταζε τα πόδια και το λαιμό μου. Ναι, του άρεσα αλλά με μισούσε για τον ίδιο ακριβώς λόγο. Δεν μπορούσε ν'

αντέξει την ομορφιά μου. Αυτή ήταν πάντα άλλωστε η ακαταμάχητη δύναμή μου. Ομολογώ πως από την παιδική μου ηλικία αυτή η ομορφιά ήταν το πιο δραστικό μου όπλο. Έτσι γινόμεουν ζωηρή σε υπερβολικό βαθμό, έτσι δικαιολογούμεν, έτσι τη γλίσωνα φτηνά, ξανά και ξανά. Τώρα που το σκέφτομαι από πολύ μικρή ήμουν λιγάκι... άτακτη... Άτακτη και όμορφη. Συνδυασμός... θανατηφόρος.

Σε κάποια πράγματα, λοιπόν, από μικρή έπεσα μέσα, για κάποια άλλα διαφεύστηκα. Όπως, για παράδειγμα, στην πεποίθησή μου πως όλα τα προηγούμενα χρόνια ζούσα με δύο ανθρώπους δυστυχημένους. Ο πατέρας μου ήταν ασφαλιστής. Δεν μπορώ να αποδώσω την αυστηρότητά του στη φύση του επαγγέλματος που ασκούσε. Ήταν νευρικός σίγουρα. Κάποτε το απέδιδα στη μητέρα μου, γιατί αυτή είχε γεννηθεί με νεύρα και δεν ήταν δύσκολο να επηρεάζε με τη συμπεριφορά της τον πατέρα μου. Από την άλλη, το να είσαι ασφαλιστής και η δική σου ζωή να παραμένει χωρίς υπογραφή σε επίσημα χαρτιά, «λόγω ένδειας», είναι ισχυρή αιτία νευρικότητας. Ειδικά από τη στιγμή που ο ίδιος καθημερινά κήρυττε στους πελάτες του «το εύθραυστο της ζωής», που στο τέλος το πίστεφε και ο ίδιος και κρίμα που δεν είναι τώρα σε θέση να δει πως δικαιώθηκε. Το άδικο του αγώνα... Γιατί ο θάνατός του ήταν ατύχημα από εκείνα που ο ίδιος ονόμαζε «παιχνίδι της μοίρας».

Το επάγγελμά του, κατὰ τ' ἄλλα, μ' ἄφηνε παντελῶς αδιάφορη. Το μόνο ενδιαφέρον ἦταν οι συναντήσεις του με συναδέλφους στο σπίτι μας. Δεν μ' ἄφηνε φυσικά να παρευρίσκομαι στο σαλόνι καθὼς συζητούσαν για το μέλλον της ασφάλισης στη χώρα μας. Απορῶ μάλιστα αν τον πρώτο καιρὸ οι συνάδελφοί του ἤξεραν πως εἶχε κόρη. Κάποια φορὰ, ἔτυχε να επιστρέψω ἀπ' το σχολεῖο προτοῦ τελειώσῃ η συνάντησή τους. Τα σχόλιά τους, ομολογῶ, ἦταν πολὺ κολακευτικά. Ἐτσι πῆρα θάρρος και στη ἐπόμενη συγχέντρωσή τους εἶχα φροντίσει ἀπὸ νωρὶς να πιάσω μια πολυθρόνα στο σαλόνι, κάνοντας πως διαβάζω. Φοροῦσα ἓνα κοντὸ νυχτικᾶκι κι ἄφηνα τα μακριὰ μου πόδια να εἶναι το πρώτο που ἀντίκριζαν οι ασφαλιστές καθὼς εἰσέρχονταν στο σαλόνι μας. Ο πατέρας μου εἶπε με τρόπο πως αὐτές οι συζητήσεις δεν μ' ἀφοροῦν και να πᾶω στο δωμάτιό μου, ἀλλὰ εἶχε σίγουρα νευριάσει. Φυσικά, καθὼς σηκώνόμουν ἀπὸ την πολυθρόνα, ἄφησα να φανεῖ το λεπτὸ ὕφασμα μέσα ἀπ' το νυχτικὸ μου. Ἀπέναντί μου τότε καθότανε ἓνας πενηντάρης φαλακρὸς και μᾶλλον ἄσχημος ασφαλιστής. Ἀλλὰ τελικὰ το να προκαλῶ ἦταν κάτι πάνω ἀπὸ τις δυνάμεις μου.

Συνέχισα για καιρὸ να φλερτᾶρω με τους συναδέλφους του πατέρα μου, γιατί ἦταν κάτι που μου ἄρεσε και το ἐβρίσκα ενδιαφέρον. Στο κάτω κάτω ἦταν και το μόνο που μπορούσα να κάνω για να κορέσω την ἀκατανίκητη ἐπιθυμία μου γι' ἀνδρι-

κά βλέμματα. Το πάθος άραγε κληρονομείται; Η μητέρα μου πάντως ήταν των άκρων. Θέλω να πω, ζούσε ξυστά σε μια υπερβολή που μπορούσε να τη σκοτώσει. Έτσι έλεγαν οι γιατροί δηλαδή, γιατί στην πράξη κανείς δεν ξέρει «το παιχνίδι της μοίρας». Έπινε και κάπνιζε πολύ. Αυτό της προκαλούσε πονοκεφάλους, νεύρα και φωνές. Ουρλιαχτά που βράζανε στο στήθος της κι έπειτα ξεπετάγονταν να κάψουν ολόκληρο το σπίτι. Ποτέ δεν έκλεισα τα αυτιά μου για να μην ακούω τους ατέλειωτους καυγάδες των γονιών μου. Μια μέρα ο πονοκέφαλος ήταν τόσο δυνατός που την έριξε στο κρεβάτι με πυρετό. Επιπλέον, η γεύση από το τσιγάρο της έφερνε αναγούλες. Στριφογύριζε, θυμάμαι, στο στρώμα της σαν πληγωμένο ζώο και, παρά τον πόνο της, τσίριζε να αδειάσουμε όλα τα τασάκια και να πετάξουμε κάθε πακέτο τσιγάρα που βρισκόταν μες το σπίτι. Έπειτα ορκίστηκε πως δεν θα ξαναπιεί στη ζωή της. Τήρησε την υπόσχεσή της, αλλά οι πονοκέφαλοι συνεχίστηκαν. Φοβόταν να μην την πιάσει η κρίση εκείνης της μέρας και με τον παραμικρό πόνο τηλεφωνούσε στο γιατρό της.

- Εμείς πρέπει να φύγουμε. Αν χρειαστείς οτιδήποτε, μην διστάσεις να μας φωνάξεις.

- Ευχαριστώ πολύ.

- Τώρα πρέπει να φανείς δυνατή. Συλλυπητήρια.

- Ευχαριστώ πολύ.

- Δυστυχώς, ποτέ δεν μπορούμε να ξέρουμε τι

κρύβει ο καθένας μέσα του.

- Ευχαριστώ πολύ.

Ναι, σίγουρα δεν μπορούμε να γνωρίζουμε πώς σκέφτεται ο καθένας και τι είναι αυτό που έχει μαυρίσει τη ψυχή του. Η μητέρα είχε παντρευτεί τον πατέρα από αγάπη. Στην πορεία χάλασε η συνταγή. Θαρρώ όμως πως ο πατέρας είχε άλλες προτεραιότητες. Εκτός αυτού, ήταν σίγουρα πιο όμορφος από εκείνη. Δεν παραξενεύτηκα, λοιπόν, όταν ο γιατρός απέδωσε εκείνους τους πονοκεφάλους της στο άγχος και στη θλίψη που ένιωθε η μητέρα μου. Από πολύ νωρίς είχα αντιληφθεί το πόσο την στεναχωρούσε η αδιαφορία του πατέρα μου. Και σαν γυναίκα μπορώ να καταλάβω απόλυτα την ανάγκη που αισθανόταν να επαληθεύει τη θηλυκότητα της. Την έπιαναν λοιπόν τα νεύρα της, φούσκωνε το στήθος της και έπεφτε στον κανapé πιάνοντας το μέτωπό της. «Το κεφάλι μου θα σπάσει!», φώναζε και μετά τηλεφωνούσε στον Μιχάλη, τον γιατρό της.

Τον Μιχάλη τον ερωτεύτηκα αμέσως. Μου άρεσαν τα μαλλιά του. Έσκυβε πάνω από την μητέρα να την εξετάσει και η μακριά μαύρη φράντζα του έπεφτε στα μάτια και κουνιόταν δεξιά αριστερά, ανάλογα με τις κινήσεις του κεφαλιού του. Δεν μπορούσα να αφήσω την ευκαιρία να πάει χαμένη, έπρεπε να εκμεταλλευτώ τις συχνές του επισκέψεις στο σπίτι μας. Έβαλα λοιπόν μπροστά τα δικά

μου κόλπα... Επιπλέον, είχα καταλάβει πως κι εγώ δεν του ήμουν αδιάφορη. Η μητέρα ξαπλωμένη, εκείνος από πάνω της με το στηθοσκοπιο κι εγώ σταυροπόδι στην αγαπημένη μου πολυθρόνα. Άφηνα το βλέμμα μου να ανεβοκατεβαίνει στο κορμί του, ώσπου να σταθεί με μια προκλητική επιμονή στα δυο μεγάλα χείλη του. Η μητέρα μιλούσε, αυτός με κοίταζε, δεν άκουγε λέξη απ' όσα του έλεγε.

Ένα πρωί φώναξα τη μητέρα στο δωμάτιό μου. Της είπα πως δεν μπορούσα να πάω σχολείο γιατί κρύωνα. Θυμάμαι έβαλε την παλάμη της στο μέτωπό μου. Δεν ήξερα πόσος καιρός είχε περάσει από την τελευταία φορά που με είχε αγγίξει κι η αλήθεια είναι πως ένιωσα κάπως παράξενα. Ήμουν όμως αποφασισμένη να φέρω τον γιατρό σπίτι για χάρη μου. Δεν ήταν καιρός για τέτοιους συναισθηματισμούς. Εξάλλου η ενοχή έπρεπε να είναι δική της, ενώ εγώ έπρεπε να νιώθω θυμωμένη μαζί της για όλα αυτά που μου είχε στερήσει όλα αυτά τα χρόνια. Αλλά όπως είπα, δεν είχα χρόνο να ασχοληθώ μαζί της.

- Τι έχεις; Με ρώτησε.

- Κρυώνουν τα πόδια μου και τρέμω.

- Είσαι ζεστή;

- Έχω πυρετό. Τηλεφώνησε στο γιατρό.

- Ε, βέβαια, πώς να μην αρρωστήσεις... Φθινοπώριασε και εσύ μου γυρνάς με τα κοντά μπλουζάκια και τις φούστες ως το κώλο. Ορίστε τώρα,

αρρώστιας. Ξέρεις πόσο πάει μια επίσκεψη στο σπίτι; Ε, ξέρεις; Τριάντα ευρώ μικρή. Τριάντα ολόκληρα ευρώ, γιατί εσύ θέλεις να κάνεις το γούστο σου και να επιδεικνύεις την κοιλιά και την μέση σου. Στο εξής να μην σε ξαναδώ να τριγυρνάς μισόγυμνη. Αχ, το κεφάλι μου θα σπάσει. Μια μέρα εσύ θα με πεθάνεις!

Έφυγε από το δωμάτιο πιάνοντας το μέτωπό της και σχεδόν παραπατώντας. Στο σαλόνι ο πατέρας έριχνε μια τελευταία ματιά στα χαρτιά του και στα συμβόλαια ζωής, όπως συνηθίζει να κάνει λίγο πριν φύγει για την εταιρία. Την άκουσα να του λέει πως συμπεριφέρομαι σαν κάποια του δρόμου και πως σε λίγο καιρό δεν θα συμμαζεύομαι. «Αυτή μια μέρα θα γκαστρωθεί και θα τρέχουμε», απάντησε εκείνος και έκλεισε πίσω του δυνατά την εξώπορτα.

Όταν έφτασε ο γιατρός ένας ήλιος φθινοπωρινός είχε σηκωθεί και σταθεί στο παράθυρο που βρίσκεται ακριβώς απέναντι από το κρεβάτι μου. Οι ψυχρές του ακτίνες περνούσαν την κουρτίνα, φούσκωναν μέσα στο δωμάτιο, έπαιρναν μαζί και τη σκόνη του αέρα και σχημάτιζαν μπροστά μου το πρόσωπο του Μιχάλη. Τα μάτια του λαμπύριζαν ανάμεσα στους άσπρους τοίχους και τα χείλη του πετούσαν κόκκινες ανταύγειες που έρεαν πάνω μου, πετούσαν μετά προς το ταβάνι κι ενώνονταν σ' ένα φωτοστέφανο γύρω από το κεφάλι του.

Μπήκε στο δωμάτιο με γρήγορα βήματα και

στάθηκε πάνω από το τεντωμένο μου κορμί. Τα μάτια του ήταν όμορφα και κατάρμαυρα, η μύτη του σχετικά μικρή και λεπτή, τόνιζε τα σαρκώδη χείλη του. Το φως του πρωινού γλιστρούσε πάνω στα μαλλιά του κι έρχονταν να καθίσει στη φράντζα που έπεφτε μπροστά σαν πυγολαμπίδα. Έσκυψε πάνω μου και ήταν όλος σαν μια πηγή φωτός, που ξεπετάχτηκε μέσα από το σκληρό γαλάζιο φόντο του φθινοπωρινού ουρανού, που απλώνονταν πίσω από το παράθυρο.

Μου ζήτησε να κάνω το σεντόνι στην άκρη. Ένωσα τα πόδια μου να μουδιάζουν, καθώς εκείνος έφερνε τα χέρια του μια στο λαιμό και μια στη κοιλιά μου. Δυσκολευόμουν να πάρω ανάσα και τον κοίταζα στα μάτια. Θυμάμαι ακόμα και τώρα εκείνο το διαπεραστικό του βλέμμα. Χωρίς να καταλάβω το πώς, έπιασα τον σκληρό του καρπό και τον έφερα στο στήθος μου. Ο Μιχάλης τραβήχτηκε ενστικτωδώς και φώναξε τη μητέρα «Δύο μέρες ξεκούραση», είπε. «Να τρώει ελαφριά και να πίνει χυμό πορτοκάλι.»

Ο Μιχάλης έφυγε βιαστικά. Άκουσα τις ρόδες του αυτοκινήτου του να σπινιάρουν στο δρόμο κι εγώ ήξερα ένα μόνο πράγμα: αυτός ο γεροδεμένος τριανταπεντάρης ήθελα να είναι ο πρώτος μου. Από τότε και κάθε πρωί ξύπναγα μούσκεμα από τον ιδρώτα και με τα χέρια σφιγμένα ανάμεσα στα πόδια μου. Έφερνα στο μυαλό μου την εικόνα του, το σκούρο πρόσωπό του με τις χρυσαφί ανταύγειες

να του πλέκουν στεφάνι. Τον ήθελα γιατί είχε μακριά και σκληρά δάχτυλα και δύο μικρά βαθουλώματα δεξιά κι αριστερά από το στόμα του. Μάντευες τα σφιχτά του μπράτσα και το ανοιχτό του στέρνο κάτω από το πουκάμισο. Αυτό που απέμενε ήταν να τον συναντήσω κάπου έξω από το σπίτι, όπου θα ήμασταν μόνο εγώ και εκείνος.

Ήξερα πως σύχναζε στο κέντρο της πόλης και συγκεκριμένα στο μπαρ Βογκ. Εκεί κατέληγε κάθε βράδυ όταν τελείωνε με τα ραντεβού του. Έπρεπε να βρω ένα τρόπο να πάω. Ο πατέρας φυσικά δεν ήθελε να ακούσει κουβέντα γι' αυτό και την πρώτη φορά που του το είπα, έγινε έξαλλος. «Πού τα έμαθες εσύ αυτά τα μπαρ;», με ρώτησε σπρώχνοντας με δύναμη τα χαρτιά με τα συμβόλαια πάνω στο τραπέζι.

- Οι φίλες μου μού μίλησαν για ένα μπαρ στο κέντρο της πόλης.

- Τα τσόλια.

- Όλες οι κοπέλες πηγαίνουν στα μπαρ, προσπάθησα να δικαιολογηθώ.

- Όλες οι φτηνές κοπέλες πηγαίνουν σ' αυτά τα μπαρ, φώναξε εκείνος, όλες οι πρόστυχες! Φορούν κοντές φούστες και τριγυρνούν με γκόμενους! Ούτε να σκεφτούν τα μαθήματά τους και καταλήγουνε πόρνες στα μπορντέλα!

Προκαλούσα κι αυτό τον τρέλαινε. Τραβούσα την προσοχή των ανδρών, γιατί ήμουν όμορφη. Πάνω στο τραπέζι, στο δωμάτιό μου, είναι ένας

καθρέφτης -δώρο της γιαγιάς μου λίγο πριν πεθάνει - «Γιατί έχεις και το ομορφιά και τη χάρη», είπε με σίγουρη φωνή και έπειτα έκλεισε τα μάτια της για πάντα. Η αγαπημένη μου ώρα ήταν πάντα εκείνη που έκανα στην άκρη την καρέκλα μπροστά από το τραπέζι και άνοιγα το κουτάκι με τα καλλυντικά της μητέρας. Βαφόμουν και έκανα τα χείλη μου κόκκινα και τα μάτια μου τα πέρναγα με μαύρη έντονη σκιά και στα μάγουλα πέρναγα το πινέλο με το ρουζ και γινόμουν... γυναίκα... Στριφογυρίζα το κορμί μου μέσα στο δωμάτιο και χόρευα και γέλαγα ασταμάτητα. Το φεγγάρι γέμιζε το παράθυρο και ήταν όλο μια ανταύγεια από τρυφερό φως που φώτιζε το πρόσωπό μου. Σεληνιαζόμουν και ένιωθα τα χέρια του Μιχάλη στο λαιμό μου και την παρουσία του να με πίνει με μια βαθιά και σιωπηλή εισπνοή.

- Συλλυπητήρια. Να ζήσετε να τους θυμόσαστε έτσι νέους.

- Ευχαριστώ πολύ.

- Πρέπει να πηγαίνουμε. Είναι αργά και θα θέλεις κι εσύ να ξεκουραστείς.

- Ευχαριστώ πολύ.

- Συλλυπητήρια, γλυκιά μου. Φαίνεσαι χλωμή, κουράγιο. Στάθηκες άξια κόρη και ξέρω πως πάντα τους πρόσφερες όποια βοήθεια σου ζήτησαν.

Ο πατέρας πάντα έλεγε να βοηθώ τη μητέρα στις δουλειές του σπιτιού. «Αν μάθεις να σκουπίζεις

τα χαλιά και να μαγειρεύεις, θα πάφεις να έχεις το μυαλό σου στους γκόμενους...» Το σκούπισμα το σιχαινόμουν, όμως να μάθω να μαγειρεύω ήταν ένα ακόμα...παιχνίδι της μοίρας. Ο πατέρας αγαπούσε πολύ τις κρέπες. Οι κρέπες λοιπόν ήταν και το πρώτο φαγητό που μου έδειξε η μητέρα πώς να φτιάχνω. Η συνταγή ήταν απλή και ταίριαζε με την ηλικία μου. Έριχνε σε ένα μπολ δύο αβγά, ένα ποτήρι γάλα, ένα ποτήρι αλεύρι και λίγο βούτυρο. Εγώ πρόσθεσα στη συνταγή της και λίγη κανέλα. Είχα διαβάσει κάπου πως η κανέλα είναι αφροδισιακή... «Μμ...Πολύ νόστιμη αυτή η κρέπα!», έκανε ο πατέρας μόλις τη δοκίμασε. «Έτσι, μπράβο. Είδες, που όταν θέλεις, είσαι καλό κορίτσι...»

Όχι, εγώ ήμουν πάντα καλό κορίτσι. Αλλά από μικρή, λιγάκι ζωηρή. Δεν προκαλούσα τους άντρες μόνο γιατί αυτό μου έδινε...ζωή. Άλλωστε αυτό άρχισε να συμβαίνει αργότερα, όταν πέρασα στην εφηβεία. Από κοριτσάκι όμως έβρισκα πολύ ενδιαφέρον να προκαλώ όλους όσους βρισκόταν γύρω μου. Τους γονείς, τους συγγενείς, τις φίλες μου. Τις καταστάσεις, γενικά, τις τραβούσα από τα μαλλιά. Ο κίνδυνος δε με τρόμαζε. Τον θάνατο δεν τον ήξερα τότε. Ρίσκαρα πάντα με μια -συνειδητά επιπόλαια- άγνοια κινδύνου. Μπήκα στη κουζίνα για να κάνω το χατίρι της μητέρας και του πατέρα. Τι σημασία είχε για μένα αν ήξερα να κάνω κρέπες ή όχι. Αλλά μετρούσε σίγουρα η κανέλα που ανακάλυφα πως ταίριαζε απόλυτα με

τη ζύμη εκείνη. Μα μετά από λίγο κι αυτή μου η επέμβαση έχασε το αρχικό της νόημα και άρχισε να ηχεί μέσα μου σαν απειλή. Η απαίτηση των γονιών μου να είμαι καλή, όπως αυτοί ήθελαν, και η προσδοκία τους για νόστιμες κρέπες με κανέλα.

Καθώς έριχνα στο μπολ τη κανέλα σκεφτόμουν τον Μιχάλη. Μέχρι να τον συναντήσω δεν ήξερα τι πάει να πει έρωτας. Ως τότε στη ζωή μου κυριαρχούσε η πλήξη. Βαριέμαι εύκολα κι αυτό έκανε τα πράγματα περισσότερο δύσκολα. Τους φίλους του πατέρα μου τους έβλεπα σαν τα ψάρια που κλείνουμε σε γυάλα. Τα βλέμματα, τα μακριά μου πόδια ήταν τότε ένα μόνο μέρος του παιχνιδιού που λέγεται εγωισμός και επιβίωση. Ομολογώ, βέβαια, πως ήταν πάντα όλοι τους γενναιόδωροι μαζί μου. Έτσι, κάθε φορά που τους πετύχαινα στο σαλόνι μας, αφυπνιζόμουν και ένιωθα στα χείλη μου τις δροσερές ματιές τους. Αισθανόμουν τη γλυκύτητά τους, μαζί με τη ματαιοδοξία που ένιωθα να με κυριεύει. Όλα αυτά με έκαναν να φαίνομαι ευγενική και ίσως κάποιες φορές και χαρούμενη. Υπήρξαν φορές στο παρελθόν που χαμογέλασα, ανασήκωσα το νυχτικάκι μου και πήγα για ύπνο ήρεμη και το στήθος μου να χαλαρώνει από τη φαντασία μου. Δεν περνούσε ποτέ από το μυαλό μου η περίπτωση να δεθώ με κάποιον απ' αυτούς. Το επαναλάμβανα στον εαυτό μου κι όταν πήγαινα να πλαγιάσω. Με κοιτούσαν με τα νωχελικά τους βλέφαρα και ανάμεσα στη δική τους απόγνωση και

στη δική μου αποσπασματική λαγνεία, υψώνονταν χαρακτηριστικά η διαβεβαίωση πως ήμουν εγώ τα πάντα. Το κέντρο εγώ, που άξιζα κάθε θυσία, η οποία όμως θα ήταν από τα πριν μάταιη και γι αυτό οδυνηρή για όσους μ' επιθυμούσαν. Με τους φίλους του πατέρα δεν ανταλλάξαμε ποτέ κουβέντα.

Τη ζωή μου όμως τη φανταζόμουν αλλού. Από τη πρώτη στιγμή που συνάντησα το Μιχάλη, κατάλαβα πως τη διαδρομή της δικής μου ευτυχίας στο τέλος θα την χειροκροτούσα μόνο εγώ. Δεν με ένοιαζε που ο δρόμος μου προς αυτήν θα ήταν ακαταλαβίστικος για όλους τους άλλους. Αν προσπαθήσουν κάποτε να με καταλάβουν, θα οδηγηθούν στο να με εγκαταλείψουν μελαγχολώντας. Δε φοβάμαι την μοναξιά. Όχι, βέβαια. Αλλά ο έρωτας θέλει κι αυτός το μυστήριό του... το έβαλα αυτό εξ' αρχής στη σχέση μου μαζί του... Έπρεπε να τον συναντήσω κάπου έξω. Το μπαρ Βογκ, όπου σύχναζε, ήταν η μόνη λύση. Ο πατέρας ήταν αυστηρός, δε μ' άφηνε.

Τη λύση μου την έδωσε άθελά της η μητέρα. Μπήκε στη κουζίνα όταν έριχνα στο μπολ τα αυγά. Πάνω από τον ηλεκτρικό φούρνο είναι ένα μικρό ντουλάπι όπου φύλαγε τα φάρμακά της. «Να βάλεις και μισή κουταλιά της σούπας βούτυρο», είπε χαμογελώντας, άνοιξε το ντουλάπι, πήρε ένα χάπι από τις στοίβες που είχε μαζέψει και βγήκε πάλι στο σαλόνι. Αμέσως σκέφτηκα πως αυτή ήταν η ευκαιρία μου. Πήρα ένα κουτί από τα υπνωτικά

της χάπια, στην τύχη, έλιωσα τέσσερα ή πέντε και τα έριξα στο μίγμα.

Σερβίρισα τον πατέρα μου φορώντας το κοντό μου νυχτικάκι. «Μμ...πολύ νόστιμη αυτή η κρέπα!», είπε και έφαγε δύο. Η μητέρα έφαγε μόνο μία, αλλά σε λίγο κι αυτή είχε γύρει στον ώμο του και αποκοιμήθηκαν έτσι μπροστά στη τηλεόραση. Σε λίγο μετέφερα τα καλλυντικά της στο δωμάτιό μου και στάθηκα μπροστά στον ολόσωμο καθρέφτη. Ετοιμάστηκα κάπως βιαστικά, γιατί δεν ήξερα πόση ώρα θα επιδρούσαν τα υπνωτικά. Έβαλα τις φηλές της γόβες και ένιωσα σαν να στέκομαι σε κάποια γέφυρα, έτοιμη να πετάξω πάνω από όλους και όλα. Δεν είχα χρήματα. Ο πατέρας τα έχρυβε ακόμα και από τη μητέρα. Έφαξα για αρκετή ώρα στη κρεβατοκάμαρά τους, χωρίς αποτέλεσμα. Απελπίστηκα. Σκέφτηκα να κάνω οτοστόπ. Μετά πως κάτι τέτοιο ίσως θα ήταν επικίνδυνο για μια κοπέλα μόνη μες τη νύχτα. «Μόνη μες τη νύχτα...», ψιθύρισα και χαμογέλασα.

-Συλλυπητήρια δεσποινίς.

-Ευχαριστώ.

-Η ζωή είναι μπροστά σου.

-Ευχαριστώ πολύ.

-Κουράγιο. Πρέπει να είσαι δυνατή και να έχεις κουράγιο τώρα που έμεινες μόνη...

Δεν έμεινα προχθές μόνη. Εγώ γεννήθηκα μόνη... Φόρεσα το πρώτο μου φορεματάκι και

ήμουν μόνη... Βγήκα στην πίσω αυλή μας, κάθισα κάτω από τη μηλιά, δίπλα στο παράθυρο του δωματίου μου, και ήμουν μόνη. Κοίταξα μέσα από τα όνειρα τη ζωή μου, και ήμουν μόνη... Μέτρησα, έγραφα χίλιες φορές τα ονόματά τους, και ήμουν μόνη... Βγήκα στο δρόμο εκείνο τα βράδυ να κάνω στοστόπ και ήμουν μόνη. Αλλά ήταν η πρώτη φορά ύστερα από χρόνια, που ένωσα απίστευτα ευτυχισμένη γι' αυτό. Όχι, το ξαναλέω όχι, δε φοβήθηκα ποτέ τη μοναξιά. Την αγάπησα και τη μίσησα όταν μου έγινε συνήθεια. Αλλά εκείνο το βράδυ, ίσως να ήταν η πρώτη φορά που ένωσα να πλησιάζω το τι σημαίνει να είσαι μόνη με μια δόση ατόφιας ελευθερίας. Λέω μια δόση μόνο, γιατί οι γονείς μου ήταν στον καναπέ αγκαλιά, αλλά υπνωτισμένοι...

Βγήκα στο δρόμο, σήκωσα το χέρι και το πρώτο αμάξι που έτυχε να περνά σταμάτησε αμέσως μπροστά μου. Ο οδηγός του με κοίταξε κάπως περίεργα και μου είπε να μπω να καθίσω. Του εξήγησα πως ψάχνω το μπαρ Βογκ που βρίσκεται στο κέντρο της πόλης, αλλά δεν ήξερα που ακριβώς. «Είσαι τυχερή, γιατί είναι στο δρόμο μου», είπε χαμηλόφωνα και ξεκίνησε. Γρήγορα ένωσα τα δυνατά φώτα από τα αυτοκίνητα που συναντούσαμε, να γλιστρούν στο πρόσωπό μου, να το ζεσταίνουν, να γλύφουν οι ακτίνες τους τα χείλη μου. Ο οδηγός του αυτοκινήτου με ρώτησε γιατί ήθελα να πάω στο μπαρ. «Φαίνεσαι μικρή. Πόσο

χρονών είσαι;»

-Θέλω να χορέψω, του απάντησα κι έστρεψα το βλέμμα στο παράθυρο της πόρτας μου.

Η νύχτα είχε ρίξει λαίμαργα τη μαύρη της μπογιά στα λιβάδια και στους θάμνους. Τα βουνά που περιβάλλουν το προάστιο που μεγάλωσα είχαν κι αυτά χαθεί. Ένωσα να κινούμαι σε μια περιοχή γνωστή αλλά μακρινή μες την μνήμη, που μέχρι εκείνη τη στιγμή πίστευα πως είχε χορτάσει από τσιμέντο, κήπο, μια μηλιά, δυο δρομάκια και δυο μαριονέτες. Στο τζάμι της πόρτας καθρεφτίζονταν τα αδύναμα κλαδιά. Ασθενικά σαν εμένα στα επτά μου. Στην αντανάκλασή τους στο γυαλί είχαν χάσει το χρώμα και τη φυσικότητα της κίνησής τους, όπως εγώ στην εφηβεία είχα ξεμείνει με κάτι λίγες σπασμωδικές κληρονομικές αντιδράσεις και επίκτητες κοινωνικές συμπεριφορές. Δεν ήμουν εγώ εκείνη που φοβόταν να ρουφήξει το δηλητήριο της ομορφιάς. Ζούσα μονάχα μέσα από τον καθρέπτη της γιαγιάς, γιατί είχα «και την ομορφιά και τη χάρη». Η δική μου ρίζα, το δικό μου αιμοφόρο αγγείο βρισκόταν στις ερημιές, που παρακαλούσα και προκαλούσα να με φυτέψουν.

-Δε ξέρω αν επιτρέπουν την είσοδο σε νεαρά κορίτσια, ιδίως όταν δεν συνοδεύονται. Πόσο χρονών είσαι;

-Είμαι όσο φαίνομαι. Σου είπα, πάω εκεί γιατί θέλω να χορέψω.

-Α, χα, κατάλαβα μικρή μου. Ψάχνεις παρτενέρ

γι' απόψε. Μην ανησυχείς, αυτό το βράδυ έκανες τη τύχη σου. Θα σε συνοδέψω εγώ στο μπαρ.

Ο οδηγός ενός αυτοκινήτου, που δεν ήξερα ούτε το χρώμα του, με κοίταξε μια στιγμή και έπειτα έβαλε το χέρι του στο μηρό μου. Ένωσα αμέσως το κρύο της παλάμης του στο γυμνό μου πόδι. Θυμάμαι μόνο το μοχλό των ταχυτήτων στραμμένο πάνω μου, τις δυνατές λάμπες από τα αυτοκίνητα που συναντούσαμε, τις σκιές στα τζάμια που ζωγραφίζανε την εξαρτημένη μου ζωή και τη σκληρή γενειάδα του να μου γρατζουνά στο πρόσωπο. Ασυναίσθητα άνοιξα την πόρτα και ο αέρας, λόγω της ταχύτητας, μου ανακάτεψε τα μαλλιά. Ο οδηγός τρόμαξε. «Θα σκοτωθείς, κλείσε την αμέσως!» φώναξε και προσπάθησε να με τραβήξει από τους ώμους. Έπιασα τη χειρολαβή που υπήρχε ακριβώς επάνω από το παράθυρο της πόρτας και ετοιμάστηκα να πηδήξω στο δρόμο. Στο μεταξύ, είχαμε μπει ήδη στην πόλη και ο οδηγός, φοβούμενος μήπως αντιληφθεί κάποιος τι συνέβαινε, πάτησε απότομα το φρένο. Αμέσως πήδηξα έξω από το αυτοκίνητο και άρχισα να τρέχω προς τον κόσμο. Φορούσα τα ψηλά τακούνια της μητέρας και θυμάμαι ακόμα τον ήχο τους, που ήταν σαν χτύπημα από σφυριά. Έπεσα άγαρμπα πάνω σε μια γριά ντυμένη στα μωβ. Ευτυχώς πρόλαβα και την έπιασα από τη μέση, πριν πέσει και σωριαστεί στο πεζοδρόμιο. Με κοίταξε βαθιά μέσα στα μάτια. Εκείνη τη στιγμή κατάλαβα πως η γριά εκείνη είχε πεθάνει

πριν πολλά χρόνια πάνω σε ένα τροχό φορτωμένο από ρυτίδες. Ένιωσα κάτι να με δροσίζει στο μάγουλο. Η γριά άπλωσε το τρεμουλιασμένο χέρι της και σκούπισε το δάκρυ μου. Έτριξε τα δόντια της σαν τις γέρικες μαούνες σε μισοκατεστραμμένο λιμανάκι και έπειτα εγώ της χαμογέλασα. Μου έσφιξε απαλά το χέρι και έφυγε μέσα στον καπνό της ομορφιάς της.

- Συλλυπητήρια, δεσποινίς.
- Ευχαριστώ πολύ.
- Η ζωή συνεχίζεται. Ζωή σε εσάς.
- Ευχαριστώ πολύ.
- Τίποτα δεν είναι δύσκολο, ο Θεός είναι μεγάλος.

Δυσκολεύτηκα να βρω το μπαρ Βογκ, γιατί γνώριζα μόνο στο περίπου το που βρισκόταν και επιπλέον, μετά το περιστατικό με τον οδηγό του αυτοκινήτου, φοβόμουν να ρωτήσω κάποιον περαστικό. Όταν τελικά το βρήκα και μπήκα μέσα, είδα τον Μιχάλη καθισμένο σε ένα ψηλό σκαμπό μπροστά στο μπαρ, να συζητά με τον τύπο που βρισκόταν πίσω από τη μπάρα. Τον πλησίασα γεμάτη αυτοπεποίθηση γιατί ήξερα πως ήμουν όμορφη. Όταν άνοιξα την πόρτα του μπαρ, ένιωσα όλο τον χώρο, τον θαμπό από το ημίφως τον προβολέων, σαν μια σκηνή με μια μαύρη αυλαία. Πρόβαλλα πάνω της γελαστή και ρίχνοντας τριγύρω ματιές ευτυχίας. Έκανα μερικά βήματα μέσα στο καπνό

της ανδρικής δίψας και στο άρωμα της ομορφιάς μου. Τα κεφάλια που γρήγορα γύρισαν προς το μέρος μου, η γεύση από το κόκκινο κραγιόν μου και τις βότκες τους στον αέρα, τα σκούρα μάτια στα πόδια μου, τα ανάποδα γυρισμένα στόματα και εγώ ένα φόρεμα στον αγέρα, κρεμασμένο από τη σκονισμένη λάμψη των προβολέων κι έτοιμη να πετάξω.

Ο Μιχάλης όταν με είδε, τα έχασε. Άπλωσε τα χέρια του και με τράβηξε αμέσως κοντά του. «Τι δουλειά έχεις εσύ εδώ; Αυτό δεν είναι μέρος για κορίτσια!», είπε κάπως θυμωμένα και έσυρε ένα σκαμπό δίπλα του για μένα.

-Θέλω να χορέψω, του απάντησα και κάθισα απέναντί του.

Μου εξήγησε με ύφος διδακτικό, που το σιχαινόμουν αλλά που σε εκείνον προσέδιδε επιπλέον γοητεία, πως το μπαρ δεν ήταν κατάλληλος χώρος για εμένα, πως εκεί οι άντρες πίνουν και συχνά φέρονται περίεργα και άλλα παρόμοια. Ξαφνικά το βλέμμα του καρφώθηκε ανάμεσα στα πόδια μου.

-Δεν φοράς εσώρουχο; Έκανε έκπληκτος.

-Ποτέ σε μπαρ που συχνάζουν όμορφοι άντρες. Είπα αδιάφορα και σήκωσα το χέρι μου να παραγγείλω μία βότκα. Αυτό πρέπει να τον θύμωσε περισσότερο. Άρπαξε το χέρι μου με τέτοια ένταση, που έκανε δύο τύπους που καθόταν παραδίπλα να γυρίσουν τα μάτια τους απορημένοι και μάλλον έτοιμοι να επέμβουν για να με υπερασπιστούν.

-Η μάνα σου γνωρίζει ότι βρίσκεσαι εδώ; ρώτησε αυστηρά.

-Θέλω μόνο να χορέψω. Απάντησα, πετάχτηκα από το скаμπό κι άρχισα να κουνιέμαι στο ρυθμό της μουσικής. Χόρευα και ταυτόχρονα χάιδευα όλο μου το σώμα. Εκείνος με κοιτούσε. Τον κοιτούσα κι εγώ. Τα μάτια του γυάλιζαν και το φως τα έσκιζε και τα μεταμόρφωνε σε καθρέφτη. Είδα στο πρόσωπό του το πρόσωπό μου, παραμορφωμένο και άγριο από το πάθος. Έτοιμο να σπάσει μέσα στον καθρέφτη, να πεταχτεί το αστραφτερό λουλούδι.

-Συλλυπητήρια δεσποινίς.

-Ευχαριστώ.

-Έχει μείνει λίγος κόσμος. Θα φύγουμε κι εμείς τώρα. Να είσαι δυνατή.

-Ευχαριστώ.

-Τον πατέρα σου τον ήξερα λίγο. Με τη μητέρα σου ήμασταν συμμαθήτριες. Βρισκόμασταν σπάνια τελευταία. Όλο παραπονούνταν για τους πονοκεφάλους της.

Το πρωί ο πατέρας και η μητέρα ξύπνησαν με πονοκέφαλο. Για τον πατέρα αυτή ήταν μια παράξενη κατάσταση. Αρχικά ανησύχησε και σκέφτηκε να πάρει μια μέρα άδεια από τη δουλειά. Η μητέρα είχε έτσι κι αλλιώς καθημερινά πονοκέφαλο, οπότε για αυτήν δεν είχε καμιά διαφορά. Το ίδιο σκηνικό επαναλήφθηκε για μερικές ακόμα εβδομάδες. Κάθε

Παρασκευή βράδυ έμπαινα στη κουζίνα χαρούμενη και έριχνα τα αυγά για τις κρέπες στο μπολ σχεδόν χορεύοντας. Έλεγα στη μητέρα να καθίσει στο σαλόνι και να περιμένει εκεί τις κρέπες. Ο πατέρας τις ευχαριστιότανε πολύ. «Να μάθεις να βοηθάς τη μητέρα σου στις δουλειές του σπιτιού. Αφού είσαι τόσο καλή στη μαγειρική θα τα καταφέρεις περίφημα και στα υπόλοιπα», μουρμούριζε καθώς τις καταβρόχθιζε. Η μητέρα ήταν συνεχώς στραμμένη στη τηλεόραση. Έτρωγε χωρίς να σχολιάζει. Μόνο κάπου κάπου έπιανε το μέτωπό της και αναστέναζε. Λίγο μετά έγερνε το κεφάλι της στον ώμο του πατέρα μου και βυθίζονταν οι δύο τους σε ύπνο βαρύ.

Τη πρώτη φορά που γύρισα από το μπαρ και τους βρήκα έτσι αγκαλιά στο καναπέ, νομίζω μελαγχόλησα. Στην αρχή ήταν μάλλον παράταιρο θέαμα για μένα. Αλλά και εκείνοι σίγουρα θα συμφωνούσαν μαζί μου, αν τύχαινε να δουν στον ύπνο τους τη θέση που τους έδωσα στον καναπέ. Τους έριξα μια τελευταία ματιά, περισσότερο για να συνηθίσω την εικόνα και μπήκα στο δωμάτιό μου. Τράβηξα την κουρτίνα από το παράθυρο και είδα τη μηλιά του πίσω κήπου μας. Είχε αρχίσει να ξημερώνει και το χλωμό φως του ανοιξιάτικου ήλιου έπαιρνε σταδιακά τη θέση της νύχτας. Κάτι έντονες χίτρινες ανταύγειες ξεπετάγονταν πίσω από τη περίφραξη και άστραφταν πάνω στα φύλλα της μηλιάς. Καθώς ο ουρανός ξεθώριαζε έμοιαζε

να ανεβαίνει μαζί με την αυγή όλο και πιο ψηλά και να πετά από εκεί ρόδινες γάζες, που έρχονταν να γίνουν φωτοστέφανο πάνω από το δέντρο της ομορφιάς.

Τις επόμενες Παρασκευές που τους βρήκα αγκαλιασμένους στο καναπέ, ένωσα γι' αυτούς ένα είδος στοργής. Σαν αφοσιωμένη κόρη φρόντιζα στο εξής να μην στερηθούν την εβδομαδιαία τους στιγμή, όπου πρόβαραν τη δική τους τελευταία έξοδο από τον κόσμο με τα πικρά στόματα και το κυριότερο: αγκαλιασμένοι, πλαγιασμένοι πάνω στο θείο πιστοποιητικό της. Φυσικά δεν είμαι εγώ αυτή που θα δώσει άφεση. Κατάλαβα όμως, από τη δεύτερη παράνομη έξοδο και εξής, πως μπορώ να συμμερίζομαι τον άλλον δίχως να συγχωρώ. Επιπλέον, συντελούσα ένα έργο ουράνιο, καθώς φρόντιζα για το μέγιστο τέλος μιας ανθρώπινης πορείας. Μπόλιαζα τα δάχτυλά τους με έναν ρομαντισμό, που τόσο είχαν στερηθεί και που έδινε νόημα στις τελευταίες τους ανάσες.

Ελευθερία είναι να μεγαλώνεις σαν το βουνό και ν' απλώνεσαι σαν την πεδιάδα. Να έχεις τα αστραφτερά φύλλα της μηλιάς και να λάμπεις κάτω από τον χρυσαφένιο ουρανό. Να σε ξεδιψά η βροχή και να στεγνώνεις μέσα σε ομίχλες. Περπατούσα με σίγουρο βήμα στα πεζοδρόμια του κέντρου. Κοιταζόμουν μες στις μισοφωτισμένες γυάλινες βιτρίνες. Ένα λιωμένο χάπι σε μια ζύμη για κρέπες ήταν προς το παρόν αρκετό να μου δώσει

την ευκαιρία να λατρευτώ. Γιατί, αντί για μένα, μιλούσαν η ομορφιά μου και η καλή μου πράξη πριν από λίγο απέναντι στους φύλακες γονείς μου. Τα δεκάδες ζευγάρια μάτια που με συναντούσαν υποτάσσονταν αμέσως στις δύο εξουσίες μου. Μα, μία γενναιόδωρη πράξη αρκούσε. Τώρα με περίμενε ο Μιχάλης. Στο μπαρ Βογκ, μες στους καπνούς και στον υγρό αέρα του, τις αλατισμένες γλώσσες και τα λαδωμένα κραγιόν, έβρισκα εκείνον, τον εκλεκτό, που θα επιβεβαίωνε την ανάσα και τη σκέψη μου.

-Συλλυπητήρια δεσποινίς.

-Ευχαριστώ.

-Ήμασταν συνάδελφοι πάνω από δέκα χρόνια κι ο πατέρας σου ήταν θαυμάσιος συνεργάτης. Ίσως να με θυμόσαστε από τις συναντήσεις που κάναμε εδώ στο σπίτι σας. Τα θερμά μου συλλυπητήρια.

-Ευχαριστώ.

-Πρέπει να φύγουμε. Να είσαι δυνατή και οτιδήποτε χρειαστείς, μη διστάσεις να μας το ζητήσεις.

Ο Μιχάλης έδειχνε να ενδιαφέρεται για μένα όλο και πιο πολύ. Δεν με ξαναρώτησε αν οι γονείς μου γνώριζαν ότι πήγαινα στο κλαμπ Βογκ. Τραβούσε το σκαμπό κοντά του, με κερνούσε μία βότκα. Χόρευα και αναστέναζα και η ανάσα του γινότανε βαριά κάθε που τον πλησίαζα με τα χέρια ψηλά και έπινε το ένα ποτό μετά το άλλο.

Μπαίνοντας στο μπαρ, σπρώχνοντας πίσω τη βαριά τζαμένια πόρτα και αντικρίζοντας στο βάθος τον Μιχάλη, άφηνα πίσω τα υγρά κεραμίδια του σπιτιού μας και τις αναπνοές ενός μισοπεθαμένου, με τις οποίες ζούσαν οι λευκοί μας τοίχοι. Ξεχνούσα το πρώτο μου γάλα. Τη πρώτη μου ρουφηξιά από τα στήθη της μητέρας. Γλιστρούσε η ανάμνηση της πρώτης της ζεστής αγκαλιάς και χάνονταν στη φύχρα των καπνισμένων ματιών της. Πώς να χάσω φρόνιμα, να μην πηγαινοέρχομαι πάνω κάτω μέσα στο δωμάτιό μου. Η μηλιά μεγάλωσε γρήγορα. Τα κλαδιά της σκέπασαν σχεδόν την αυλή και η σκιά της το παράθυρό μου. Οι σκέψεις μου με αναστάτωναν. Εκείνες τις Παρασκευές έβγαίνα βιαστικά από το σπίτι. Περπατούσα με ζαλισμένα βήματα κατά μήκος των μαγαζιών και στις βιτρίνες γυάλιζε πίσω ο κρύος ουρανός. Στα πεζοδρόμια τα μουρμουρητά ανοίγανε σαμπάνιες και ο αφρός τους ξετυλίγονταν μπερδεμένος μες τις λάμπες και τα φώτα. Αναμιγνύω μπρος στα μάτια μου τα μαλλιά τους, πολλαπλασιάζω τα βλέμματά τους, μοιράζω τις αποχρώσεις τους, παίρνω στα σοβαρά τις ουλές και τα λακκάκια τους, προσαρμόζω το επάγγελμά τους, προεκτείνω τις εμπειρίες που μου ομολογούν τα στηθοκοπήματά τους, διαμορφώνω εν τέλει την εικόνα του άνδρα που συναντώ στο πεζοδρόμιο, που περπατά στο πλάι μου, και της προσθέτω τις αθώες πινελιές μου. Το πορτρέτο ήταν έτοιμο και έφταναν οι δοκιμές πέντε-έξι

εβδομάδων για να ομολογήσω πως οι άνδρες με ποιότητα δε χωρούν σε πίνακες. Δεν ταλανίζονται σε γυναικείους στοχασμούς και η μνήμη όταν τους ακουμπά δε τους αφήνει.

Τα πράγματα κυλούσαν καλύτερα απ' ό,τι περίμενα. Οι προσδοκίες μου είχαν ξεπεραστεί. Την τέταρτη βδομάδα ο Μιχάλης με γύρισε στο σπίτι με το αυτοκίνητό του. Είχα πιει αρκετά και ζαλιζόμουνα. Αλλά αυτός δεν ήταν ο μόνος λόγος. Ένας μελαχρινός, αξιοπρεπής και γεματούλης τριανταπεντάρης προσφέρθηκε να με γυρίσει πίσω. Μου συστήθηκε ως δικηγόρος σε μια στιγμή που ο Μιχάλης είχε πάει στη τουαλέτα. Φαινότανε κάπως νευρικός. Στεκότανε δίπλα μου στο μπαρ και έμοιαζε να αναπηδά ολόκληρος. Μιλούσε γρήγορα. Πότε ευγενικός και χαρούμενος, πότε σκυθρωπός και απότομος. Πρόλαβε να μου πει για την εφήμερη καριέρα του ως δικηγόρος. Είχε πάψει να ασκεί το επάγγελμα λίγα χρόνια μετά την απόκτηση του πτυχίου, γιατί όπως μου είπε, «με την αδικία άλλοι συμπράττουν κι άλλοι την πολεμούν».

-Είναι τα λόγια ενός φιλοσόφου. Γάλλου, νομίζω. Κι οι Γάλλοι κάτι παραπάνω ξέρουν για την αδικία.

-Μισώ τη φιλοσοφία, με ξενερώνουν οι φιλόσοφοι, απάντησα κοφτά και παρήγγειλα μία ακόμα βότκα.

Δεν ήταν αυτή ακριβώς η αλήθεια. Δεν απεχθανόμουν τη φιλοσοφία. Αλλά στο Βογκ δεν

χωράνε τα βαθιά αισθήματα και οι βαρύγδουπες κουβέντες. Ούτε αυτή είναι η μόνη αλήθεια. Αλλά αν έπρεπε να πετάξω στα τάρταρα τη φιλοσοφία, για να συνεχιστεί η κυριαρχία μου στο μπαρ, αυτό γινότανε χωρίς ενδοιασμούς. Η βότκα δε σημαίνει τίποτα για μένα. Δεν ήταν για μένα παρά ένα ποτό. Έτσι την έβλεπα και έτσι έπρεπε να την νικήσω. Οι υποτακτικοί μας έπρεπε να διαλέξουν. Θα προσκυνούσαν εμένα ή εκείνη. Για μένα ήταν θέμα επιβίωσης, για εκείνη μάλλον θέμα... τιμής. Το κορμί μου έπρεπε να ποτιστεί, για να ζήσει. Το κορμί μου έπρεπε να ποτιστεί, για να είμαι ευτυχισμένη. Η βότκα δε σήμαινε για μένα τίποτα. Όλοι εκείνοι οι θαμώνες ήταν πηγή ζωής. Έσπρωχνα τη τζαμένια πόρτα του μπαρ και μαζί με το πόμολο τραβούσα τις ματιές τους. Μια ακατανόητη έλξη για τη διαθεσιμότητά τους με έκανε να τους χαμογελάω.

Να είναι υπάκουοι στη θέλησή μου, να ζωντανεύουν μόνο όταν εγώ το θέλω, αυτό ήταν αρκετό. Το αίμα να τσουρουφλίζει τη καρδιά τους, μένοντας ανενεργοί, ως την ώρα που θα ασκούσα την γενναιοδωρία μου. Τότε μόνο κοκκίνιζαν τα βλέφαρά τους, όταν εγώ αποφάσιζα να τους χαρίσω ένα συλλογισμό μου, κρατώντας ψηλά τη βότκα, και να αλλάξω σταυροπόδι βρέχοντας με αυτή τα χείλη μου.

Του έριξα μερικές κοφτές ματιές και με την έμφυτη καλοσύνη που με διακρίνει, του εξήγησα πως

με τη στάση του σώματος και τα λόγια του έδινε την εντύπωση ενός αποτυχημένου. Τον είδα να δυσανασχετεί και του τόνισα δυο-τρεις φορές πως η διαπίστωσή μου είχε να κάνει με τον εραστή-φίλο που στεκόταν δίπλα μου. Απόρησε και εγώ συνέχισα εξηγώντας του πως το επάγγελμά του μου ήταν αδιάφορο στο βαθμό που ήταν αδιάφορο και για εκείνον. Ήξερα τι τον πλήγωνε κι αυτό δεν ήταν η φύση της αδικίας, που τον ανάγκασε να παρατήρει τη δικηγορία και να τριγυρνά στα μπαρ. Ήταν η φήμη του εραστή, που ποτέ δεν είχε αποκτήσει ως τότε.

-Είναι αργά. Θέλεις να σε γυρίσω σπίτι;

Αναρωτήθηκα τότε αν είναι αλήθεια πως εμπιστευόμαστε συνήθως όσους είναι καλύτεροι από εμάς. Εγώ κοιτάζω από το παράθυρο τη μηλιά να μεγαλώνει και εύχομαι να της μοιάσω. Ανοίγουμε την καρδιά μας πιο συχνά σε κάποιον ανώτερό μας ή σε κάποιον που μπορούμε να τον ενθαρρύνουμε εμείς οι ίδιοι; Το σίγουρο είναι πως όταν εξομολογούμαστε, επιθυμούμε από τον άλλον να συμμεριστεί μόνο τον πόνο μας. Δεν επιθυμούμε να μας λυπηθεί. Είναι δύσκολο να γνωρίζεις ποιος είναι δυνατός για το καλό και ποιος για το κακό. Η θέαση της μηλιάς αποτελεί ένα είδος προθαλάμου, που ενώνει το δωμάτιο με τον κήπο της. Αυτός ο προθάλαμος είναι ο εξαγνισμός μου. Μερικές φορές, σκέφτομαι αν υπάρχει ένας τέτοιος προθάλαμος για όλους τους πολίτες αυτού του κόσμου. Όταν

στέκομαι στο ανοιχτό παράθυρο, όλη η ημέρα, η κιτρινισμένη από τον ήλιο, περνάει σαν ταινία από μπροστά μου. Κριτής μου τα χλωμά κλαδιά της και το πράσινο, που λαμπυρίζει ένα χορό πάνω στα φύλλα της. «Γιατί, έχω και την ομορφιά και τη χάρη.»

Δεν πρόλαβα να απαντήσω στην πρόταση του δικηγόρου, γιατί ο Μιχάλης με είχε κιόλας αρπάξει από το χέρι να φύγουμε. Στο αυτοκίνητο κατάλαβα ότι είχε προλάβει να ακούσει την πρότασή του. Διέσχιζε τους δρόμο με ταχύτητα. Ήταν σίγουρα νευρισμένος. Γύρισα και κοίταξα τα πυκνά μαλλιά του. Η μύτη του διαγράφονταν θολή μες στο σκοτάδι του αυτοκινήτου. Άκουσα τις πρώτες σταγόνες της βροχής που έπεσαν πάνω στο παρμπρίζ. Οι γραμμές των ματιών του τρεμόπαιζαν. Σκέφτηκα πως πριν από λίγο ζήλεψε. Και τον δικηγόρο και εμένα. Εκείνον γιατί στάθηκε δίπλα μου, δοκίμασε το άρωμά μου και το βλέμμα του όση ώρα μιλούσαμε έμεινε καρφωμένο στα ποδιά μου. Εμένα, γιατί αισθανόμουν το βάρος της επιθυμίας και τη ζητούσα για να ισορροπήσω μες στην εγκατάλειψη, που κοιμίζει το είναι μου.

Εκείνες τις πέντε νύχτες διέσχιζα τη κεντρική λεωφόρο με τη καρδιά μου να χτυπά δυνατά, πλημμυρισμένη από ένα αίσθημα κυριαρχίας. Το υγρό φθινοπωριάτικο αεράκι ίσα που δρόσιζε τη κάψα της, ενώ στέγωνε σχεδόν βίαια τα χείλη μου. Κάπου-κάπου στεκόμουν ακίνητη ανάμεσα

στο πλήθος και αφουγκραζόμουν την αναπνοή της πόλης. Αισθανόμουν τα φώτα να μ' αγγίζουν τρυφερά στην αχνοφεγγιά τους. Τις ανάσες των περαστικών που μου φούσκωναν το στήθος. Έπειτα στο μπαρ γευόμουν τις θερμές ματιές των αντρών και ζούσα μαζί τις αναμνήσεις που αναπηδούσαν κάτω από τα βλέφαρά τους. Όταν έβγαινα από το μπαρ, η βοή του και η μουσική, το γέλιο της βότκας, οι δανεικές αναμνήσεις, τα σκληρά δάχτυλα, τα βλέμματα, τα διφασμένα χάδια, τα λευκά πανιά, η παράδοση, όλα σκορπίζονταν και χάνονταν πάνω από τις κολώνες και τις στέγες των πολυκατοικιών, τις ξεβαμμένες από την υγρασία. Ο ουρανός είχε κατέβει χαμηλά, χλιαρά κι αθόρυβα, σαν να ταυτίζεται εδώ, σ' αυτή την πόλη, με τους ανθρώπους της.

Θυμήθηκα τη γριά πάνω στην οποία σκόνταφα εκείνο το βράδυ. Τα άσπρα, μαζεμένα σ' ένα μακρύ κότσο μαλλιά της. Κάτω από το μωβ γιακά της με δυσκολία διέκρινες το ζαρωμένο, σχεδόν κιτρινισμένο λαιμό της. Το σαγόνια της έτρεμαν, τα λιγιστά της δόντια τρίβονταν μεταξύ τους και το μπαστούνι της χτυπούσε απαλά την ασφαλτο. Τότε συνέβη κάτι παράξενο. Ένιωσα και πάλι το χρυσό της χέρι στο μάγουλό μου. Γύρισα προς τον Μιχάλη και ένα δάκρυ κύλησε στα χείλη μου.

- Συλλυπητήρια δεσποινίς.

- Ευχαριστώ.

- Να φανείς δυνατή και να προσέχεις τον εαυτό σου.

- Ευχαριστώ.

- Όλοι όσοι βρεθήκαμε σήμερα στη κηδεία των γονιών σου θα είμαστε στο πλάι σου. Αυτό θέλουμε να το καταλάβεις.

Εκείνο το βράδυ, όταν ο Μιχάλης πάركαρε έξω από την αυλόπορτα, μου δωσε να καταλάβω πως την επόμενη Παρασκευή θα συνέβαινε αυτό που περίμενα καιρό. Δίσταζε, βέβαια, γιατί με θεωρούσε ακόμα μικρή. Με φίλησε απότομα. Στα μάτια του γυάλιζαν οι πηχτοί χυμοί μου και έβγαζαν ένα φως σαν τη φωνή του. Τρυφερό και ζεστό. Τα χέρια μας μπλέχτηκαν και ανάμεσα από τα δάχτυλα σύρθηκε ένας αέρας θερμός και καθαρός. Αρνήθηκα ν' ανοίξω τα μάτια μου. Ένα κάτασπρο ύφασμα και στο βάθος ένα μικρό κορίτσι που τρέχει στο κήπο μας. Ο ήλιος σφυρίζει από ψηλά την κάψα του όμως οι αχτίδες του δεν φτάνουνε στη γη. Υπάρχει μόνο το πράσινο του γκαζόν και το κορίτσι που τρέχει γύρους την αυλή που ανοίγει γρήγορα σ' ένα λιβάδι. Ένα άγγιγμα στην πλάτη από ένα πελώριο χέρι. Το κορίτσι μένει ακίνητο. Γυρίζει και δίχως να φοβάται το παρακαλεί: «πάρε με μαζί σου». Και από εκείνη τη στιγμή η ζωή του κύλησε σε τρεις εποχές: μια κούνια με το σχοινί δεμένο στη μηλιά. Τη σιωπή που πότιζε το δέντρο να το μεγαλώσει. Η σκιά κάτω από τη μηλιά, που μου έδινε την εντύπωση του αγαπημένου.

Το φιλί του ήταν ένα άγνωστο φάρμακο. Όλη η

αγωνία του ήταν να πετύχει. Ένωσα το σύντομο χάδι του στα πόδια, σήκωσα το πιγούνι και τα μελανιασμένα μου χείλη σύρθηκαν στο σώμα του. Δε μ' άφησε να συνεχίσω. Με σήκωσε απαλά και μ' ακούμπησε ξανά στο κάθισμα. Κατέβασε γρήγορα το παράθυρο κι άναψε τσιγάρο. Η νύχτα έξω μύριζε φλούδα από μήλο. Το σκοτάδι κρέμονταν από μία άκρη στον ορίζοντα και η υγρασία τον έκανε να κυματίζει στο βάθος.

-Είναι αργά, μου είπε.

-Δεν θέλω να γυρίσω σπίτι. Θέλω να μείνω εδώ μαζί σου.

-Την άλλη Παρασκευή μετά το μπαρ θα πάμε βόλτα με το αυτοκίνητο, με καθυσύχασε.

Ίσιωσα το φόρεμά μου και παρέμεινα για λίγο ακόμα μαζί του. Όταν αποχωριστήκαμε, είδα τα βλέμματά του να υψώνονται μέσα σ' ένα μυστήριο βόμβο από γέλια και πνιχτές φωνές. Τα λόγια του σαν λέξεις του βυθού ήρθαν κι ακούμπησαν στο στήθος μου κι έμειναν εκεί ακίνητα και ακούνητα, σαν το ναυάγιο.

Άνοιξα αθόρυβα την πόρτα του σπιτιού. Συνήθιζα να βγάζω τα τακούνια πριν μπω και -περπατώντας σχεδόν στις μύτες- πήγαινα κατευθείαν στο δωμάτιό μου. Περνούσα πίσω από τον καναπέ, όπου οι γονείς μου καθιστοί και αγκαλιά είχαν μπροστά τους αναμμένη την τηλεόραση. Με εξαίρεση την πρώτη φορά που γύρισα από το μπαρ, ποτέ δεν κοίταξα την ώρα εκείνη τα πρόσωπά

τους. Η μητέρα είχε γύρει στον ώμο του πατέρα και εγώ καταλάβαινα πως η επίδραση από τα χάρπια είχε μεγάλη διάρκεια. Όμως κάθε ξημέρωμα Σαββάτου κατακλυζόμουν από το ίδιο απροσδιόριστο συναίσθημα. Δεν ήταν οίκτος αυτό που μου προκαλούσε η εικόνα των αγκαλιασμένων γονιών μου. Ήταν κάτι πιο δυνατό. Την ευσπλαχνία για να την νιώσεις πρέπει να είσαι λεύτερη από την αγάπη. Αντίθετα, εγώ μέσα μου έσφυζα από αγάπη.

Στο δωμάτιο έκρυβα καλά τις γόβες κάτω από το κρεβάτι. Έβγαζα με προσοχή το φόρεμα, το μύριζα μία τελευταία φορά και το τοποθετούσα σ' ένα σεντούκι που είχα μεταφέρει εκεί σε μια γωνία από καιρό. Ήταν το παλαιό σεντούκι της γιαγιάς. Κάποτε πρέπει να είχε σκούρο καφέ χρώμα. Τώρα είχε ξεβάψει σχεδόν ολόκληρο. Η γιαγιά είχε έρθει πρόσφυγας από μια παλιά τουρκόπολη. Δεν θυμάμαι ποτέ το όνομα της. Μάλλον δεν θα ήταν πόλη, θα ήταν κάποιο χωριό στα βόρεια της Μ. Ασίας. Η μητέρα έλεγε συχνά φέματα. Όταν έμπαινε στο δωμάτιό μου για να καθαρίσει και έβλεπε το σεντούκι, έλεγε πως αγαπούσε τη γιαγιά. Κάθονταν τότε συγκινημένη στο κρεβάτι και μου διηγούνταν για τότε που η γιαγιά ζούσε στη Τουρκία και είχε πολλά κτήματα στην κατοχή της και όλο το σπίτι της ήταν γεμάτο χρυσαφικά. Γι' αυτό, έλεγε, όλοι στην επαρχία, Έλληνες, Τούρκοι κι Αρμένιοι θέλανε να την παντρευτούν. Τελικά, πήρε τον πρώτο

Έλληνα που γνώρισε όταν ήρθαν στην πόλη μας. Κατόπιν, η μητέρα έσφιγγε τις γροθιές της και θυμόταν πως όταν πέθανε ο άντρας της, όλοι στη γειτονιά την ποθούσαν και της κάνανε στενό μαρκάρισμα. «Ξέρανε», έλεγε, «πως είχε κτήματα και φύλαγε λεφτά». Έπιανε έπειτα το μέτωπό της, φιθύριζε πως το κεφάλι της μια μέρα θα την πεθάνει και πως αγαπούσε την γιαγιά.

Μα εγώ ήξερα όλη την αλήθεια. Η γιαγιά ήταν όμορφη. Η πιο όμορφη στο χωριό της. Το ήξερα γιατί γνώριζα τα λείψανά της. Τα είχα στο δωμάτιό μου, μέσα στο παλαιό σεντούκι. Στον πάτο του βρισκόταν δεκαετίες τώρα τα υφάσματα και τα φορέματά της. Κεντημένα από τις φωνές των ανθρώπων, με τις κλωστές γεμάτες από καπνούς και χάρδια, γιόρταζαν μέσα στις νύχτες μου.

- Συλλυπητήρια δεσποινίς.

- Ευχαριστώ.

- Κουράγιο, μικρή μου. Κουράγιο και υπομονή.

- Ευχαριστώ.

- Κρίμα, η μητέρα σου ήταν καλός άνθρωπος και πολύ νέα. Άλλα έρχεται μια στιγμή που το μυαλό των ανθρώπων κολλά και δε ξέρει τι κάνει και τότε έρχεται ο πανικός και...

Την επόμενη Παρασκευή παραλίγο να με πιάσει πανικός. Είχα ετοιμάσει τη ζύμη για τις κρέπες όμως τα χάπια της μητέρας είχαν τελειώσει. Έφαξα και στα άλλα ντουλάπια της κουζίνας, μήπως

και είχε ξεμείνει κάποιο κουτάκι από τα ηρεμιστικά της. Δεν βρήκα τίποτα. Μόνο σ' ένα συρτάρι ανακάλυψα καμιά εικοσαριά μπουκαλάκια από διάφορα άλλα χάπια. Αλλά κανένα δεν έμοιαζε με εκείνο το λευκό χαπάκι που λύτρωνε τα ελαφριά βλέφαρα των γονιών μου. Η ώρα περνούσε και ένιωθα ότι το δέρμα μου σε λίγο θα ξεκολλούσε, αν δεν έβρισκα γρήγορα μια λύση.

Βγήκα στο σαλόνι. Ο πατέρας σημείωνε στα χαρτιά του. «Παρασκευή σήμερα», είπε μόλις με είδε. Δεν απάντησα και έτρεξα στο δωμάτιό μου. Είχε αρχίσει να σκοτεινιάζει. Μέσα από τη μισοφωτισμένη σάλα κοίταξα έξω από το παράθυρο. Η μηλιά άστραφτε μέσα στο σούρουπο. Τα κλαδιά της είχαν μεγαλώσει και είχαν φτάσει σχεδόν ως τον τοίχο. Πλησίασα, άνοιξα τα παραθυρόφυλλα και τ' άκουσα να αναπνέουν σύρριζα με ένα βαθύ βόμβο. Στις άκρες των κλαδιών έλαμπαν οι αναγεννημένοι τους καρποί, στέλνοντας προς το μέρος μου ένα φως ελαφρύ και απαλό σαν χάνδι. Ξεκούμπωσα τη μπλούζα μου. Έμεινα εκεί ακίνητη και αφέθηκα στο άγγιγμά του. Γυμνόστηθη γιάτρευα το δέρμα μου από μια τρομερή ασθένεια. Η αρρώστια παραλίγο να μου κοντύνει τα μέλη. Όμως τα κλαδιά μεγάλωσαν και σε λίγο θα σύρονταν στον τοίχο. Αυτά δεν είναι ξύλο, είναι σπόνδυλοι και κόκκαλα. Οι ρώγες μου σκληρυναν και πετάχτηκαν έξω. Ένα πεντακάθαρο σεντόνι με τύλιξε από τη μέση για να με ζεστάνει. Γύρισα τα μάτια μου

και είδα τη γιαγιά να έρχεται να με αγκαλιάσει. Είναι πια ένα δεκαεξάχρονο αδύνατο κορίτσι. Λίγο μελαχρινή, σαν το ξεραμένο στάχυ, και ο λαιμός της είναι όμορφος και έχει φορεμένα κοσμήματα. Μου κάνει νόημα και πίσω της παραστέκει ένας γέρος. Μια λιπόσαρκη φιγούρα, ιδρωμένη και με σχιστά μάτια.

Βγήκα τρέχοντας στο σαλόνι. Η μητέρα είχε πονοκέφαλο και έβρεχε μια κομπρέσα σε ένα πιάτο με νερό. «Άντε βιάσου! Θέλω να φάω και μετά να πάρω το χάπι μου. Αχ, αυτό το κεφάλι με πεθαίνει!» Μισοζαλισμένη από μια βαριά κούραση μπήκα πάλι στη κουζίνα. Άνοιξα το συρτάρι κι έβγαλα στον πάγκο ένα σωρό από μπουκαλάκια με φάρμακα. Διάλεξα στη τύχη κάμποσα από αυτά και τα έλιωσα σε μια κούπα για γάλα. Τα έριξα στο μίγμα της κρέπας.

Ο πατέρας τις ευχαριστήθηκε πολύ. Είπε πως ήταν οι πιο νόστιμες κρέπες που είχε ποτέ δοκιμάσει. Η μητέρα δεν μίλησε. Πήρε το χάπι της και έγειρε στον ώμο του. Ετοιμάστηκα στα γρήγορα και βγήκα στο δρόμο για ταξί. Όταν μπήκα στο ταξί ένιωσα μια ανεξήγητη ανακούφιση. Ανεξήγητη γιατί είχα καταφέρει τελικά να φύγω για το μπαρ. Ξάπλωσα σχεδόν στο κάθισμα και είδα έξω την όμορφη εξοχή μας. Λίγο θολή, καθώς άχνιζε η νυχτιά μέσα από το χώμα της, αλλά ήρεμη σαν εκκλησία και στο βάθος τα λοφάκια, ταπεινά και σιωπηλά. Πίσω μου άφηνα την πίστη σε

μια αλήθεια. Πως η πραγματική ζωή ξεκινά όταν συμβεί κάτι που παραβαίνει τους κανόνες της, τους στημένους κανόνες του παιχνιδιού της. Πως το θάνατο όλοι τον έχουμε σκεφτεί. Όλοι τον έχουμε δει στην άκρη μιας γραμμής, σαν αυτή αυτών εδώ των λόφων. Μα ξεχνιέται γρήγορα κι αυτό είναι μέρος του παιχνιδιού. Και όταν έρθει εκείνη η μαύρη ώρα, η τελευταία ώρα και η στιγμή του φαλιδιού, μπορεί να έχεις στο μυαλό σου ένα σωρό σκέψεις και προβλήματα, μα όχι το θάνατο. Ο θάνατος έρχεται δίχως να προλάβεις να τον σκεφτείς. Αυτός είναι ένας βασικός κανόνας του παιχνιδιού.

Ζήτησα από τον οδηγό να με αφήσει κοντά στη θάλασσα. Έστριψα μέσα από τα στενά και κατηφόρισα για τα πλακόστρωτα πάρκα του δήμου. Τα πάρκα στην πόλη μας είναι όμορφα τα βράδια. Μ'αρέσει η θάλασσα καθώς σπάει βαριά στα τσιμέντα μπροστά στους μύλους. Ειδικά την ώρα που ο ήλιος τρέχει απέναντι για να κρυφτεί και ο ουρανός άλιχος καθρεπτίζεται στα χλωμά νερά της. Έπειτα αραιώνει, το γέμμα ανοίγει διάπλατα την πόρτα του κι η θάλασσα ζαλισμένη χάνει το χρώμα της στο βάθος. Κάθισα σ' ένα παγκάκι και ένα ελαφρύ αεράκι έσερνε πάνω μου στρώματα αλισάχνης. Τριγύρω έστεκε μια μυρωδιά τόσο γνώριμη, που μου φάνηκε πως ερχόταν κατευθείαν από ένα αγαπητό μου παρελθόν. Παντού μύριζα γάλα και ζεστή σάρκα. Σκέφτηκα τότε και πάλι τους κανόνες της ζωής και πως εγώ γεννήθηκα με τα πόδια

κλειστά. Μέσα από τα υγρά που σκέπαζαν τα βρεφικά μου μάτια είδα πρώτα μια αποκρουστική γυναίκα με τεράστια μύτη και ένα στόμα ανοιχτό και βαθύ σα σπηλιά. Το τεράστιο πρόσωπό της έριχνε τη σκιά του πάνω μου και σκοτείνιαζε όλο τον κόσμο τριγύρω. Μα εγώ πρόλαβα, μπόρεσα θέλω να πω, να δω ακριβώς μπροστά μου και πίσω από εκείνη μια πλαστική πανέμορφη κούκλα. Η κούκλα είχε λαιμό σα στάρι και μεγάλωνε όσο μεγάλωνα κι εγώ. Την φρόντιζα και την έντυνα. Χτένιζα τα μακριά μαύρα της μαλλιά μπροστά στον καθρέφτη της γιαγιάς και την έκρυβα μέσα στο παλαιό σεντούκι. Την έβαζα γενικώς να κάνει όσα έκανα κι εγώ και μεγάλωνε όσο μεγάλωνα. Με τα σπασμένα κλαδιά της μηλιάς και τα ξεραμένα φύλλα κατασκεύασα ένα κρεβατάκι για εκείνη κι εκεί τη νανούριζα σιγοτραγουδώντας.

Έγειρα το κορμί μου πίσω στο παγκάκι και παρατήρησα τις αέρινες κλίμακες από σκοτάδι και αλάτι που κάθονταν αργά στη θάλασσα σταχτιάζοντάς την. Κυμάτιζε πηχτή, σαν το γάλα στην εγχυμονούσα γυναίκα και στριφογύριζε μακριά μου, χάνοντας ολοένα το χρώμα της. Στις άχρωμες γραμμές του ορίζοντα έχασε την αρχή και το τέλος της, σαν τη μήτρα που όλο σε σπρώχνει προς την έξοδο κι όλο σε τραβάει μακριά της.

- Συλλυπητήρια, δεσποινίς.
- Ευχαριστώ.
- Πρέπει να είσαι δυνατή τώρα, κούκλα μου.

- Ευχαριστώ.
- Κουράγιο, μικρή μου. Κουράγιο και υπομονή.

Δεν έχω άλλη υπομονή! Θέλω να φύγουν όλοι τώρα. Αυτοί οι δυο τρεις που έχουν απομείνει σε αυτό το σαλόνι που εγώ σταυρώθηκα και που επρόκειτο να αναστηθώ. Τι με κοιτάτε; Εσείς, κι εσείς! Άντε, δρόμο τώρα. Περιμένω κόσμο. Τον κόσμο μου όλο. Περιμένω τον Μιχάλη. Είπε ότι θα έρθει. Αργεί, γιατί εσείς αργείτε να φύγετε! Αυτό το σαλόνι, αυτή η πολυθρόνα που εσύ κάθесαι με τον άντρα σου είναι δικά μου. Αν σταματήσετε να κουτσοκλαίτε και μυρίσετε το δέρμα του, θα βρείτε τα ίχνη μου. Πώς; Δεν σας μυρίζει τίποτα; Λογικό. Τα προφανή σας ξεφεύγουν. Ο άντρας σου γουστάρει να πηδήξει ένα ταύρο. Ούτε αυτό το γνωρίζεις;

Σε αυτή την πολυθρόνα ανακάλυψα πρόσφατα ένα σημείωμα από το θεό για μένα. Με έπλαθε μία ολόκληρη νύχτα. Δανείστηκε κι από ένα γείτονα για μένα. Δανεικά κι αγύριστα. Ο γείτονας, βέβαια ακόμα μετράει τόκους. Δεν με νοιάζει, έχω τη θείκη διαβεβαίωση και ποιος τολμά να τα βάλει με Εκείνον; Ολόκληρη νύχτα έκοβε πηλό κι έδινε σχήμα. Τι μορφή, Θεέ μου! Θάνατος!

Πίεσα τον εαυτό μου να δεχτεί τη ζωή που μου προσέφερε. Την τελική μορφή μου δεν είχα δικαίωμα να την κρίνω, όμως κάτι βαθύ με τσίμπαγε στα πλευρά και με διαόλιζε πως η θέση μου ήταν επισφαλής. Τι σημαίνει επισφαλής; Για ένα βρέφος επικίνδυνη είναι η αγκαλιά της μάνας. Για

ένα παιδί αν προλάβει να γλύψει όλο το παγωτό πριν μπει ο χειμώνας. Για μια δεκαεξάχρονη η θέση η ίδια. Η πολυθρόνα με βόλεψε από νωρίς. Καθόμουν σταυροπόδι φορώντας το κοντό μου νυχτικάκι και περίμενα την ημέρα που ο πατέρας θα δεχόταν στο σπίτι τους συνεργάτες του στη συνήθη συνάντησή τους.

Νιώθω μόνο τυχερή που συνειδητοποίησα νωρίς το ρόλο μου. Μια γραμμή που τη σμίλεψε ο δημιουργός μου, σιωπηλός, πάνω στον αγαλματένιο κόσμο του. Προσεγμένη και μελετημένη ως την τελευταία λεπτομέρεια. Σαν ένα ποτάμι που τα νερά του σέρνονται και ανοίγουν τέλος σε μια διχάλα και χάνονται μες την ομίχλη.

Από μικρή είχα εμπιστοσύνη στο ένστικτό μου. Δεν άργησα να συνειδητοποιήσω πως η αυτοσυνητήρησή μου θα μπορούσε γρήγορα να μετατραπεί σε μια αλυσίδα, που θα μ' έδενε χειροπόδαρα και θα με προετοίμαζε για τον επίγειο σκοπό μου. Έτσι, έμαθα νωρίς πως οι γυναίκες παίζουν με κούκλες. Τις περιποιούνται και τις φυλάνε τρυφερά μέσα σε παλαιά μπαούλα, ενώ οι άντρες τις ανακαλύπτουν και τις τρίβουν, έτσι που τις έχουμε καθαρές, επάνω τους.

Ποια από εμάς μπορεί να σκίσει τη σάρκα της, όταν νιώσει το καυτό αίμα να πλημμυρίζει τα αγγεία από την κορυφή ως τα νύχια; Ποια ήμουν εγώ που θα έσβηνα τον κανόνα αυτό από τα θεϊκά τετράδια; Μια λύση απέμενε. Να απελευθερωθώ

από την υποχρέωση να μην μιλήσω, όταν μια νύχτα το μπαούλο μου θα ανοίξει ξαφνικά και δίχως να το καταλάβω, θα βρεθώ σε μια περίεργη στάση να τρίβομαι σύρριζα σε ένα σώμα αντρικό. Η απελευθέρωση είναι μια διαδικασία περίπλοκη. Απαιτεί αφοσίωση στο σκοπό και ανελέητη υπομονή.

Κάποιοι βρίσκουν το φως στην πόλη μας λιγότερο και ανεπαρκές. Μόνο που δυσκολεύονται να ορίσουν αυτήν την ανεπάρκεια, γιατί φοβούνται πως στο τέλος το όλο θέμα θα γυρίσει μπούμερανκ και θα τους κόψει τα κεφάλια σύρριζα. Τέρμα, το φως εδώ είναι αυτό που πρέπει να είναι κι αυτό που χρειαζόμαστε. Τα άλλα είναι υπερβολές και υπεκφυγές. Μου λείπουν κιόλας τα φώτα των δρόμων κι ας έχουν περάσει μόνο κάτι ώρες από την τελευταία μου νυχτερινή έξοδο.

- Συλλυπητήρια δεσποινίς.
- Ευχαριστώ.
- Είναι αργά. Οι περισσότεροι έχουν φύγει. Για ό,τι χρειαστείς να με ειδοποιήσεις αμέσως. Καλό βράδυ.
- Ευχαριστώ.
- Φαίνεστε αναστατωμένη. Πρέπει να ηρεμήσετε.

Ω, ναι, παρασύρθηκα. Είναι πράγματι πανέμορφο το λιμάνι στην πόλη μας. Τα νερά πηγαίνουν κι έρχονται, χτυπούν στα τσιμέντα και υγραίνουν τα πλακάκια στον πεζόδρομο μαζί με την σκέψη σου

και τις φωνές που σε ξυπνάν μέσα στη νύχτα. Στα παλλόμενα νερά του καθρεφτίζεται ο καημός και ο θυμός. Έτσι βίωσα τον πόθο εκείνη την πρώτη νύχτα στο κρεβάτι μου. Πάνε ένα δύο χρόνια από τότε. Η μηλιά είχε υπνωτιστεί μέσα στην υγρασία του κήπου κι εγώ ξαπλωμένη ένιωσα για πρώτη φορά εκείνο το βράδυ την ανάγκη μου για αυτο-συντήρηση. Τα χείλια μου είχαν στεγνώσει και τα μάτια μου ξεραμένα έτσουζαν κι ανακάλυφα τότε πως είχα μέσα μου κάτι από τα σχιστά βλέμματα της γιαγιάς. Η γυμνή σκιά της έγλειφε επάνω αργά τον τοίχο και τα στρογγυλά της δάχτυλα περνούσαν και χτένιζαν τα δροσερά μαλλιά μου.

Πήρα τα στενά και ανέβηκα ξανά στον κεντρικό δρόμο για το μπαρ. Η υγρασία που μου τρυπούσε το παλτό είχε καθίσει στον αέρα και μέσα στο χρυσαφί των φώτων γυάλιζε σαν λεπτές πιτσιλιές γαλάζιας βροχής. Μπροστά μου σχηματίστηκε μια άμαξα. Η πόρτα της ανοιχτή, να με παρακαλεί να μπω να καθίσω στα δερμάτινα καθίσματά της. Τα άλογα ανεβοκατεβάζουν τα πέλματα και ακούς μέσα στη βοή του δρόμου το συγχρονισμένο χλιμίντρισμα τους. Δεν υπάρχει κάποιος να με συνοδέψει. Κοιτώ γύρω μου και υπάρχουν μόνο τα γνωστά χαμένα βλέμματα. Νομίζω θα πέσω. Οι γόβες για πρώτη φορά δεν με βολεύουν και δεν μπορούν να με κρατήσουν... στο ύψος μου. Η άμαξα με περιμένει ακόμα εκεί στη θέση της. Χρειάζομαι ένα ξύλο, κάτι να στηριχτώ, γιατί παραπατώ

και τα τσιμέντα κάτω είναι μούσκεμα και κινδυνεύω να λερωθώ. Δεν μένει άλλη λύση. Άρπαξα το μπαστούνι της γιαγιάς και προχώρησα με αποφασιστικότητα.

Βρήκα τον Μιχάλη καθισμένο στο скаμπό του, στο γνωστό σημείο, μπροστά στο ξύλινο πάγκο, να κοιτά αμήχανα το ποτήρι με το ποτό. Ο φωτισμός ήταν αδύνατος, όπως συνήθως, και η λάμπα πίσω από την μπάρα έριχνε κάτι κοκκαλιάρικες ανταύγειες στις σκιές που πηγαινοέρχονταν μπροστά στον πάγκο.

- Άργησες απόψε, μου παραπονέθηκε και με κοίταξε με ένα βλέμμα μέσα στο οποίο μάντευες μία ολόκληρη εποχή αναμονής.

Διέχρινα αμέσως τα χρόνια που είχε αφήσει μες την έπαρση για τ' απλά και τ' ασήμαντα από τη μία και τη βαριεστημάρα από την άλλη. Η στιγμή της μεγάλης μου απλοχεριάς ήτανε κοντά. Αυτό που εκτίμησα στο Μιχάλη, από την πρώτη κιόλας μας συνάντηση, ως γιατρού με ασθενή, ήταν ότι ποτέ δεν κατέβαλε κάποια προσπάθεια να με καταλάβει. Αυτό τουλάχιστον διαισθάνθηκα. Είχε κι αυτό τη σημασία του και παρέμεινε στο παιχνίδι...ως το τέλος. Υπό αυτήν την έννοια βγήκε κερδισμένος. Τα επινίκια θέλουν μέτρο βέβαια. Εγώ απλά τα έχω υποβάλει τώρα σε μια κρίσιμη καθυστέρηση. Δεν ξέρω για εκείνον αλλά υποθέτω θα βρίσκεται σε μια ευφρόσυνη κι ανυπόμονη προσμονή. Το κυριότερο, φυσικά, ήταν πως ποτέ

δεν αναρωτήθηκε για εμένα πώς και τι. Απλά: «το ξέρει η μάνα σου;», ως εκεί. Απόλυτος σεβασμός προς το μυστήριο. Απέφυγε να ακολουθήσει συστηματικά την τάξη των πραγμάτων. Δεν ωραιοποίησε την τρυφερότητα που μου υπεδείκνυε, δεν απέφυγε τις παρεκτροπές -όπως εκείνο το βράδυ με τον δικηγόρο που με κόλλησε- δεν δικαιολογήθηκε έτσι κι αλλιώς οι κουβέντες μας ήταν πάντα μετρημένες.

Ούτε, βέβαια, κανείς άλλος άνδρας δοκίμασε να με καταλάβει. Η διαφορά ήταν πως αυτοί απέβλεπαν είτε στην καταπίεση της ομορφιάς μου είτε σε μια κομψή εγκατάλειψη. Όσα επιζητούσαν στα κρυφά, εγώ τα είχα βγάλει από τα λαγούμια τους μίαν ώρα αρχύτερα και έτσι κέρδισα το πλεονέκτημα να έχω την πρώτη κίνηση. Είχα το πάνω χέρι και η νίκη έρχονταν με σεμνότητα, αλλά όχι με μετριοφροσύνη. Διότι τα τακούνια μου έχουν τον ήχο που τα χαρακτηρίζει και τα κραγιόν, που χαράζανε ανεπιτυχώς τον αέρα του μπαρ, είχα μάθει να τα αποφεύγω όπως ο διάολος το λιβάνι. Ο δημιουργός μου πρέπει να τραβάει τις τρίχες του από αγωνία αλλά σίγουρα θα με κοιτά από'κει ψηλά με θαυμασμό.

Προεξοφλούσα τη νύχτα γιατί είχα «και την ομορφιά και τη χάρη» κι από μικρή ήμουν λιγάκι...ζωηρή. Παρόλα αυτά, δεν άφηνα τίποτα να πέσει χάμω. Συγκρατούσα στο μυαλό τα πάντα, δεν ήθελα να χαθεί τίποτα που θα μπορούσε

αργότερα να ξυπνά τη μνήμη. Δεν έχω κανένα παράπονο από κανέναν. Δεν κατηγορώ τις προθέσεις τους. Ήταν όλοι κύριοι...στο ρόλο τους. Απλά τους έδωσα αυτό που τους ταίριαζε- και νομίζω επιπλέον τους αναζωογονούσε- την περιφρόνηση. Δεν ήταν κάποια καταφορά εναντίον τους, αν και φυσικά αυτό θα ήταν λιγότερο επώδυνο για αυτούς. Ειλικρινά, κάποιες στιγμές τους συμπόνεσα και τους σκέφτηκα ως θύματα. Τότε ήταν που αποφάσισα να τους προσφέρω κάποιο είδος βοήθειας. Δεν μισώ τους άντρες. Τους οικτρώ, αλλά δε τους μισώ, επειδή δεν είναι χειρότεροι από τις γυναίκες. Έτσι αποφάσισα να τους στερώ τη δυνατότητα μιας ακόμα επαλήθευσης του ανδρισμού τους. Δεν ανησυχώ για δαύτους. Μετά το μπαρ θα πάνε σπίτι και θα ξαπλώσουν εξαντλημένοι από την εναλλαγή μέρας και νύχτας. Κι αν κάποιοι από αυτούς νιώσουν την περιφρόνηση να περισσεύει και να ξεχειλίζει από το λαιμό τους, έτοιμη να τους πνίξει, έχουν γυναίκα και παιδιά για να σωθούν.

Ο δημιουργός μου θα γελά γιατί έκανε τον κόπο ένα παιχνίδι καρουζέλ. Αλλά τη σωτηρία τη φτύνει ο ένας στον άλλον και ο άλλος λέει ευχαριστώ χαμηλώνοντας τα γόνατα. Έτσι εξασφαλίζεται η συνέχεια του αίματος. Αυτός που σε κάποια στιγμή της ζωής του κολλήσει το μυαλό του σε ένα δέιλι και αδυνατεί να δείξει αδιαφορία προς κάποιο πλάσμα, είναι χαμένος από χέρι. Έτσι λοιπόν

συμβαίνει να μπερδεύεται το μυαλό και διαβάζουμε έπειτα στις εφημερίδες ότι ο τάδε αυτοκτόνησε. Αυτό συμβαίνει σπάνια όμως, γιατί ακόμα και ο πιο περιθωριακός τύπος έχει τους υφιστάμενούς του. Ο σύζυγος τη σύζυγο, η σύζυγος τα παιδιά, τα παιδιά τα άλλα παιδιά, ο εργένης το σκύλο του, ο ραχοσυλλέκτης τη γάτα που τον προλαβαίνει στο φαί.

Δεν θέλησα να βγάλω το παλτό μου. Οι κρέπες ήταν πιο νόστιμες από κάθε άλλη φορά και εγώ δεν είχα διάθεση για χορό. Άρπαξα τον Μιχάλη από το χέρι και τον τράβηξα έξω από το μπαρ. Η πόλη έμοιαζε υπνωτισμένη κάτω από έναν σκούρο ουρανό, που τα σύννεφά του έμοιαζαν να σκίζονται στο βάθος. Οι κολόνες στράγγιζαν το άγριο φως τους πάνω σε τοίχους και τζαμαρίες. Ο φθινοπωρινός αέρας φυγοπονούσε στα πλακάκια των δρόμων και τα κορίτσια που διέσχιζαν τη λεωφόρο άφηναν πίσω τους μια οινόβαρής αθωότητα. Σκέφτηκα μία και τελευταία φορά τους γονείς μου, σκυμμένοι ο ένας στην αγκαλιά του άλλου και πως ο έρωτας είναι μοναχικός, όπως κι ο θάνατος. Η άμαξα που είχα συναντήσει προηγουμένως, στέκοταν ακόμα εκεί, κάτω από τις μυτερές απολήξεις του ουρανού, που τον έβαφαν στις αποχρώσεις του μπλε. Πίσω από την κουρτίνα του παραθύρου της διέκρινα καθαρά τη σιλουέτα της γιαγιάς. Διαγράφονταν οι γραμμές του κεφαλιού και η μικρή καμπούρα της. Την είδα να τρέμει για λίγο, καθώς

πίεζε τον εαυτό της να στηριχτεί καλά στο λεπτό μπαστούνι της. Σήκωσε αργά το χέρι και με χαιρέτησε.

Μπήκα στο αυτοκίνητο του Μιχάλη και σε λίγο σταματήσαμε σε έναν έρημο λόφο στα ανατολικά. Ο δρόμος τερμάτιζε σε ένα μικρό εκκλησάκι, το οποίο ήταν χτισμένο πάνω στην πιο απότομη πλευρά του λόφου. Από εκεί ψηλά είχες όλη την πόλη στα πόδια σου. Θυμάμαι τα φώτα που τρεμόπαιζαν μέσα στην αραχνοϋφαντη ομίχλη, που πάντα καλύπτει τα σπίτια τα βράδια στην πόλη μας. Τα φανάρια από τη μεγάλη λεωφόρο που αulάκωναν το σύννεφο και χανότανε στα σκοτεινά νερά από το λιμάνι. Κάναμε έρωτα και έπειτα με γύρισε στο σπίτι, όπου βρήκα τους γονείς μου στη γνωστή τους θέση. Δεν ένοιωσα μεταμέλεια για τίποτα. Δεν εκδικήθηκα κανέναν. Για μια στιγμή φοβήθηκα πολύ. Δεν ξέρω κανέναν που να μην φοβάται την ελευθερία. Αρκετοί τη ζητάνε, πολλοί νιώθουν στοργή για αυτήν, αναμφισβήτητα κάποιοι ανακαλύπτουν κακόγουστα είδωλά της. Όσοι την ζυγώνουν όμως, γρήγορα ξεσπούν σε κλάματα ανακαλύπτοντας πως το αίμα παγώνει μπροστά στην ελευθερία.

- Συλλυπητήρια, δεσποινίς.
- Ευχαριστώ.
- Ζωή να' χεις να τους θυμάσαι.
- Ευχαριστώ.
- Ο Θεός είναι μεγάλος και βοηθά όσους έχουν

την ανάγκη του.

- Ευχαριστώ.

- Να παραμείνεις ψυχραιμη και δυνατή.

Προχώρησα προς τον καναπέ και με ψυχραιμες κινήσεις άγγιξα τα δεμένα χέρια του πατέρα. Ένα κρύο ρεύμα με διαπέρασε σύγκορμη και αμέσως αισθάνθηκα τα δάχτυλά μου να τσούζουν και να λιώνουν επάνω τους εκατοντάδες κομμάτια πάγου. Η μητέρα είχε πλαγιάσει στον ώμο του και είχε τα μάτια της ανοιχτά και στραμμένα στην οθόνη της τηλεόρασης. Ένωσα τα μαλλιά μου σαν καρφίτσες να μου τρυπούν το δέρμα. Φοβήθηκα και σε μια στιγμή ένωσα τα πόδια μου να τρέμουν από το άγχος. Κάθισα δίπλα τους και έσβησα τη τηλεόραση. Μόνο ο κρύος αέρας ακούγονταν, καθώς σέρνονταν έξω στις πέτρες της αυλής. Μετά σταμάτησε κι αυτός ν' ακούγεται και επάνω στα απολιθωμένα έπιπλα του σπιτιού απλώθηκε ένα μύρισμα, μήλο και κανέλλα. Θυμάμαι απόλυτα τι σκέφτηκα εκείνη τη στιγμή: Είναι νωρίς ακόμα, δεν έχει καλά καλά ξημερώσει κι εγώ υποτίθεται πως ακόμα κοιμάμαι. Θυμήθηκα επίσης ότι είχα διαβάσει για αμέτρητες ιστορίες, στις οποίες γιατροί πρόλαβαν να σώσουν ανθρώπους που επιχειρήσαν να αυτοκτονήσουν με χάπια, επειδή αυτοί μεταφέρθηκαν αμέσως στο νοσοκομείο.

Αλλά η ελευθερία δεν φωλιάζει μέσα σε τέτοιες επονειδιστες σχέσεις; Εγώ είχα και το πλεονέκτημα

της μηλικής ατμόσφαιρας του σαλονιού, την οποία ομολογώ πως αγρίευε η μυρωδιά της κανέλλας. Από μικρή είχα υποπτευθεί ότι ο δημιουργός μου πέταξε από ψηλά το σπέρμα της ελευθερίας και ήρθε και έκατσε αυτό βαθιά μέσα στο νου μου. Και έφαχνε θαρρώ καιρό να βρει το χώμα και την μυρωδιά που θα το γονιμοποιούσαν. Ο φόβος δεν υποκύπτει ποτέ. Είναι κάτι παραπάνω από εφτάφυχος. Αυτός είναι ιδέα, μια αυθεντική έννοια! Γιατί φόβος δίχως ελευθερία υπάρχει, ελευθερία όμως χωρίς φόβο δεν υπάρχει κι ούτε υπήρξε ποτέ. Κι αυτό το λέω τώρα, που ακόμα δεν έχουν περάσει καλά καλά δύο μέρες από τον θάνατο των γονιών μου και είναι αρχή ακόμα και στην αρχή η ελευθερία είναι πιο γλυκιά, αλλά ξέρω πως είναι και ύπουλη.

Ναι, η επιμήθεια σκοτώνει. Φρόντισα να διαβάσω για ανθρώπους που εξαιτίας μιας τους πράξης οδηγήθηκαν στην τρέλα. Η έλλειψη προνοητικότητας, η εκ των υστέρων σκέψη είναι το σφάλμα της θνητής μας φύσης. Το ξέρω πως πρέπει να φερθώ έξυπνα στο εξής.

Όταν ξημέρωσε, άρχισα να κλαίω και τηλεφώνησα στην αστυνομία. Σε λίγα λεπτά η τζαμαρία του σαλονιού είχε βαφτεί μπλε από τους φάρους δύο περιπολικών που σταμάτησαν μπροστά στη αυλόπορτα. Ένας κύριος με πολιτικά ρούχα εξέτασε βιαστικά τους γονείς μου και έπειτα προχώρησε σε μια σύντομη αυτοψία του χώρου. Στη συνέχεια

μου είπε πως οι γονείς μου θα μεταφερθούν στο νοσοκομείο.

-Είναι μια διαδικασία που πάντα ακολουθείται σε αυτές τις περιπτώσεις, με καθησύχασε χαϊδεύοντάς με στα μαλλιά.

Προχώρησα προς το δωμάτιό μου και στάθηκα μπροστά στο παράθυρο. Είχε ξημερώσει για τα καλά πια και ένα φως πελιδνό, αλλά δυνατό, άστραφτε σα γυαλί πάνω από τη μηλιά. Είδα τότε τα κλαδιά της που είχαν γείρει προς το χώμα, γυμνά, ξερά κι άσπρα σαν το χιόνι. Ο ουρανός απέναντι γυαλοκοπούσε κι αυτός ανάμεσα σε κάτι μελανιασμένα σύννεφα. Με τα μάτια ανοιχτά είδα ένα ποτάμι να ξεπηδά μέσα από το ωχρό πορτοκαλί του ορίζοντα και με ορμή προς τα εμένα. Από μακριά διέκρινα πάνω στα αρυτίδωτα νερά του μια ξύλινη βάρκα με σκληρές γωνίες. Ένωσα τότε να αναδίνεται μια μυρωδιά από μήλο. Αχνή και τρυφερή, αλλά εύκολα αναγνωρίσιμη. Η βάρκα πλησίασε κι άλλο και αμέσως ξεχώρισα δύο καθιστές φιγούρες. Μια γυναίκα στα μαύρα και μία άλλη με νυφικό.

Μόλις γύρισα από τη κηδεία του Μιχάλη. Πέρασε πολύ καιρός από τη τελευταία φορά που βρέθηκα σε αυτό το σπίτι. Την ημέρα που υπέβαλε την αίτηση διαζυγίου, μου ζήτησε να κρατήσει εκείνος το σπίτι. Στην πραγματικότητα δεν μ' ενδιέφερε καθόλου το σπίτι αλλά διαζύγιο δίχως διαπραγματεύσεις είναι καταδικασμένο να αποτύχει. Κι εγώ φυσικά ούτε που ήθελα να σκεφτώ ένα τέτοιο ενδεχόμενο. Αποτινάζοντας λοιπόν απ' το μυαλό μου αυτή τη σκέψη, του ανακοίνωσα πως επιθυμούσα να κρατήσω το σπίτι στην Αίγινα, το εξοχικό στη Μύρινα και τα δύο αυτοκίνητα. Με κοίταξε, θυμάμαι, με τη γνωστή του επιφυλακτικότητα, πέρασε μία τα δάχτυλα -όπως συνήθιζε όταν βρισκόταν σε δύσκολη θέση- από τα μαύρα ολόισια μαλλιά του και ψιθύρισε: «Έχω ανάγκη να το κρατήσω, γιατί θέλω να θυμάμαι τη μητέρα μου.»

Τη μητέρα του την πρωτογνώρισα λίγες μέρες πριν παντρευτούμε. Ο γάμος μας έγινε ένα φθινοπωρινό βράδυ που δύο αστέρια μολύβασιαν ψηλά

κι η θάλασσα στο λιμάνι μούγγριζε χτυπώντας στα τσιμέντα. Μαζευτήκαμε -το σόι μου και το σόι του- στο μικρό εκκλησάκι που είναι χτισμένο επάνω στο λόφο στα ανατολικά της πόλης, λίγα μέτρα από το σημείο όπου πρωτοκάναμε έρωτα. Το σημείο όπου έχεις όλη τη πόλη και τις απόμακρες φωταφίες της στα πόδια σου. Η μητέρα του τότε πρέπει να πλησίαζε τα εξήντα. Σίγουρα ήταν πάνω από εξήντα. Είχε ωστόσο ίσιο κορμί και φωτεινά μάτια. Τη θυμάμαι λιγομίλητη, αλλά εύστοχη. Μετά το μυστήριο, καθώς περνούσα τη πόρτα της εκκλησίας που έβγαζε στην αυλή, με πλησίασε και μου είπε στο αυτί: «Προσεύχομαι για να κάνεις τον γιο μου ευτυχισμένο. Αν τον κάνεις ευτυχισμένο, θα αποκτήσεις και πάλι μία μάνα.»

Κοίταξα μία ακόμη φορά προς το αχνό φως, που ανέβαινε πίσω από τα απόκρημνα βράχια. Μια στιγμή μου φάνηκε πως είδα κάτι σαν σκιά να μαυρίζει τη διάφανη ατμόσφαιρα και πως ένα μελάνωμα πετάχτηκε φευγαλέα από το μισόφωτο. Δε θέλησα να παραδεχτώ αυτό που κατά βάθος σκέφτηκα εκείνη τη στιγμή. Το ρόδινο χέρι του Μιχάλη που με κρατούσε σφιχτά, ο αδιάκοπος, ακαταλαβίστικος και κουραστικός ψίθυρος των προσκεκλημένων, η υγρή νύχτα, όλα τα ένιωσα σαν μια αλλόκοτη κούραση που ήρθε και κάθισε πάνω στα ματόφυλλά μου. Δεν μπόρεσα λοιπόν να αποδεχτώ κατευθείαν την υποφία, που για πολύ καιρό μετά θα με βασάνιζε. Έγειρα το κεφάλι

στον ώμο μου και χαμογέλασα στη μητέρα του Μιχάλη.

- Συλλυπητήρια, κυρία μου.

- Ευχαριστώ.

- Συλλυπητήρια, να ζήσετε να τον θυμόσαστε.

- Ευχαριστώ.

- Συλλυπητήρια, είναι τίμιο να αποχαιρετάτε τον πρώην σύζυγο σε αυτό το σπίτι.

Πείστηκα σχετικά εύκολα να μετακομίσω και να ζήσω μαζί του σε αυτό εδώ το σπίτι. Παρατηρώ πως δεν έχουν γίνει αλλαγές στη διαρρύθμιση και στη διακόσμηση, από εκείνη την πρώτη φορά που έσυρα τη βαριά σιδερένια πόρτα του. Το τζάκι, πέρα στη γωνία, σιγοκαίει και σπάει τα ξύλα με τον ίδιο ήχο όπως και πριν είκοσι δύο χρόνια, που είναι ίδιος πνιγμός. Το σαλόνι είναι ψηλοτάβανο και περιέργα μακρόστενο. Τα έπιπλά του, που τότε μου προκαλούσαν ζάλη, τώρα τ' αντιλαμβάνομαι σαν κάτι που δεν υπάρχει πια. Μου έρχεται όμως να γελάσω δυνατά καθώς κοιτώ τις μπαρόκ καρέκλες με τα στρεπτά ξύλινα. Αυτή ήταν η διακόσμηση όλων των επίπλων που υπήρχαν στο σπίτι. Αργότερα, όταν θα τελειώσουν όλα και θα μείνω μόνη, θα ανέβω τις σκάλες να δω και τον επάνω όροφο.

Στον επάνω όροφο ήταν τότε τρία μεγάλα δωμάτια. Τα δύο αντικριστά στο διάδρομο που ανοίγεται στο τέρμα της σκάλας και το άλλο στο τέλος

του διαδρόμου. Προτίμησα να κάνω κρεβατοκάμαρα το τελευταίο αυτό δωμάτιο, γιατί είχε ένα ψηλό ορθογώνιο παράθυρο με κάγκελα και έβλεπε στο πίσω μέρος του σπιτιού, σε ένα χωμάτινο δρόμο που χάνονταν σε κάτι ψηλά κιτρινωπά χόρτα. Επιπλέον, ήταν το μόνο δωμάτιο με ένα τόσο μεγάλο παράθυρο, που κάλυπτε σχεδόν ολόκληρο τον τοίχο, και αυτό εξασφάλιζε τη φωτεινότητα που είχα ανάγκη.

Η πόλη μας είναι η πόλη της μιας εποχής. Πριν πολλά χρόνια και μετά από ένα καυτό καλοκαίρι -το πιο καυτό καλοκαίρι που είχε ποτέ γνωρίσει η πόλη μας- έφτασε στον ουρανό της ένα πελώριο σύννεφο. Οι δρόμοι σκοτείνιασαν απότομα και τις ταρατσες σκέπασε ένα πνιγηρό, για τους ανθρώπους της πόλης, φθινόπωρο. Ήταν πάνω-κάτω η εποχή που κόνταινα, κρυφά απ' τη μάνα μου, τα φορέματά μου. Μεγάλωνα κάτω από την παγερότητα και την ακινησία εκείνου του σύννεφου και επιζητούσα με σταθερή επιμονή κάθε αχτίδα που κατάφερε να το διαπεράσει κάτισχνη, αλλά ασκώντας πάνω μου μια μάλλον παράδοξη, ζωτική επίδραση. Και καθώς βρισκόμουν τότε ακόμη στην ηλικία, που οι μεμβράνες τσουζουν από τη μεγάλη τους θέληση να σχιστούν στα γρήγορα, το παράθυρο, το φως και ο δρόμος με τα ψηλά χόρτα μου ήταν απαραίτητα.

Σε αυτό το σπίτι έζησα με το Μιχάλη τρία χρόνια. Εκείνος δεν άργησε να μου φανερωθεί. Να μ'

αφήσει, θέλω να πω, να εισχωρήσω βαθιά μες τη ζωή του και να μάθω όλα του τα μυστικά. Δεν ανακάλυψα και πολλά, τα περισσότερα τα είχα ονειρευτεί με τα μάτια ανοιχτά τα βράδια εκείνα, που η μηλιά του κήπου μου άπλωνε τη σκιά της στο δωμάτιό μου.

Αγαπούσε την ποίηση. Έγραφε ποιήματα μέσα στην νύχτα, τις ώρες που γυρνούσε από το Βογκ. Οι κόρες του άνοιγαν σαν τριαντάφυλλο από μία μάλλον νοσηρή ηδονή, εγώ στεκόμουν στο τοίχο απέναντι από το γραφείο του, συνήθως ημίγυμνη, με ένα ανάλαφρο φορεματάκι. Ήταν γιατρός και τα ποιήματα που έγραφε ήταν όλα για το σώμα. Έγραφε για το ανθρώπινο σώμα που συσπάται από μια ανάμνηση έρωτα, για σώματα που προτιμούν να πνιγούν σε ένα πηγάδι -παρά να ζήσουν στην αμφιβολία μιας αγάπης- για σώματα που σπέρνουν την ψυχή τους με υγρά και με ιδρώτα, για σώματα που τα σπαθίζουν, για σώματα-σκηνώματα που τα ζωντανεύουν κλονισμένα αναφιλητά και για σώματα που παύουν να είναι σώματα.

Όταν πλησίαζε η αυγή, μια ανάλαφρη υγρασία ροκάνιζε το σκοτάδι και εκείνος μάζευε τα χαρτιά του από το γραφείο. Οι πρώτες ανταύγειες από ένα βαρύ και ζεστό φως έγλειφαν τα πατώματα και φώτιζαν ανάλαφρα τα λεπτά του χέρια. Θυμούνται τότε την ημέρα που τα χέρια αυτά με είχαν πρωταγγίξει. Η ανάσα μου κοβόταν. Στα μάτια

μου στριφογύριζε η εικόνα με το αλαβάστρινο χέρι του να φάχνει το κατειλημμένο μου κορμί, πλήρες από βρασμένο αίμα. Στη δίνη της ονειροπαρσίας τού παραδινόμουν με μια μακρόσυρτη ανάσα και ήμουν βέβαιη πως αισθανόμουν τις σταγόνες του σαν ροδόσταγμα και αναρριγούσα.

Τα βήματά του ωστόσο, μέσα στη σιωπή της αυγής, έπεφταν στο κούφιο πάτωμα σαν το γλωσσίδι της καμπάνας και με επανέφεραν αμέσως στο παρόν. Παρακολουθούσα ακίνητη να με πλησιάζει και ένιωθα το κορμί μου να παλεύει να λυθεί από μια ακαμψία, που της επέβαλαν, θαρρείς, τα αργά και βαριά του βήματα. Μου σήκωνε ελαφρά το πηγούνι. Με χάρφωνε στα μάτια. Ένας βωμός -έτοιμος για κάποια θυσία- δομούνταν μες στη θαμπάδα τους και τον έβλεπα να καθρεπτίζεται στα δικά του μάτια.

- Συλλυπητήρια, κυρία μου.
- Ευχαριστώ.
- Πρέπει να πηγαίνουμε. Να ζήσεις να τον θυμάσαι.
- Ευχαριστώ
- Συλλυπητήρια. Ζωή σε σένα γιατί είσαι ακόμα πολύ νέα.

Τα μεσημέρια τρώγαμε όλοι μαζί. Ο Μιχάλης χαλάρωνε τη γραβάτα και κάθονταν πάντα πρώτος και βιαστικός. Η μητέρα του έβαζε τις φωνές στη μαγειρίσσα, τη Νατάσσα: «Γρήγορα κορίτσι

μου, τα ραντεβού στο ιατρείο δεν μπορούν να αναβληθούν.» Έπειτα καρφίτσωνε μια λευκή πετσέτα στο γιακά του φορέματός της και έλεγε στα όρθια μια γρήγορη προσευχή. Όταν την τελείωνε, κατέβαινα κι εγώ τις μαρμάρινες σκάλες, η Νατάσσα έφερνε ξεφυσώντας τη κατσαρόλα, μας σερβίριζε όλους -και τον εαυτό της- και εγώ καλωσόριζα τον Μιχάλη μ' ένα φιλί, του χαμογελούσα, μου χάιδευε τρυφερά τον καρπό και επικοινωνούσαμε θαρρώ τον πρώτο καιρό, με έναν δικό μας μαγικό αλλά συγκινητικό και απελπισμένο τρόπο.

Τα βράδια η μητέρα του ξάπλωνε στη μπαρόκ πολυθρόνα της κι έβρεχε τα χείλη της μ' ένα ποτήρι χαμομήλι. Νομίζω ήταν η ώρα που συλλογιζόταν. Η Νατάσσα έπαιρνε την άδεια να αποσυρθεί στο δικό της δωμάτιο. Ένας χώρος περίπου τρία επί τρία, που χωρούσε ίσα-ίσα ένα μονό κρεβάτι δίχως ξύλινα τριγύρω, ένα στενό και ψηλό έπιπλο που η Νατάσσα το είχε για ντουλάπα κι ένα κομοδινάκι. Μια πόρτα, στα δεξιά όπως έμπαινες, έβγαζε σε έναν υπερβολικά στενό διάδρομο, ο οποίος μετά από δύο-τρία βήματα άνοιγε στο μπάνιο της.

Η Νατάσσα ήταν ψηλή και είχε τα μαλλιά κατάνευρα και πλεξούδα ως τη μέση. Είχε λεπτούς ώμους, κάπως κυρτούς προς τα μπροστά, δύο μεγάλα μάτια με απόσταση μεταξύ τους κι ένα βλέμμα συνειδητής υποδούλωσης. Την πρώτη φορά που με κοίταξε, νόμισα πως η γυναίκα αυτή ήξερε τα πάντα για εμένα: Από που ερχόμουν, πόσο

θα έμενα μαζί τους σε εκείνο το σπίτι και τότε θα τους εγκατέλειπα. Τις πρώτες εβδομάδες της συμπεριφερόμουν με δυσπιστία και ίσως και με τρόπο αγενή. Δεν της πολυμιλούσα και όταν με ρωτούσε για κάτι απαντούσα κοφτά ή αινιγματικά. Γρήγορα, όμως, κατάλαβα πως η συμπεριφορά μου αυτή από τη μία ήταν άδικη για εκείνην κι από την άλλη θα μπορούσε να μου κοστίσει στο μέλλον. Από τη στιγμή μάλιστα που από εκείνη τη νύχτα του γάμου, που η κραυγή της θάλασσας αγκάλιασε τρυφερά τον άνεμο και τα άστρα ψηλά σκοτείνιασαν, η υποψία είχε αρχίσει να φωλιάζει μέσα μου.

Τα απογεύματα απομονωνόμουν στον επάνω όροφο. Έφερνα συνεχώς στο νου μου το περιστατικό εκείνης της νύχτας, έξω από το εκκλησάκι στο λόφο. Και σαν παραζάλη τα λόγια της μητέρας του στην πύλη, η αφύσικη υγρασία εκείνης της βραδιάς -σαν μια υποστατή ζελατίνα- το θολό φως που ανέβαινε από την πόλη, το παράδοξο μελάνωμα που αναδύθηκε από μέσα του σε μια στιγμή και μετά η τρομερή εξαφάνισή του -σαν αστραπή που πέφτει από ψηλά με κάποιον δήθεν σκοπό, μα μόνο τρομάζει και το ίδιο απειλητική που έρχεται έτσι χάνεται μες στο στομάχι της γης- κι αυτά σαν φοβερή παραζάλη με έκαναν να ταράζομαι σύγχορμη.

Η απελπισία μου μεγάλωνε, καθώς αναπολούσα την πρώτη μας συνάντηση στο κρεβάτι

μου, τότε που παρίσταναν την άρρωστη. Τη μαύρη φράντζα του, που κουνιόταν παράλληλα στο μέτωπό του, τις σκληρές ορθογώνιες γραμμές, που διαγράφονταν κάτω από το στενό του πουκάμισο, την ζεστή του αναπνοή, όταν έσκυφε να εξετάσει τον πυρετό μου. Κι έπειτα τα ρίγη μου, όταν το αυτοκίνητό του έσβησε τη μηχανή του και μείναμε μόνοι, ανήμποροι λες στη σιγαλιά της νύχτας, να ζήσουμε ό,τι μυστικό μπορεί να μας δωρίσει: Το αντάλλαγμα της για τα παράφορα βήματά μου στη μαύρη της καρδιά, τις Παρασκευές εκείνες που έχτιζα την ελευθερία μου δίχως σεβασμό σε κανένα υλικό. Τώρα ομολογώ πως ο τοίχος εκείνος είχε αδυναμίες, θρέμματα του νεανικού μου ενθουσιασμού. Αλλά δεν αμφιβάλλω για αυτό που πίστευα ακόμα και τότε με όλη τη δύναμη των δοντιών μου, πως ο δημιουργός μου με θαύμασε από ψηλά και τις στιγμές εκείνες του χτισίματος τις χαμογέλασε συγκαταβατικά.

Αναλογιζόμουν τη ζέση της τότε επιθυμίας μου, το κόχλασμα του αίματος ανάμεσα στα σκέλια που μ' έκαιγε τα δειλινά, καθώς απολάμβαναν τα κλαδιά της μηλιάς να μεγαλώνουν. Από το παράθυρο παρατηρούσα το χωμάτινο δρομάκι που χάνονταν σε κάτι μισοξεραμένα χόρτα στο βάθος, τα οποία μάλλον ήταν η αρχή από ένα δασάκι, και ο θυμός μου αύξανε προοδευτικά. Προσπαθούσα εντέλει να ανακαλύψω την αιτία της αλλαγής μου. Γιατί το ήξερα· δεν ποθούσα πια τον Μιχάλη.

- Συλλυπητήρια, κυρία μου.
- Ευχαριστώ.
- Να είστε δυνατή. Υπήρξα κάποτε συνάδελφος του Μιχάλη. Ιωάννης Νερατζάς, ψυχίατρος. Για οτιδήποτε χρειαστείτε, μην διστάσετε να μου τηλεφωνήσετε.
- Ευχαριστώ.
- Ο πόνος εξαλείφεται προοδευτικά.

Μία νύχτα αντιλήφθηκα, πως το επόμενο διάστημα που θα παρέμενα στο σπίτι, θα ήταν ένας διαρκής αγώνας επιβίωσης. Πράγματι, γρήγορα ένωσα την απειλή του πρώτου γάλακτος και πάλι. Από την άλλη βέβαια, το αδιέξοδο το επέτεινε η απουσία δυνατότητας άσκησης κάποιας γενναιοδωρίας από μέρους μου. Βρέθηκα αμέσως σε ένα αναπάντεχο κι άγριο αδιέξοδο. Λέω άγριο, γιατί η κατάστασή μου εκείνη την περίοδο ήταν κάτι το απρόσμενο και γιατί δεν είχα φανταστεί πως δεν αρκεί να πεθάνει κάποιος μία φορά, για να εξαφανιστεί μια για πάντα από τούτο τον αέρα. Οριστικά πια έπρεπε να συμβιβαστώ με μία ιδέα που εκείνη την εποχή παραδέχομαι με τρόμαξε: Ο αγώνας δεν θα ήταν μόνο μακρόσυρτος, αδιάκοπος κι αφύσικος, αλλά κι αναπόφευκτος.

Εκείνη τη νύχτα, ο Μιχάλης μου ζήτησε να σταθώ απέναντί του γυμνή, κρατώντας μονάχα ένα μπαστούνι. Κάθισε στο γραφείο και πειραματίστηκε για αρκετή ώρα με μερικούς στίχους. Εγώ

έβλεπα μονάχα τα στρογγυλά του μάγουλα, που φούσκωναν, όταν έσβηνε μία λέξη που την έβρισκε φτηνή. Πάλευε για ώρα με τις λέξεις. Σε λίγο σταγόνες ιδρώτα κρεμάστηκαν από τις άκρες στα μαλλιά του. Σήκωνε κάπου-κάπου το κεφάλι και με κοιτούσε για λίγα μόνο δευτερόλεπτα, με τα ερευνητικά του μάτια. Έπειτα, απογοητευμένος, μουτζούρωνε πάλι τα χαρτιά του. Κάποια στιγμή τέντωσε ψηλά τα χέρια και μετά τα κατέβασε με δύναμη στο γραφείο και τα χαρτιά και τα μολύβια σωριάστηκαν όλα κάτω.

Σηκώθηκε απότομα και προχώρησε προς το μέρος όπου στεκόμουν. Θυμάμαι το όμορφο πρόσωπό του να κολλά σχεδόν στο δικό μου και τα μάτια του να τρέμουν εμπρός μου με μια απόκρυφη λαχτάρα. Για μια στιγμή θέλησα να αγκαλιάσω τις πλάτες του, μα ξαφνικά θυμήθηκα πως ο δημιουργός μου μ' έπλασε με μία συμφωνία. Η ζωή μου θα ήταν μια θέση ανάποδη σε ένα γκρεμό, δίχως να γνωρίζω, αν ο χαμός του ήταν κοφτερά βράχια και σκληρές πέτρες ή μια θάλασσα απαλή σαν το γάλα που εγώ ζήτησα από τη μήτρα αλλά που ποτέ δεν βύζαξα. Γιατί έπρεπε να μου τονίσει ποιος θα' χει το πάνω χέρι σε αυτή την πτώση. Από τη στιγμή που έκλεισα την παιδική μου κούκλα στο μπαούλο της γιαγιάς, πλάι στα λείψανά της, μου απέμεινε μία μονάχα επιλογή -ή μάλλον επιταγή από Εκείνον- να ζήσω δίχως να ξέρω τη κρύβει το βάραθρο του γκρεμού και να πράξω όσα

όφειλα να πράξω για να κερδίσω το αιώνιο ανάποδο κρέμασμα, χωρίς να σκέφτομαι την πτώση και τη συνέχειά της.

Τράβηξα απότομα από πάνω μου το χέρι του Μιχάλη. Άγγιξα μόνο τα χείλη του, το φουσκωμένο κάτω χείλος του, απλά για να βεβαιώσω σε εκείνον πως η επιβεβαίωση είναι το οξυγόνο μου. Νομίζω το κατάλαβε, γιατί έσφιξε τα χείλη του, τα δάγκωσε κι άφησε το αίμα του να κυλήσει στη χούφτα μου.

Βγήκα από το δωμάτιο και βιάστηκα να φορέσω το καλό μου φόρεμα. Εκείνο που είναι κοντό όσο δεν πάει και έχει βαθύ ντεκολτέ και αφήνει τη πλάτη μου γυμνή. Βάφτηκα σε έντονο μαύρο και ο λαιμός μου ρούφηξε λαίμαργα μια μεγάλη ποσότητα αρώματος. Έβαλα τις κόκκινες ψηλοτάκουνες γόβες και βγήκα στο διάδρομο.

Από εκεί ψηλά είδα τη μητέρα του στη γνωστή πολυθρόνα μπαρόκ, να βρέχει τα χείλη της με το χαμομήλι. Θυμήθηκα τη γιαγιά: «Γιατί έχεις και την ομορφιά και τη χάρη». Γύρισε και κοίταξε προς το μέρος μου. Τα βλέμματά μας ανταμώθηκαν και ένα ποτάμι ξεπετάχθηκε μέσα απ' το δεξί της μάτι και πάνω στα χρυστάλλινα νερά του κυλούσε η ίδια εκείνη βάρκα με τις σκληρές ορθές γωνίες. Πάνω της, ένας ψηλόλιγνος βαρκαρής, που όρθιος βυθίζει αργά αλλά με μεγάλες εκτάσεις των χεριών του το ξύλινο κουπί του. Έχει βαθουλωμένα μάγουλα και ατάραχα μάτια. Φορά μαύρο

κουστούμι και καπέλο. Στα πόδια του δύο σκυφτές φιγούρες. Μια γυναίκα ως σαράντα το πολύ χρόνων, ντυμένη στα σκούρα, μ' ένα φόρεμα με γκριζα δαντέλα. Στην αγκαλιά της μια νεαρή κοπέλα με σφιγμένα πόδια και τα χέρια σταυρωμένα στο στήθος. Φαίνεται ανήσυχη, γιατί θέλει να πηδήξει από τη βάρκα.

Κατέβηκα με σταθερά βήματα τη σκάλα και προχώρησα προς την εξώπορτα. Με την άκρη του ματιού μου είδα την πόρτα από το δωμάτιο της μαγεύρισσας μισάνοιχτη. Πίσω της, μισοκρυμμένη, παραφύλαγε η Νατάσσα. Μπόρεσα να διακρίνω τα δυο μεγάλα της μάτια που γυαλοκοπούσαν σαν δύο σπύρτα μέσα στο σκοτάδι της κάμαράς της. Με κοίταξε μια στιγμή με το οχληρό της βλέμμα, το οποίο μου φάνηκε πως είχε μία δόση θριαμβευτικότητας αλλά και επιδοκιμασίας, κι έπειτα, όπως τα σπύρτα σβήνουν, έτσι και τα μάτια της έλαμψαν μια στιγμή και χάθηκαν μες στο σκοτάδι.

- Συλλυπητήρια, κυρία μου.
- Ευχαριστώ.
- Συλλυπητήρια, ζωή σε εσάς.
- Ευχαριστώ.

- Κρίμα για τον Μιχάλη, υπέφερε πολύ στο τέλος. Δεν άντεχε άλλο να ζει σε αυτήν τη κατάσταση. Αλλά λυπήθηκα πολύ.

Το ξέρω υπέφερε. Δεν το άντεχε. Ήθελε να μου προσφέρει τα πάντα, το σώμα του και τη ψυχή

μαζί, τους στίχους που έγραφε, τα σώματά του, τα μάτια που ξεραίνονταν σαν το στάρι, το αίμα που πάγωνε στα κορμιά που ξημερώνονταν στην ηδονή. Έβλεπε όμως πως τίποτα από αυτά δε μπορούσα να δεχτώ, ούτε καν συμφιλιωτικά. Έμεινε απότομα στην ανήλεη παγερότητα της εγκατάλειψής μου.

Κάθε μέρα, μία ακόμη ρυτίδα αυλάκωνε το πρόσωπό του. Άρχισε να μοιάζει με τον ανήμπορο βιολιστή. Δεν μπορώ να πω πως γερνούσε απότομα. Η σάρκα του παρέμενε λεία και σκληρά ανδρική. Το πρόσωπό του μονάχα έχανε με τον καιρό τη φωτεινότητά του. Η βραχνή φωνή του υιοθέτησε κάτι από τρεμούλιασμα. Είμαι σίγουρη πως προσπάθησε να σκεφτεί λύσεις και πως πολλά βράδια, αντί για στίχους στις κόλλες του, σημειώνει σχέδια απόδρασης από την κρίση του. Κι όσο πιο σκυθρωπός γινόταν, τόσο περισσότερο βυθίζονταν στη φοβερή του απελπισία.

Σαν πρώτη αντίδραση, άρχισε να πίνει παραπάνω. Τις νύχτες συνέχισα να στέκομαι απέναντι από το γραφείο του, με το ανοιχτό μου φορεματάκι και μερικές φορές χάιδευα τα μαλλιά και το στήθος μου. Του άρεσε να με βλέπει έτσι. Τουλάχιστον, με τον τρόπο αυτόν, κατάφερνα να τον κάνω να κοιτά περισσότερο το σώμα μου. Με νευρίαζε η εμμονή που είχε με τα μάτια μου.

Κάποιες στιγμές, πίστευε πως θα με κέρδιζε πίσω. Υπήρξαν φορές που κατεβάζοντας τρία

απανωτά ποτήρια ουίσκι, με πλησίασε τρικλίζοντας και καταβάλλοντας προσπάθεια να κρατήσει το βλέμμα του στο δικό μου. Με δυσκολία κατάφερε να σταθεί εμπρός μου και να κρατηθεί όρθιος αγγίζοντας τους καρπούς μου. Τα μάτια του βυθίζονταν στη σάρκα μου και οι κόρες τους γυάλιζαν περίεργα, αλλά η λάμψη τους έμοιαζε αδύναμη, σαν αυτή απ' τα καντήλια που αργοσβήνουν. Ήταν φανερό πως έπινε το φαρμάκι γουλιά γουλιά και σε λίγο έπεφτε βαρύς ανάσκελα στο πάτωμα. Μα το 'νιωθα πως ξημερώνονταν μες στην ανήσυχη προσμονή πως σύντομα θα του αποκάλυπτα αυτό που σκεφτόμουν. Ίσως γιατί κάποτε είχε βγει νικητής σε ένα άλλο παιχνίδι. Μα, αλήθεια το λέω, πίστευα πως μπορούσε να βγει νικητής και από την επόμενη παρτίδα.

Αχ, Μιχάλη, Μιχάλη... η ζωή που έζησες δεν ήταν παρά μια σκιά μιας άλλης ζωής, που ποτέ δεν κατάφερες να την ταιριάξεις στα μέτρα σου. Ονειρευόσουν μια ζωή ζεστή σαν την ανάσα μου, λεύτερη σαν το σύννεφο, ανάλαφρη σαν παραμύθι και φευγαλέα σαν το σπουργίτι. Λαχταρούσες να την μοιραστείς, όπως μοιράζει τα νερά του ο καταρράκτης, αδιάκοπα, ορμητικά, επικίνδυνα και παθιασμένα. Αχ, Μιχάλη... έχανες στ' αλήθεια την προσπάθειά σου, μα πνίγηκε κι αυτή μαζί μ' εμένα, μες την νυχτερινή απελπισία.

- Συλλυπητήρια, κυρία μου.

- Ευχαριστώ.

- Συλλυπητήρια. Πρέπει να ήταν τρομερό να τον βλέπετε να υποφέρει. Να ζήσετε να τον θυμόσαστε.

- Ευχαριστώ.

- Πρέπει να φύγουμε. Σιγά-σιγά θα μέινετε μόνο οι πολύ δικοί του άνθρωποι.

Εντάξει, υπήρχε κάτι από εμένα που ήταν εύκολα ορατό. Σκέτος θάνατος. Έστηνα με μια ανεπαίσθητη δεξιοτεχνία το φράγμα μου, όταν η απειλή πλεύριζε την καρδιακή μου αρτηρία. Μα τα φράγματα δεν φέρνουν την ευτυχία, παρά μόνο την προσμονή της. Είναι μάλλον το προστάδιο της. Τουλάχιστον, είναι ένα στάδιο αντιληπτό.

Τη μνήμη μου συντάρασσε συχνά εκείνα τα βράδια η μηλιά στο κήπο μου, με τη θαμνώδη περίφραξη, τον σαρκώδη κορμό της, με τις υγρές, γεμάτες ως το τέρμα, καφετί φλέβες του. Τα κλαδιά που φούντωναν μες στην αγωνία για τον δρόμο που θα χάραζαν, τις σκιές τους που βυθίζονταν μες στο σκληρό μισόφωτο. Θυμόμουν ακόμη την καταχνιασμένη ατμόσφαιρα της πόλης μας και την αδημονία που με πλημμύριζε, καθώς άφηνα πίσω μου το σπίτι και πάντα στα υγρά πλακόστρωτά της. Την αδημονία για την διάρρηξη του φράγματος.

Δεν γινόταν αλλιώς. Συνέχισα και μετά το γάμο μου τις νυχτερινές μου εξορμήσεις. Μία φορά την εβδομάδα. Φτάνει αυτό για μία άταχτη

σύζυγο. Μία φορά την εβδομάδα ήταν αρκετά. Ναι, μία φορά το μήνα, λόγου χάρη, θα φανέρωνε ενοχή. Περισσότερες από μία θα με ξεγύμνωνε μια και καλή. Όχι, μία φορά την εβδομάδα ήταν το ιδανικό για όλους μας.

- Συλλυπητήρια. Να είστε δυνατή.

- Ευχαριστώ.

- Συλλυπητήρια. Έζησε τα νιάτα του μες την ένταση, αλλά ήρθε μετά η κακιά στιγμή κι σκόρπισε την καταστροφή. Κρίμα...

- Ευχαριστώ.

- Ταλαιπωρήθηκε πολύ τα τελευταία χρόνια. Τώρα ησύχασε και ανέβηκε να συναντήσει την μητέρα και τον πατέρα του.

Ο πατέρας του Μιχάλη ζούσε μόνος σε μια μονοκατοικία στη δυτική συνοικία της πόλης. Ήταν λιγάκι άτακτος... βασικά είχε καλή όσφρηση και το χόμπι του ήταν να φάχνει συνεχώς καινούριες μυρωδιές. Η γυναίκα του το υποπτεύθηκε, όταν έκανε να ξαπλώσει δίπλα της δύο χρόνια. Ο πατέρας του Μιχάλη είχε βιοτεχνία υφασμάτων. Η επιχείρηση «Φαρμάκης» ήταν από τις μεγάλες επιχειρήσεις της πόλης και απασχολούσε ογδόντα πέντε γυναίκες και τέσσερις άντρες. Ο Φαρμάκης από τις έξι το πρωί κυκλοφορούσε, με την πίπα του γεμάτη, ανάμεσα στις μηχανές και κοιτάζε αυστηρά τα χέρια των γυναικών, που κινούνταν μηχανικά πάνω στα υφάσματα. Η μητέρα μου έλεγε πως

ήταν καλός άνθρωπος και πως πλήρωνε καλά. Δεν χαμογελούσε ποτέ, μόνο κάπνιζε την πίπα και κοιτούσε τα χέρια των γυναικών που δούλευαν στην βιοτεχνία του.

Ένα πρωινό, λίγο πριν από το διάλειμμα των δέκα, η προϊσταμένη πλησίασε τη μητέρα μου, που εκείνη την ώρα ετοιμαζόταν να στρίψει το τσιγάρο της. Ήταν, λέει, μια λιπόσαρκη σιλουέτα με ανατριχιαστικά βαθουλωμένα μάγουλα, γαμφή μύτη και μακριά ολόισια, σαν το στάχυ, μαλλιά. Είπε στη μητέρα μου να πάει στο γραφείο που είναι δίπλα στο σιδερωτήριο, γιατί την ζητούσε το αφεντικό. Η μητέρα μου άφησε στη μέση το τσιγάρο της και πήγε. Ο Φαρμάκης την κέρασε ένα ποτό και της ζήτησε να γίνει ερωμένη του. «Μπορείς και να πεις όχι. Δεν θα σε πιέσω», πρόσθεσε και ανοιγόκλεισε τα βαριά του μάτια. Η μητέρα μου ζήτησε ένα τσιγάρο, το σκέφτηκε για λίγα λεπτά και έπειτα είπε: «Έχω μία κόρη κοντά στα έντεκα. Σκέτος μπελάς. Εσείς έχετε παιδιά; Ναι, τώρα θυμάμαι, έχετε ένα γιο. Να τον χαίρεστε. Η κόρη μου, όπως σας έλεγα, είναι λιγάκι άτακτη... Δημιουργεί συνεχώς προβλήματα στο σπίτι και δεν ξέρω τι θ' απογίνει αυτό το παιδί. Επιπλέον, υποφέρω από φοβερές ημικρανίες. Πίνω ελάχιστα πια και καπνίζω μονάχα τη μισή ημέρα, από το απόγευμα -που σχολάω απ' εδώ- και μετά. Παρόλα αυτά, οι ημικρανίες με γονατίζουν καθημερινά. Πιστεύετε, λοιπόν, πως μπορώ να βάλω έναν

ακόμα μπελά στο κεφάλι μου; Γιατί σίγουρα μια τέτοια σχέση θα είναι ένα επιπλέον πρόβλημα για εμένα.»

Ο Φαρμάκης χαμογέλασε και της είπε πως όλα αυτά ήταν κατανοητά αλλά πως τα έβρισκε μια συμφιλιωτική δικαιολογία. «Έχεις ανάγκη αυτήν τη δουλειά;» την ρώτησε μετά. «Φυσικά», είπε η μητέρα μου. Εκείνος στύλωσε στο γραφείο και άναψε την πίπα. «Πώς με βρίσκεις σαν άνδρα, σου αρέσω;» Η ερώτηση αυτή φάνηκε εντελώς απρόσμενη στη μητέρα μου. Παρόλα αυτά, τράβηξε μια βαριά ρουφηξιά από το τσιγάρο της, σαν να μη συνέβαινε τίποτα, και με αυθεντική αδιαφορία απάντησε: «Είστε όμορφος άντρας, ναι, μου αρέσετε». Εκείνος φάνηκε να περίμενε την απάντησή της. Κατέβασε ένα ακόμα ποτό και ύστερα είπε χαμηλόφωνα -σαν να απευθυνόταν περισσότερο στον εαυτό του-: «Είμαι άντρας, οπότε από την αρχή βρίσκομαι σε μειονεκτική θέση, αφού ανήκω στο άσχημο φύλο» κι απευθυνόμενος έπειτα αποκλειστικά στη μητέρα μου: «Στα σίγουρα έχεις ανάγκη τη δουλειά. Επίσης δέχομαι τη δικαιολογία σου, αλλά για να παραμείνεις στην βιοτεχνία πρέπει να κάνω ερωμένη τη κόρη σου».

Η μητέρα έλεγε πως ο Φαρμάκης ήταν ένας ανοιχτός λάκκος που απέπνεε τον φορτικό αέρα της σήψης. Πάντως βγήκε σκεπτική από εκείνο το γραφείο, αλλά το επόμενο πρωινό -και κανένα άλλο πρωινό- δεν εμφανίστηκε στη βιοτεχνία.

Οι ημικρανίες πλήθυναν, γιατί πια έμενε πολλές ώρες στο σπίτι και εγώ βόλευα τον εαυτό μου στην αγαπημένη μου πολυθρόνα, συμμαζεύοντας κάπου-κάπου το κοντό μου νυχτικάκι.

Πολύ συχνά την άκουγα να μονολογεί στο μπάνιο, μπροστά στον καθρέφτη. Την είχε αυτήν την χαζή συνήθεια. Ιδιαίτερα την ώρα που χτένιζε τα μαλλιά της ή τα στέγωνε με μια πετσέτα. Εκείνα τα απογεύματα μιλούσε με το είδωλό της, με φωνή σταθερή σαν να απάγγελνε κάποιο ποίημα. Τον Φαρμάκη τον έβρισκε πράγματι ωραίο άντρα. Εντάξει, το μήλο κάτω από τη μηλιά θα έπεφτε. Έβρισκε πως είχε καλοσχηματισμένα δάχτυλα και δυο μεγάλα χείλη που τρεμούλιαζαν καθώς μιλούσε, θυμίζοντάς της τον εαυτό της στην εφηβεία. Κάποιες φορές η φωνή της βάραινε, γινότανε βαθιά και άλλαζε χρώμα, σαν να έβγαινε από ένα κόχλασμα που ανακάτευε τα σωθικά της. Τότε επαναλάμβανε πολλές φορές τα λόγια του Φαρμάκη: «πρέπει να κάνω ερωμένη τη κόρη σου».

- Συλλυπητήρια, ζωή σ' εσάς.

- Ευχαριστώ.

- Όποτε σας χρειάστηκε, ήσασταν στο πλάι του. Συλλυπητήρια, να ζήσετε να τον θυμόσαστε.

- Ευχαριστώ.

- Συλλυπητήρια. Υπήρξε όμως παλικάρι. Υπέμενε τα πάντα τον τελευταίο καιρό. Κατάκοιτος.

Ο Μιχάλης έμεινε κατάκοιτος πολύ πριν από εκείνο... το μοιραίο βράδυ. Σταδιακά σταμάτησε

να πηγαίνει στο Βογκ και αφού έκλεινε το ιατρείο περπατούσε για λίγο παράλληλα με τα φανάρια της λεωφόρου κι έπειτα επέστρεφε σπίτι. Η Νατάσσα του έφερνε το δίσκο με το φαγητό στο γραφείο. Εγώ βρισκόμουν στο δωμάτιό μας και φτιαχνόμουν -διάλεγα κάποιο κοντό φορεματάκι- χτένιζα τα ζεστά μαλλιά μου κι έβαφα τα χείλη και τα βλέφαρα. Από την μισάνοιχτη πόρτα την έβλεπα καθώς μετά από δέκα λεπτά, ανέβαινε πάλι επάνω και ξανάμπαινε στο γραφείο για να πάρει πίσω το δίσκο.

Ήξερε πως καθώς προχωρούσε στο διάδρομο την παρακολουθούσα. Είχε ωραία, μακριά πόδια με γάμπες σαν φουσκωμένες σταγόνες βροχής. Η μέση της ήταν στρογγυλή, τα οπίσθιά της ήταν καλοσχηματισμένα και η πλεξούδα της πήγαινε πέρα δώθε καθώς περπατάγε τον διάδρομο. Και καθώς ήξερε πως την κοιτούσα, έδινε στη κίνησή της κάτι το αισθησιακό. Ήταν παράξενη εικόνα, διότι οι σκυφτοί της ώμοι και τα κοκκαλιάρικα μάγουλά της δεν ταίριαζαν καθόλου με το κούνημα των πλούσιων γοφών της.

Καιρό κατασκόπευα την στιγμή που θα πρόσφερα τη λύση στο Μιχάλη. Ναι, σωτηρία υπάρχει, πώς όχι; Αχ, θέλω να γελάσω έξαλλα, αλλά ακόμα τιμούμε το νεκρό κι ο κόσμος ακόμα να φύγει. Φυσικά, και η ενοχή δεν έχει θέση εδώ. Όχι, βέβαια. Δεν δώριζα για κάποια ανταπόδοση. Μπορεί κάποιος να σκεφτεί πως η γενναιοδωρία μου ήταν η σκλαβιά του. Αυτό έχει μία δόση αλήθειας, αλλά

μόνο μία. Στην καρδιά μου φώλιαζε η επιθυμία να ξαναζήσω εκείνη τη πρώτη μας στιγμή. Γιατί παραδέχομαι πως στην αγκαλιά του τα νύχια του βυθίστηκαν στη σάρκα μου. Αυτό που ένιωσα εκείνο το βράδυ στο λόφο είναι κάτι που δεν μπορεί να ειπωθεί σε καμία γλώσσα του κόσμου. Το κουβαλάω μες στο στέρνο μου, σφιχτοδεμένο με το βαπτιστικό σταυρό, που κατάρπια όταν τα φώτα σβήσανε και ξημέρωσε το επόμενο πρωινό. Του οφείλω λοιπόν ένα ευχαριστώ. Αυτό το συναίσθημα σημάδεψε τη ζωή και το φως μου. Τα χρώματα της ίριδας μεταβλήθηκαν και οι εναλλαγές των ημερών στο εξής θα υποτάσσονταν στην αναζήτηση της επανάληψης εκείνης της ανείπωτης ηδονής.

Παρακολούθησα απαθής... την πτώση του Μιχάλη. Το ούισκι τον ήπие με τον καιρό και το πρόσωπό του έχασε το ροδαλί του χρώμα. Τα μάτια του, νομίζω, είχαν βυθιστεί ένα-δύο εκατοστά πάνω από το κόκκαλο της μύτης του. Δεν έγραφε τίποτα πια. Μόνο μουτζούρωνε κι έπειτα ξαναμουτζούρωνε από πάνω τα χαρτιά του. Αδυνάτισε σε τέτοιο βαθμό που, όταν η Νατάσσα τον ξέντνε για να πλύνει τα πουκάμισά του, τα πλευρά του πετάγονταν προς τα έξω, όμοια με καμπύλες ενός τόξου.

Αυτό που τον καταρράκωνε πλήρως ήταν ο θόρυβος της πόρτας, όπως την έκλεινα πίσω μου φεύγοντας για το μπαρ. Όλοι οι θάνατοι μαζί σε ένα ποτήρι από το πρώτο γάλα. Δεν κοιτάξα

ποτέ πίσω, ούτε κοντοστάθηκα ποτέ στο πεζούλι. Σε κανένα πεζούλι. Έκλεινα την αυλόπορτα και χανόμουν μες στην νύχτα. Σε λίγο, έμπαινα στο πάμφωτο κέντρο της πόλης μας. Στα τσιμέντα οι σταγόνες πάντα γράφανε τ' όνομά μου, τις τζαμένιες βιτρίνες θάμπωνε πάντα το χνώτο της ομορφιάς μου, οι ομπρέλες παρέμεναν ανοιχτές και μόνο ένα παιδί έπαιζε πάντα τ' ακορντεόν του μες στο φιλόβροχο. -Το πελώριο σύννεφο κοιμάται ακόμα πάνω μας - Μια κοπέλα έστεκε ακόμα στη στάση των λεωφορείων. Στα χέρια κράταγε ένα κλουβί με καναρίνια. Κάποτε η πορτούλα του άνοιγε και τα καναρίνια χύνονταν στο φως από τα φανάρια, ζεσταίνονταν και έπειτα πετούσαν και κάθονταν στον ώμο του παιδιού με το ακορντεόν. Όλα ήταν στη θέση τους. Δεν υπήρχε μπαρ.

Κατέβαινα τη λεωφόρο και μετά έστριβα τον κάθετο κεντρικό δρόμο και περπάταγα ανάμεσά τους. Παντού μύριζε φρέσκο αίμα. Ένιωθες στον αέρα την παλλόμενη σάρκα, που κραύγαζε για χυμούς και για καναρίνια. Τα μάτια τους στάζανε απάτητα δάκρυα, που γύρευαν την μουντή και βαριά σαν σίδερο κοπή τους. Βάδιζα αργά, με τον άνεμο της ομορφιάς και της χάρης μου, να με φωτίζει και να τις κατασκορπίζει τυχαία κι ασύστολα.

Ναι, κάτι δεν πήγαινε καλά. Ο κόσμος της πόλης με κύκλωνε, έτοιμος να με πνίξει με μια αδίστακτη σταθερότητα. Το μπαρ δεν υπήρχε. Αισθάνθηκα τις γόβες μου να μουσχεύουν και τα

ταχούνια να λυγίζουν. Κι όμως, είχα ακόμα και την ομορφιά και τη χάρη. Τα χείλη μου στάζανε κόκκινες φλόγες και τα βλέφαρά μου καπνίζανε το καυτό μου είδωλο, που κοιμίζε ακόμα τους άνδρες στην πόλη. Παρόλα αυτά, το μπαρ είχε -ως διά μαγείας- εξαφανιστεί.

Διέσχιζα πάλι τον δρόμο της κεντρικής πλατείας και έβγαινα στο λιμάνι. Το μαύρο πάνω από τα καράβια με μελαγχολούσε. Σκεφτόμουν πόσο διαφορετικά -σε σχέση με το πως φαίνονταν ψηλά από το λόφο- ήταν από κοντά τα φώτα στους ιστούς των πλοίων. Ακόμα και η αχνοφεγγιά των φάρων εκεί χαμηλά είχε αντικατασταθεί από μια λάμψη γεμάτη δύναμη και θρίαμβο. Ο κρύος αέρας, που σηκώνονταν ανά διαστήματα, πετούσε το κίτρινο από τις λάμπες από τις κολόνες πάνω στα νερά της θάλασσας και μου έδινε την ευκαιρία να αγναντεύω για λίγο τη σκιά μου επάνω τους.

Η ώρα περνούσε, σε λίγο θα άνοιγε στο βάθος ο ουρανός και θα ξεπετάγονταν από τα σπλάχνα του τα πρώτα αίματα της νέας αυγής. Έπαιρνα πίσω τα σοκάκια κι ανέβαινα ξανά στη λεωφόρο. Το μπαρ δεν βρισκόταν πια εκεί στη γνωστή του θέση. Ήμουν σίγουρη πια πως κάτι δεν πήγαινε καλά και περίμενα το θείο πιστοποιητικό, για να προσφέρω στο Μιχάλη τη λύση, που από καιρό είχα στο μυαλό μου. Εκείνη την πρώτη νύχτα του γάμου, η υποψία της πότισε μονάχα σαν ροδόσταγμα την ψυχή μου. Εκείνο το βράδυ όμως

άνθισε η τριανταφυλλιά μέσα μου.

- Συλλυπητήρια, πρέπει να σας αποχαιρετήσω. Πέρασε κι η ώρα και θα θέλετε σίγουρα να ξεκουραστείτε.

- Ευχαριστώ.

- Με τον Μιχάλη ήμασταν συμφοιτητές. Δημήτριος Ντικουδής λέγομαι. Δεν γνωριζόμαστε. Στο γάμο σας έλειπα στο εξωτερικό. Παρόλα αυτά, αν χρειαστείτε κάτι, να μου τηλεφωνήσετε. Ορίστε η κάρτα μου.

- Ευχαριστώ.

- Θα ευχόμουν, τουλάχιστον, να είχε ένα περισσότερο αξιοπρεπές τέλος, όχι όντας παράλυτος κι ανήμπορος.

Εκείνο το βράδυ, καθώς έστριψα σ' ένα στενό σοκάκι -έμοιαζε περισσότερο με κάποιο πέρασμα, παρά με μικρό δρόμο- βρέθηκα ανάμεσα σε δύο ντουβάρια με ενάμιση μέτρο το πολύ απόσταση μεταξύ τους. Το στομάχι μου σφίχτηκε, γιατί ήταν ένα σκοτεινό σοκάκι με υγρούς τοίχους και δίχως κόσμο. Παρόλα αυτά, έσφιξα το τσαντάκι που πάντα κουβαλούσα στο μπράτσο και βάδισα στο εσωτερικό του. Σαν να ήταν το σοκάκι αυτό αποκομμένο από τα υπόλοιπα- κι από τον κεντρικό δρόμο κι από τη λεωφόρο κι από την πόλη όλη- δεν το διαπερνούσε κανένας θόρυβος. Προχωρούσα και άκουγα μόνο τον ήχο από τις κόκκινες γόβες μου που χτυπούσαν στο τσιμέντο.

Αισθάνθηκα να ιδρώνω. Δεν φοβόμουν, απλώς το μονοπάτι εκείνο, καθώς ήταν έτσι στενό και αποκλεισμένο από δύο χοντρούς τοίχους, δεν προλάβαινε να το κρυώσει ο φθινοπωρινός βραδινός αέρας. Αποφάσισα να βγάλω το παλτό μου. Το έσυρα αργά και έμεινα μόνο με το στενό μου φορεματάκι. Ένωσα τότε δύο σταγόνες ιδρώτα να αυλακώνουν τη γυμνή μου πλάτη. Ανατρίχιασα και τέντωσα ψηλά το κεφάλι. Διαπίστωσα τότε πως ο δρόμος που είχα πάρει ήταν μία σήραγγα, διότι είδα από πάνω μου να είναι κτισμένο ένα ακόμη τοίχιο, το οποίο φαινόταν αρκετά παλιό και μπορώ να πω ετοιμόρροπο. Όταν κατέβασα και πάλι τα μάτια, είδα τους κατάμαυρους ως εκείνη τη στιγμή τοίχους να φωτίζονται μέσα σ' ένα τρεμουλιαστό και αχνό -σαν κρύα ανάσα- φως.

Αφουγκράστηκα την απότομη σιγή της στιγμής και χωρίς κανένα φόβο ή δισταγμό πλησίασα τον τοίχο και τότε παρατήρησα πως μέσα από την ανάλαφρη εκείνη λάμψη αναδύονταν, σαν ζωγραφιά πάνω στο σοβά, ένα πανέμορφο μάτι. Στην αρχή φάνηκαν οι πελώριες μαύρες και καμπυλωτές βλεφαρίδες. Έπειτα το ασπράδι του, που ήταν ολόιδιο βούτυρο και η κόρη του ματιού τυλιγμένη με το πιο σκούρο δαχτυλίδι της. Η εικόνα ξεκαθάριζε ολοένα και πάνω στον σκληρό τοίχο πετάχτηκε αργά, σαν ανταύγεια, το βλέμμα του ματιού και το μάτι της ζωγραφιάς άρχισε να μικραίνει. Και τα μάτια γίνανε δύο και αγνάντεψα την πινελιά

της μύτης και την ακαμψία ενός στόματος, ζωγραφισμένου λες για να 'ναι στόμα νεκρού. Το μισόφωτο αποκάλυψε πως το πρόσωπο είχε λαιμό με μία υπέροχη φλέβα, πιο δυνατή από τις άλλες, και μέλη με πολύ λεπτά δάχτυλα.

Προσπάθησα να επικεντρωθώ στα μάτια της φιγούρας, αλλά τότε συνειδητοποίησα, πως η ίδια ακριβώς μορφή είχε αναδυθεί σε πολλαπλά ομοιώματα σε όλο το μάκρος και των δύο τοιχίων και σε αυτόν που σκέπαζε τη σήραγγα. Φορούσε πια κι ένα μακρύ φόρεμα και είχε τα μαλλιά της μαζεμένα ψηλά και με κοιτούσε με τα υπέροχα νεανικά της μάτια. Το φόρεμά της ήταν κεντημένο με δαντέλες στο χρώμα της πέτρας και είχε στενές ωμοπλάτες. Τα πόδια της βγαίνανε σαν ζύμη από κάτω και το στήθος της, σφριγηλό, ανεβοκατέβαινε μαζί με τις κομμένες της πνοές.

Στ' αλήθεια, τα χείλη της άστραφταν σαν λεπίδι πάνω στο σοβά και όταν άνοιγαν, σαν μια παραωριμασμένη παπαρούνα, έσταζαν στάλες πηχτές και παράφορα μυριστικές. Έκλεισα τα μάτια. Η θύμηση της μηλιάς του κήπου κατέκλυσε κάθε άλλη μου σκέψη εκείνη τη στιγμή. Μπροστά μου έβλεπα μόνο τα μεγάλα δροσερά της φύλλα, να κυμματίζουν πράσινα από την έξαψη και τα κλαδιά της να μαστιγώνουν θυμώδη τον παγωμένο αέρα.

Μια ακόμη σταγόνα ιδρώτα, που αυλάκωσε ξαφνικά τη ράχη μου, μ' έκανε να ανοίξω τα μάτια

και πάλι, και τα ρουθούνια μου τέντωσαν από την ευωδιά εκείνη και η μορφή πάνω στο τοίχο λαμποκόπησε και χαμογέλασε. Έφερα στα χείλη τα λόγια της γιαγιάς και τα ψιθύρισα: «Γιατί έχεις και την ομορφιά και τη χάρη.» Σκέφτηκα έπειτα πως ο σοβάς φθείρεται και τρίβεται και έχει την τάση να γίνεται αυτό από το οποίο προήλθε. Να πιστρέψει στην μάνα του...

Κοίταξα καλά τη φωτισμένη μορφή και αμέσως κατάλαβα πως βρισκόμουν στον πιο μεγάλο κίνδυνο. Εντός εκείνης της θεοσκοτεινής σήραγγας, μες την ξερή της ατμόσφαιρα και πάνω στους τοίχους της, είδα την ομορφιά μου. Πάγωσα και μόνο στην ιδέα πως θα μπορούσε να έχει την τύχη εκείνου του σοβά. Πήρα τις γόβες στα χέρια κι έτρεξα αμέσως προς την έξοδο. Σε λίγα μόνο μέτρα είδα το φως, που μαρτυρούσε το τέλος της σήραγγας.

- Συλλυπητήρια, κυρία μου. Εύχομαι να είναι ελαφρύ το χώμα που τον σκεπάζει.

- Ευχαριστώ.

- Συλλυπητήρια. Αθανάσιος Κούρτης. Με τον πρώην σας σύζυγο χάναμε μαζί το αγροτικό. Ήταν ένας καταπληκτικός άνθρωπος.

- Ευχαριστώ.

- Συλλυπητήρια, είναι αργά πια. Θα θέλετε να ξεκουραστείτε.

Επέστρεψα σπίτι λαχανιασμένη, γιατί βιαζόμουν να του προσφέρω τη λύση. Η Νατάσσα στεκόταν στο κατώφλι της πόρτας του δωματίου

της. Την καληνύχτισα και πέρασα στο σαλόνι. Βρήκα τη μητέρα του καθιστή στην μπαρόκ πολυθρόνα. Στα χέρια της άχνιζε η φλιτζάνα με το τσάι. Μέσα από τους ατμούς, αναδύθηκε η μορφή του άντρα της. Το πρόσωπό του καλοσχηματισμένο, χαράσσονταν ανάλαφρα από αυστηρές γραμμές. Είχε μάτια στρογγυλά και ειρωνικά. Όταν τον συνάντησα -τη μία και μοναδική φορά- μου έκλεισε το δεξί πονηρά. Ήταν πνιγμένος στη δουλειά. Παρόλα αυτά, δεν αρνήθηκε να με δει. «Γιατί δεν είσαι στο σχολείο;», με ρώτησε χαμηλόφωνα αλλά ευδιάθετα, σαν μπήκα στο γραφειάκι του. Ήταν θυμάμαι η μέρα των γενεθλίων μου. Έκλεινα τα δώδεκα.

- Δεν έχω σχολείο σήμερα. Πέταξα αφελώς την παιδική μου δικαιολογία.

- Ε, πώς δεν έχεις σχολείο, βρε; Είναι Παρασκευή πρωί και εσύ έπρεπε να είσαι στην τάξη σου αυτήν την ώρα...

Ζήτησα να καθίσω και μου πρόσφερε αμέσως ένα κάθισμα. Έστρωσα στα γόνατα το φορεματάκι μου. Εκείνος κάθισε απέναντι στην δική του πολυθρόνα. Άναψε την πίπα του και έριξε μια ματιά στα χαρτιά του.

- Πώς είναι η μητέρα σου; είπε σαν να μονολογούσε.

- Είναι στο κρεβάτι. Έχει πονοκέφαλο.

- Εκείνη σε έστειλε; ρώτησε με την ίδια αδιαφορία, ανακατεύοντας τάχα τα χαρτιά του.

- Όχι, είπα, μόνη μου ήρθα.

- Α, ωραία, έκανε εκείνος ρουφώντας μία καλά την πίπα του και συνέχισε να υπογράφει σε κάτι κόλλες.

Ξαφνικά, απ' έξω ακούστηκε ένας δυνατός κρότος και έπειτα ο ήχος από τις μηχανές κάλυψε τα πάντα μέσα στο δωμάτιο. Προφανώς, την ώρα που είχα φτάσει στη βιοτεχνία, οι γυναίκες κάνανε το δεκάλεπτο διάλειμμα των έντεκα και τώρα επιστρέφανε στο πόστο τους.

- Σήμερα έχω τα γενέθλιά μου, είπα βιαστικά και αρκετά φωναχτά για να μπορέσει να με ακούσει μέσα στον χαλασμό εκείνο. Μα πριν προλάβει να απαντήσει οτιδήποτε, άνοιξε η πόρτα από το γραφειάκι και μια λιπόσαρκη φιγούρα του υπενθύμισε για τον καθιερωμένο έλεγχο των μηχανών.

Αμέσως κατάλαβα πως εκείνη η κοκκαλιάρα ήταν η προϊσταμένη. Μου έριξε μια κοφτή ματιά στο πρόσωπο και έπειτα έμεινε για λίγο να κοιτάζει τα γυμνά μου πόδια. Ανασήκωσε στα γρήγορα το πηγούνι, ίσιασε το σφιχτοκουμπωμένο της πουκάμισο και κάνοντας ένα ακόμα νεύμα στον Φαρμάκη, βγήκε έξω σχεδόν αναπηδώντας. Εκείνος μου χαμογέλασε και μου ζήτησε να ξαναπεράσω, αν ήθελα, από τη βιοτεχνία κάποια άλλη φορά, «μετά από καιρό...», όπως είπε χαρακτηριστικά, «τότε θα είμαι σε θέση να σου κάνω ένα μικρό δωράκι», είπε στο τέλος, ανοιγοκλείνοντας τα ειρωνικά του μάτια και ακολουθήσε στο διάδρομο την προϊσταμένη.

Ίσιασα το τιραντάκι που φορούσα και σηκώθηκα να φύγω. Κατάλαβα πως η παρουσία μου εκεί ήταν για εκείνον, αν όχι ενοχλητική, τουλάχιστον αδιάφορη. Αντιλήφθηκα τότε πως το γραφειάκι μύριζε πραγματικά περίεργα. Η μυρωδιά από κάτι σαπισμένο -φρούτο ή κάτι τέτοιο- είχε ποτίσει τα πάντα εκεί μέσα. Στην αρχή υπέθεσα πως ίσως ήταν τα παλιουφάσματα που βρωμούσαν έτσι και τα οποία βρισκόταν πεταμένα σε διάφορα σημεία του δωματίου. Αλλά μετά σκέφτηκα πως η μυρωδιά αυτή ήταν τόσο έντονη και βαριά, που μόνο κάτι απρόσμενο ή αφύσικο μπορούσε να την προκαλεί.

Η περιέργειά μου μ' έκανε να ρίξω μια-δυο κλεφτές ματιές στον διάδρομο, μήπως και ερχόταν κανείς προς στο γραφειάκι, κι έπειτα πέρασα πίσω από το γραφείο του Φαρμάκη. Παραμέρισα την πολυθρόνα του και ξεκίνησα να ψαχουλεύω τα ράφια μιας υποτυπώδους ξύλινης βιβλιοθήκης. Παραμέρισα κάποιους χοντρούς κατασκονισμένους φακέλους, γιατί η μυρωδιά ήταν πράγματι πιο έντονη εκεί πίσω στη βιβλιοθήκη. Έριξα κατά λάθος και μερικούς στο πάτωμα αλλά ο θόρυβος από τις μηχανές κάλυπτε τα πάντα γύρω. Πέταξα και άλλα χάμω και η μυρωδιά τότε αναδύονταν πιο καυτή και σχεδόν μούσκεινε τα μαλλιά μου, σαν να πετάγονταν τώρα πίσω από το έπιπλο σε υγρή μορφή.

Όταν έριξα κάτω όλα τα βιβλία κι όλους τους

φακέλους, τράβηξα με όλη μου τη δύναμη από τα ράφια την ξύλινη βιβλιοθήκη και την πέταξα όλη μπροστά, πάνω στο γραφείο του. Οι μηχανές μου φαίνονταν πως τώρα δούλευαν σε μεγαλύτερη ένταση και οι αλυσίδες από τις κοπτορομηχανές γυρνάγανε ταχύτατα και ο θόρυβος σκέπαζε τα πάντα μέσα στο γραφειάκι.

Γρήγορα διαπίστωσα πως ο τοίχος πίσω από το έπιπλο ήταν γεμάτος μούχλα από μια σαθρωτική υγρασία. Όμως κάτι μέσα μου μ' έκανε να πιστεύω, πως η μούχλα αυτή δεν ήταν εκείνη η εξωτική σχεδόν μυρωδιά, που βύθιζε τα πάντα σε μια αποπνιχτική νάρκη. Βάλθηκα έτσι να γρατσουνάω την επιφάνεια του τοίχου, που άρχισε να διαλύεται σαν να 'ταν από κάποιο είδος χαρτονιού. Το βουητό έξω δυνάμωνε και εγώ ξέσκιζα το σοβά σε μεγάλα κομμάτια και τα πέταγα πέρα δώθε μέσα στο δωμάτιο.

Κάποτε ο τοίχος έπεσε ολόκληρος. Έσκυφα μέσα στα χαλάσματα και βάλθηκα να φάχνω δε ξέρω κι εγώ τι. Η μυρωδιά πλάκωσε το στήθος μου, βαριά σαν σίδηρο, και πλημμύρισε τα σπλάχνα μου σαν ένα ποτάμι όλο χίτρινο αλάτι. Σήκωσα ένα μεγάλο κομμάτι σοβά και τότε είδα τη γιαγιά, ξαπλωμένη ανάσκελα, να λιώνει λυπημένη αλλά σίγουρη για την σωτηρία της. Την άρπαξα αμέσως και την έσυρα στην αγκαλιά μου. Τύλιξα το αδύναμο κορμί της πρόχειρα μ' ένα κομμάτι ύφασμα, από αυτά που ήταν πεταμένα στο γραφειάκι. Βγήκα

τρέχοντας από την βιοτεχνία και ως να φτάσω σπίτι το ύφασμα είχε μικρύνει απίστευτα. Μπήκα στο δωμάτιό μου, άνοιξα το παλαιό μπαούλο της και απόθεσα το ύφασμα εκεί μέσα. Μα μόλις το άνοιξα, είδα πως το κορμί της είχε κιόλας εξαφανιστεί και είχαν απομείνει εκεί μονάχα τα λείψανά της. Προσευχήθηκα για τη γιαγιά στον δημιουργό μου και μπροστά στη μηλιά έκλεισα το φως και κοιμήθηκα.

- Συλλυπητήρια, κυρία μου.

- Ευχαριστώ.

- Συλλυπητήρια. Να ζήσετε να θυμόσαστε τον πρώην σύζυγό σας.

- Ευχαριστώ.

- Γλίτωσε ο άνθρωπος. Υπέφερε. Δεν ήταν ζωή αυτή. Ανέβηκε ψηλά να ηρεμήσει.

Ανέβηκα τις σκάλες. Ο Μιχάλης βρισκόταν -όπως περίμενα- στο γραφείο. Στάθηκα μπροστά στα χαρτιά του. Πάνω τους διέκρινα μονάχα κάτι ακατάστατες σκληρές γραμμές από μολύβι. Με κοίταξε. Πέρασε το βλέμμα του μια φορά σε όλο μου το σώμα. Από την κορυφή ως τα νύχια. Έτρεμε. Στο πάτωμα, ακριβώς πλάι στην καρέκλα όπου κάθονταν, υπήρχε ένα άδειο μπουκάλι από ούισκι. Ο δίσκος με το φαγητό -σχεδόν απείραχτος- βρισκόταν πάνω στο γραφείο. Παραξενεύτηκα που η Νατάσσα δεν είχε ανέβει ακόμα για να τον μαζέψει.

- Ήρθε, αλλά την έδιωξα, με κατησύχασε, μα-
ντεύοντας προφανώς τη σκέψη μου.

Έκανε να σηκωθεί αλλά ήταν φανερό ότι ήταν
πιωμένος και πως τα πόδια του δεν τον κρατού-
σαν. Μετά από μερικές ανεπιτυχείς προσπάθειες,
κατόρθωσε τελικά να σταθεί όρθιος πιασμένος από
τις άκρες του γραφείου του. Εγώ στεκόμουν ακρι-
βώς απέναντί του, από την άλλη πλευρά του επί-
πλου. Εκείνος πήρε μια βαθιά ανάσα.

- Αυτή η μυρωδιά... φέλλισε κι άρχισε να βήχει
για κάμποση ώρα. Κάποτε κατάπие μια καλή γου-
λιά από σάλιο και συνέχισε:

- Πώς κυλά άραγε; Κυλά, όμως. Αυτό είναι σί-
γουρο και αφού κυλά κάνει και σβούρες και να σου
πάλι... Πώς πέρασες, αγάπη μου; Είχε κρύο εκεί
έξω; Εδώ πάλι έχει...πολύ κρύο...

Στο σημείο αυτό δεν άντεξε και ξέσπασε σε
λυγμούς. Έκλαιγε δυνατά και με πνιχτά αναφι-
λητά που κόβανε την ανάσα του. Σωριάστηκε
χάμω και σύρθηκε στα γόνατά μου. Τα δάκρυα
έτρεχαν ποτάμι και μούσκευαν τα χέρια και το
πάτωμα. Αγκάλιασε τα πόδια μου. Ένιωσα τη
δροσιά των δακρύων του στις γάμπες να με ξυ-
πνά από μια κατάσταση σαν νάρκη, που μ' είχε
φέρει η σκηνή με το ξέσπασμά του σε κλάμα. Δεν
τον λυπόμουν. Δεν έπρεπε άλλωστε, αλλά δεν
τον λυπόμουν έτσι κι αλλιώς. Ήμουν εκεί για
να σώσω μια ηδονή που αδημονούσα να αισθαν-
θώ για καιρό. Έσκυφα και σκούπισα τα μάτια και

τα μάγουλά του. Συνέχισε να κλαίει με μικρότερη ένταση. Σαν να ήταν όλα εκείνα τα αναφιλητά ένα παράπονο, που εκδηλώθηκε και τώρα αναζητούσε τη δικαίωση. Κατάφερα, ωστόσο, να τον ανασηκώσω και να τον ακουμπήσω στην καρέχλα που βρισκόταν μπροστά στο παράθυρο. Κρέμασε τα χέρια και σιγόκλαιγε.

Κοίταξα έξω. Η νύχτα έμοιαζε πιο μαύρη από ποτέ. Αισθάνθηκα μεμιάς το μυαλό μου ν' αδειάζει. Αναλογίστηκα το μαύρο πέπλο που τύλιξαν στην μάνα μου πριν την σκεπάσουν τα χρώματα, το μαύρο φεγγάρι που βούτηξε στη θάλασσα όταν γόγγυξαν γαμήλια οι καμπάνες και τα μαύρα, κατάρματα μακριά μαλλιά της Νατάσσας. Ξαφνικά ακούστηκε ένας θόρυβος, σαν χτύπημα σε κάποια ξύλινη επιφάνεια. Γύρισα και είδα την γιαγιά να στέκει στην πόρτα του δωματίου. Ήταν ώριμη γυναίκα, γύρω στα τριανταπέντε θαρρώ. Τα μάτια της μαρτυράν δύο αμαρτίες και μία αγάπη. Έχει στο στόμα ένα γαρύφαλλο, σαν το έμπειρο πια κρεβάτι της και από τα μπούτια της τρέχουν χοντρές στάλες από το κρασί της άγριας τώρα ηδονής της. Γέρνει ξαφνικά προς τα εμπρός και πιάνοντας σφιχτά τις άκριες του φορέματός της, μένει για λίγα δευτερόλεπτα σε μια βαθιά υπόκλιση κι έτσι ασάλευτη όπως εμφανίστηκε, έτσι κι έφυγε.

Χαμήλωσα τότε κι εγώ και χάιδεψα μερικές φορές τους απελπισμένους καρπούς του Μιχάλη. Το κλάμα του, εντούτοις, εντάθηκε και πάλι, γιατί

εκείνος το ήξερε -ίσως πιο νωρίς και από εμένα- πως ο θάνατος είναι το φάρμακό μας. Μόνο με ρώτησε:

- Πρέπει, αγάπη μου;
- Ναι, απάντησα σταθερά, πρέπει να σκοτώσεις τη μάνα σου.
- Συλλυπητήρια, κυρία μου. Καλό παράδεισο να έχει.
- Ευχαριστώ.
- Συλλυπητήρια. Να είστε εσείς γερή και δυνατή.
- Ευχαριστώ.
- Πρέπει να φύγουμε κι εμείς. Άλλωστε έχουν μείνει μόνο οι συγγενείς πια.

Η Νατάσσα έφτασε στο σπίτι των Φαρμάκων στα φεττά της. Η μητέρα του Μιχάλη την είδε, λέει, από το παράθυρο του πάνω ορόφου, να έρχεται μέσα από τα χωράφια που κύκλωναν την πίσω αυλή τους. Ο ήλιος σιγόφηνε τα στάχυα και τα ολόμαυρα μαλλιά της μοιάζανε με φωλιά κορακιού μέσα σε εκείνο το λαμπύρισμα του μεσημεριού. Την υποδέχτηκε ο άντρας της και ο Μιχάλης. Εκείνη δεν καταδέχτηκε να κατέβει τις σκάλες. Είπε πως πονούσε η μέση της, αλλά όλο το βράδυ ο Μιχάλης την άκουγε να μαλώνει με τον πατέρα του, γιατί φυσικά εξαιτίας εκείνου θα έμενε στο εξής μαζί τους η Νατάσσα.

Την άκουσε να λέει πως δεν πρόκειται ποτέ να

την δεχτεί ως ισότιμο μέλος της οικογένειας. Κάπου κάπου βέβαια έβαζε τα κλάματα, μετά μάζευε δυνάμεις και τον απειλούσε πως θα τον εκδικηθεί γι' αυτή του την ντροπή. Η πραγματικότητα είναι πως ποτέ δεν συγχώρησε τον άνδρα της. Ύστερα από μερικά χρόνια τον χώρισε οριστικά και τον έστειλε να μείνει σε ένα διαμέρισμα στην άλλη πλευρά της πόλης. Η Νατάσσα όμως παρέμεινε στο σπίτι, γιατί στο μεταξύ την είχε συμπαθήσει. Επιπλέον, ήταν λιγομίλητη και δεν έφερνε σε καμιά περίπτωση αντίρρηση, παρά έκανε ό,τι της ζητούσε.

Η Νατάσσα μεγάλωνε κλεισμένη στον εαυτό της, γιατί δεν μπορούσε να εμπιστευτεί κανέναν μέσα στο σπίτι. Σχολείο δεν πήγε και δεν είχε ούτε φίλους ούτε γνωστούς. «Τι θα πούμε στον διευθυντή του σχολείου; Πως είναι το εξώγαμό σου; Και εγώ; Εμένα δεν με σκέφτεσαι ποτέ!» φώναζε ένα πρωινό η μητέρα του Μιχάλη και το θέμα, λέει, έληξε κατ' αυτόν τον τρόπο: ένας δάσκαλος από την άλλη πόλη θα έρχονταν τρεις φορές την εβδομάδα και θα της παρέδιδε μαθήματα στο σπίτι.

Όμως η Νατάσσα δεν έκανε φίλους. Έκανε αδιαμαρτύρητα όλες τις δουλειές του σπιτιού, ετοιμάζε το τσάι της μητέρας του Μιχάλη, μεγάλωνε την ανάσα της μέσα στο μικρή της κάμαρα και έθρεφε την ανυπομονησία της για κόκκινα μάγουλα κάτω από το στενό διάδρομο που έβγαζε στο μπάνιο της.

Συχνά την επισκεπτόμουν στο δωματιάκι της.

Δεν μιλούσαμε πολύ. Μερικές φορές, κοιτούσαμε η μία την άλλη επίμονα. Δεν μ' ενοχλούσε αυτό. Άλλωστε για πολλά μια σπουδαία συζήτηση είναι ακόμα υποτιμητική. Είχε μια κουρασμένη γαλήνη στα μάτια και κάθε της κίνηση είχε κάτι το δισταχτικό. Αλλά η ατμόσφαιρα εκεί μέσα ήταν απόλυτα διάφανη, παρόλο που δεν λέγαμε πολλά μεταξύ μας. Ήξερα όμως ότι εκείνη αναπολούσε τη δική μου ζωή. Κάπου φευγαλέα βέβαια και τη δική της, για να μπορεί να νιώθει ελεύθερη, αλλά μέσα στο μισόφωτο, που έπεφτε ανάλαφρα από ένα φεγγίτη πάνω από το στενό διάδρομο, τα μάτια της μαρτυρούσαν πως με ήξερε πολύ καλά.

Τις Παρασκευές, την ώρα που επέστρεφα από τη νυχτερινή μου έξοδο, την έβρισκα στο κατώφλι της πόρτας του δωματίου της. Σαν να περίμενε τον δικό μου γυρισμό, για να πέσει για ύπνο. Κάποτε παρατήρησα σημάδια από ρουζ στο πρόσωπό της. Την πλησίασα για να τα ελέγξω καλύτερα. Πραγματικά, το πρόσωπό της είχε σημάδια από μάσκα, ρουζ και κραγιόν. Επιπλέον, ο λαιμός της μύριζε κολόνια. Δεν φάνηκε να ντράπηκε. Είπε: «καληνύχτα» και κατευθύνθηκε στο κρεβάτι. Την ακολούθησα, στάθηκα από πάνω της και τη ρώτησα αν είχε βγει για περίπατο.

- Όχι. Είπε κοφτά και σκεπάστηκε με μια κουβέρτα.

- Τότε γιατί βάφτηκες, Νατάσσα; τη ρώτησα.

Ανοιγόκλεισε τα ματόφυλλά της, σαν να αφουγκράστηκε για μια στιγμή τη νυχτερινή σιγαλιά,

με κοίταξε με το καταπονημένο της βλέμμα κι έπειτα μου έδειξε, τεντώνοντας το μεσαίο της δάχτυλο, μία εικόνα που είχε κρεμασμένη στον τοίχο απέναντι από το κρεβάτι της: ήταν ο εσταυρωμένος Χριστός, ζωγραφισμένος δε ξέρω και εγώ από ποιον και πότε. Αλλά η εικόνα παρίστανε έναν εσταυρωμένο ρωμαλέο, με τους μυς στους βραχίονες και στους μυρούς απόλυτα γυμνασμένους. Οι φλέβες μοιάζανε να σφιχτοχτυπούν έτοιμες να ξεχειλίσουν από το αίμα τους. Το στήθος του, ζωγραφισμένο σφριγηλό και ανοιχτόστερνο. Άτριχος, αλλά ιδανικά αρρενωπός.

- Για εκείνον βάφτηκα και στολίστηκα, είπε με παράδοξα ζεστή φωνή.

- Συλλυπητήρια, κυρία μου. Είναι ώρα να πηγαίνω κι εγώ.

- Ευχαριστώ.

- Συλλυπητήρια, να είστε δυνατή.

- Ευχαριστώ.

-Νίκος Πέτρου, τρίτος ξάδερφος του πρώην συζύγου σας. Στο τηλέφωνο μιλούσε συχνά για εσάς. Σας θαύμαζε.

Ο Μιχάλης βγήκε τρέχοντας στην αυλή, πήδηξε την καγκελόπορτα και χάθηκε μέσα στη νύχτα. Για τριάντα τρεις ημέρες θεωρούνταν αγνοούμενος. Δεν είχαμε κανένα νέο του. Κανείς δεν τον είχε δει ή είχε ακούσει οτιδήποτε γι' αυτόν. Την τριακοστή τέταρτη ημέρα, νωρίς το πρωί, χτύπησε επιτέλους

το τηλέφωνο. Μία παχιά γυναικεία φωνή μας ειδοποίησε πως βρισκόταν στο νοσοκομείο μιας πόλης κοντά στην έρημο, εξαντλημένος και αφυδατωμένος.

Όταν κάποτε συνήλθε και δυνάμωσε ο οργανισμός του, μου διηγήθηκε την τρομερή του περιπέτεια. Για τριάντα τρεις ημέρες περπάταγε κάτω από τον καυτό ήλιο της ερήμου. Την τρίτη μέρα ξάπλωσε στην καυτή άμμο ανασαίνοντας βαριά και με δυσκολία. Τα χείλη του είχαν σουρώσει και ήταν σκασμένα από την αφυδάτωση. Αν δεν έβρεχε, λέει, τα χείλη του, θα πέθαινε. Τότε εμφανίστηκε ξαφνικά ένας άγγελος. Περίεργα μεταλλώσωμος και με άσπρα κατάπυκνα μαλλιά, φυτρωμένα σε όλο του το κεφάλι, ακόμα και στο πρόσωπο, σκληρά σαν μακριές βλεφαρίδες. Του έδωσε νερό και τροφή και είπε πως ήξερε το μέρος, όπου απλώνονταν μία όαση γεμάτη με τρεχούμενα νερά, δροσερούς καταρράκτες, ανανίες με τρυφερούς καρπούς, αμέτρητα θεονόστιμα φρούτα και φοινικιές με σκιά που νανουρίζει τον πιο γλυκό ύπνο. Το μόνο που έπρεπε να κάνει ο Μιχάλης ήταν να πιάσει και να φιληθεί με το παράδοξο ανθρωπόμορφο πλάσμα που κατοικεί και εξουσιάζει την έρημο και την πόλη της. Το έδειξε μάλιστα χαμογελώντας, καθώς πέρασε από μπροστά του εκείνη τη στιγμή. Μέχρι να τα κατάφερνε, ο άγγελος θα τον τροφοδοτούσε με νερό και τροφή κάθε τρεις ημέρες.

Ο Μιχάλης, δυναμωμένος πια, σηκώθηκε και άρχισε να τρέχει πίσω από τον εξουσιαστή της πόλης. Δεν μπορούσε να τον πλησιάσει ούτε στο ελάχιστο. Το πλάσμα εκείνο ήταν ταχύτατο και είχε μια αφύσικη πλαστικότητα στις κινήσεις του. Από μακριά μόνο, ο Μιχάλης είδε πως είχε τρίχες στην πλάτη και χοντρά κόκκαλα για γόνατα. Κάποια στιγμή που το πλάσμα γύρισε ανάποδα το κεφάλι του -γιατί είχε και τέτοιες ασύλληπτες και φοβερές ικανότητες- ο Μιχάλης είδε το ωχρό, όμοιο με πεθαμένου, χρώμα του. Η γενειάδα του ήταν κι αυτή γκριζωπή, σαν να την είχε ποτίσει κι αυτήν η θανατίλα.

Όπως και να' χει, το πλάσμα εκείνο ήταν άπιαστο και ο Μιχάλης σκέφτηκε πως δεν θα πετύχαινε ποτέ να το πιάσει και να το φιλήσει και πως η σωτήρια όαση θα χάνονταν σαν μια ανείπωτη ιστορία, αφού δε θα ζούσε για να τη διηγηθεί ο ίδιος σε κάποιον άλλον. -Τελικά, αυτό δεν συνέβη- Γιατί στο λεπτό της πιο βαριάς του απελπισίας και στα καμένα του χείλη ήρθε και στάθηκε μια τρομερή ιδέα: «Θα φορέσω τη φορεσιά της σκλαβιάς. Έτσι μόνο θα μπορέσω να αγγίξω αυτό το τέρας!», είπε και φόρεσε κάτω από τα ρούχα του ένα μαύρο ράσο.

Η φορεσιά του έδωσε πράγματι μια ορμή και μια συγκινητική θέληση να κυνηγήσει για κάποιες επιπλέον ημέρες το παράξενο τριχωτό πλάσμα. Την τριακοστή τρίτη μέρα τον έλουσε σύγκορμο

η απόγνωση. Η φορεσιά της σκλαβιάς δεν έφτανε για να τον σώσει. Το πλάσμα συνέχιζε να τρέχει κρατώντας την πιο ασφαλή απόσταση.

Ξάπλωσε στην καυτή άμμο απλώνοντας τα χέρια, ανήμπορος και όντας στο έλεος του καυτού ήλιου. Αισθάνθηκε τις σκληρές του αχτίνες να βαλσαμώνουν την στεγνή του σάρκα. Είπε τότε στον εαυτό του πως ίσως πεθαίνει και παραδόθηκε, λέει, στη θέληση εκείνου του ράσου, του αγγέλου που του προμήθευε κάποτε νερό, της σιωπηρής γειτονικής πόλης και του παράξενου πλάσματος, που κράταγε σφιχτά στη χούφτα του τον τελευταίο σφυγμό της δικής του καρδιάς. Έκλεισε τα βλέφαρα και περίμενε να γίνει ό,τι ήθελε να γίνει. Κάποτε, ένιωσε μια γυμνή σκιά να δροσίζει το χλωμό του πρόσωπο. Με δυσκολία άνοιξε τα μάτια και είδε από πάνω του να στέκει το ανθρωπόμορφο πλάσμα της ερήμου και της πόλης.

Στο σημείο αυτό, ο Μιχάλης σταμάτησε την αφήγησή του. Τα μάτια του άνοιξαν τέρμα, σαν να έβλεπε πάλι εκείνη τη στιγμή μπροστά του το σημείο όπου αρχίζει και τελειώνει ο πόνος και η φρίκη των ανθρώπων. Έκρυψε το κεφάλι του μες στα δυο του χέρια και το υπόλοιπο της ιστορίας μού το διηγήθηκε έτσι, από αυτήν την στάση. Είπε πως άκουσε τον άγγελο που έκλαιγε παράμερα τα καμένα του φτερά. Το παράξενο πλάσμα τού έκανε νόημα να σηκωθεί επειδή ήθελε να του μιλήσει. Ο Μιχάλης δίστασε γιατί ένιωθε απίστευτα

αδύναμος, αλλά και γιατί φοβήθηκε τα λόγια του πλάσματος. Ο εξουσιαστής της πόλης τον κοίταξε με το ανήλεο βλέμμα του αφέντη και ο Μιχάλης στύλωσε τους αγκώνες του στην βαριά άμμο, σηκώθηκε και στάθηκε απέναντί του.

- Θα σε οδηγήσω στην όαση. Αρκεί μόνο μία ενέργεια και μία υπόσχεση από εσένα. Είμαστε σύμφωνοι; είπε το τέρας.

Ο Μιχάλης δεν είχε πολλές επιλογές. Να φιλήσει το τέρας και να κερδίσει ανέξοδα την όαση ήταν αδύνατον. Το δίλλημα ήταν μια απάτη, όπως φενάκη ήταν κι η ζωή του από τότε που παντρευτήκαμε και βγήκαμε μαζί στην αυλόπορτα της εκκλησίας. Υπακοή σε μια τρομερή αυταπάτη ή θάνατος.

- Δέχομαι τη συμφωνία, φέλλισε, άπλωσε το χέρι και το έσφιξε με την παγωμένη παλάμη του παράδοξου εκείνου πλάσματος.

- Άκου, λοιπόν, θα πετάξεις από πάνω σου οτιδήποτε θυμίζει αυτόν τον κόσμο που περπάτησες και θα υποσχεθείς, πως τη στιγμή που θα εισέλθεις στην όαση δεν θα δακρύσεις. Αν καταπατήσεις τη συμφωνία, θα σου κόψω τα πόδια.

Όλα αυτά φάνηκαν απλά στον Μιχάλη, που ομολόγησε πως τ' άκουσε με ανακούφιση. Περίμενε, λέει, το τέρας να του ζητήσει κάτι περισσότερο δύσκολο και πιο θλιβερό. Έσχισε λοιπόν τα ρούχα του, το σακάκι και το πουκάμισο, το παντελόνι και τα εσώρουχα και τα πέταξε να τα ρουφήξει η

άμμος. Έβγαλε και το ράσο και το έκοψε με τα δόντια του. Έμεινε γυμνός, ο ήλιος φώλιασε στην ξεραμένη του σάρκα και της έδινε πάλι ζωή και το χρώμα της επανέρχονταν σιγά σιγά στα φυσιολογικά του. Το πλάσμα ικανοποιήθηκε, αλλά το βλέμμα του παρέμενε άγριο. Διέταξε τότε τον Μιχάλη, καθώς είχε εκπληρώσει το πρώτο μισό της συμφωνίας, να τον ακολουθήσει.

Βάδισαν αρκετή ώρα μες την έρημο και όταν βράδιασε φτάσανε στην όαση, δίχως ρούχα, αλλά με μια μυρωδιά των αστεριών της νύχτας στο στόμα. «Θα κοιμηθείς στη δροσιά απόψε και με το πρώτο φως θα εισέλθεις στην όαση για να σωθείς», είπε το τέρας, γούρλωσε τα ατίθασα μάτια του και πριν εξαφανιστεί πρόσθεσε: «Θυμήσου μόνο, σαν μπεις, το δεύτερο μισό της συμφωνίας».

Ο Μιχάλης κοιμήθηκε ήσυχα εκείνο το βράδυ. Η εξάντλησή του ήταν βέβαια μεγάλη, διψούσε απίστευτα και η ζάλη τον ταλαιπώρησε αρκετά όταν πλάγιασε κάτω από τις λάμπεις των άστρων. Όμως η ελπίδα και η αδημονία για ένα μελλοντικό ξημέρωμα, που θα τον λύτρωνε από τα βάσανα, του γλύκαιναν τον πόνο και έκαναν τα χείλη του να ανοιγοκλείσουν μια φορά πριν τον πάρει ο ύπνος.

- Συλλυπητήρια. Μακάρι τα πράγματα να βελτιωθούν στο εξής.

- Ευχαριστώ.

- Συλλυπητήρια. Να είναι ελαφρύ το χώμα που

θα τον σκεπάζει. Δεν μπορεί να το χωρέσει ο νους μου... Στ' αλήθεια, ο Μιχάλης υπήρξε τρομερά άτυχος στη ζωή του.

- Ευχαριστώ.

- Από την πρώτη στιγμή, από την πρώτη κιόλας ατυχία που τον έπληξε, το ατύχημα που τον άφησε ανάπηρο, όλα μου φαίνονταν ένα κακό όνειρο.

Ο Μιχάλης ξύπνησε όταν η πρώτη αχτίνα τύφλωσε το δεξί του μάτι. Με το κεφάλι βαρύ σαν σίδερο, εξαντλημένος ως τα όρια της λιποθυμιάς, αδύναμος και μονόφθαλμος στάθηκε μπρος στην όαση. Δεν σκέφτηκε πολλά, μόνο πως αν δεν φυσούσε σύντομα ένας κρύος αέρας στα βλέφαρα, ο θάνατος θα ήταν αναπόφευκτος. Έκανε μερικά βήματα μπροστά και επιτέλους πάτησε μέσα στην όαση. Δεν ένιωσε κάποια αλλαγή επάνω του. -Αυτό τουλάχιστον, λέει, περίμενε να συμβεί με το πρώτο του κιόλας βήμα εντός της σωτήριας γης-.

Προχώρησε τρεκλίζοντας σχεδόν από την κούραση. Τέντωσε τα αυτιά του. Παντού μιαν λυπητερή σιωπή. Δεν υπήρχαν πουθενά οι καταρράκτες και τα ποτάμια. Έπεσε στα γόνατα απελπισμένος κι εξουθενωμένος και σκύβοντας μπροστά κατέβαλε προσπάθειες να μυρίσει κάτι από ανανά ή κάποιο άλλο φρούτο. Ακουστήκε τότε από ψηλά μια φωνή με ηχώ σαν τον αφρό των νερών στους καταρράκτες.

- Περίμενα, είπε, να πετάξεις από πάνω σου οτιδήποτε θυμίζει τον κόσμο απ' όπου έρχεσαι. Η μυρωδιά αυτή δεν αντέχεται. Σάρκα παρφουμαρισμένη.

Μπροστά του φάνηκε το παράξενο εκείνο πλάσμα, γυμνό όπως κι ο ίδιος, με τις τρίχες σε όλο του το κορμί και τα μαλλιά του μακριά να φτάνουν και να κρύβουν τα καμπυλωτά στήθη και τα υγρά του.

- Ήρθε η ώρα να περπατήσεις τη γη που σου έταξα. Θυμήσου μόνο το δεύτερο μέρος της υποσχησης. Είπε και φύσηξε ένα χνώτο σύννεφο κλείνοντας τα χείλη του.

Κι όταν το σύννεφο έλιωσε, έγινε βροχή που έπλυνε τα πάντα γύρω και αμέσως μπροστά στα μάτια του Μιχάλη φάνηκαν όλα όσα του είχαν υποσχεθεί. Τρεχούμενα νερά με μια παιδική κούνια να φέρνει βόλτες, δροσερούς καταρράχτες που κατέβαζαν τα χρόνια του, ανανίες με τρυφερούς καρπούς που μύριζαν μειλίχιες αγκαλιές, αμέτρητα θεονόστιμα φρούτα με την ανάσα και τα κορμιά και φοινικιές με σκιά, που νανουρίζει τον πιο γλυκό ύπνο. Και κάτω από την πιο ψηλή φοινικιά,μισοξαπλωμένη η μάνα του, με την πλάτη στο κορμό του δέντρου και στην αγκαλιά της ένα μωρό. Όμορφο και γελαστό.

Η βροχή δυνάμωσε απότομα. Οι σταγόνες της βάραιναν επικίνδυνα και μαστίγωναν τον Μιχάλη. Σε λίγο γίνανε ξυράφι και χαράκωναν την ψυχή του, την έγδαραν λες για να την αφανίσουν.

Στην άκρη της όασης, πάνω στην κρύα άμμο, δίπλα από ένα νερό που έγγραφε στα γαλάζια του τη μοίρα του, άνοιξε μια μαύρη οπή και ξεπετάγονταν παχύ και μπόλικο, ασταμάτητο το γάλα. Δεν μπόρεσε ν' αντισταθεί. Πλησίασε και χώθηκε σύγκορμος κάτω από το υγρό που έρρεε ατέλειωτο. Η ψυχή του τελείωνε, όμως το γάλα συνέχιζε να τον λούζει, να τρυπώνει μέσα του από τα αυτιά και τη μύτη και τα μάτια κι έτσι οι φλέβες του αναστήθηκαν. Και σήκωσε κάποτε τα άκρα του ο Μιχάλης και έτσι που το παχύρευστο εκείνο υγρό τον σκέπαζε και του έδινε ταυτόχρονα ζωή, η μνήμη γύρισε -για μία μόνο στιγμή- ανάποδα και με είδε λέει τότε να εμφανίζομαι και να πλαγιαίζω στα ματόφυλλά του. Δεν άντεξε. Δάκρυσε. Ίσως για να με πλύνει κι εμένα μαζί του, ίσως γιατί πόνεσε, ίσως γιατί ένωσε για τελευταία φορά το ρίγος της ηδονής, και μετά πέθανε.

- Συλλυπητήρια. Υπομονή, κυρία μου. Θεόδωρος Γκιτσίδης.

- Ευχαριστώ.

- Συνάδερφος του άντρα σας. Χαίρομαι που, έστω και μέσα σε αυτήν την θλιβερή ατμόσφαιρα, σας γνωρίζω. Εύχομαι τα καλύτερα.

- Ευχαριστώ.

- Υπήρξατε θαυμάσια σύζυγος ενός εξαιρετικού ανθρώπου. Δυνατός και ειλικρινής χαρακτήρας.

Όπως ήταν αναμενόμενο κανείς δεν πίστεψε κουβέντα απ' όσα διηγήθηκε ο Μιχάλης. Εγώ

όμως που είχα φτάσει στο γκρεμό πρώτη -δύο φορές- και είχα γνώση για το παραγέμισμα της βαλίτσας, ήξερα πως η πόλη εκείνη είχε πράγματι χτιστεί δίπλα σε μια κίτρινη έρημο, που άπλωνε την κάψα της ως το σημείο που το μάτι σου χάνεται. Δεν είχε χαθεί ο Μιχάλης. Είχε όμως πιστέψει σε λάθος γωνιές και αναζήτησε την παρηγόρια σε σίγουρη αγκαλιά.

Ναι, ο κόσμος αυτός δεν ήταν σε θέση να με αποδεχτεί. Δεν μου καίγεται καρφί γι' αυτό. Η ζωή μου ήταν ένα γιασεμί κάτω από το σφυρί των ανθρώπων-δικαστών μου. Αλλά, παρά τα συνεχή χτυπήματα πάνω στην έδρα του δικαστηρίου, άνοιξα.

Μπορώ να εξηγήσω πια τη χαρμολύπη τους. Είμαι σε θέση τώρα να αντιληφθώ, έτσι γαλήνια, τη σιγή που έφερνε στο σπίτι η νύχτα. Ήταν η στιγμή που η μνήμη συναντούσε τον δημιουργό μου στο σκοτεινό του εργαστήριο. Και η στιγμή που όλοι αυτοί οι δικαστές εύχονται να πεθάνει κάποιον κοντινό κι αγαπημένο τους πρόσωπο. Έπειτα το ξανασκέφτονται και τα βάζουν με τον διάβολο που γεμίζει με παράλογες σχέψεις το μυαλό τους. Πληγώνουν την ψυχή τους και την αφήνουν με τα τραύματα ανοιχτά να αργοπεθαίνει. Κι αν κάποτε σκεφτούν τον εαυτό τους στημένο μπροστά σε ένα καθρέφτη, εσένα Μιχάλη, έτσι που κοιμάσαι τώρα και ο ύπνος αυτός σε λιώνει, έτσι σε φέρνουν στον νου τους.

Θα ανεβούν σε κάποια σκάλα κι οι δικαστές με τους κριτές και οι υποκριτές με τους εξουσιαζόμενους και όταν βγουν απάνω στη γη που τους κληρώθηκε να δουν, θα βάφει κόκκινο το πρόσωπό τους. Ένα τριαντάφυλλο, που γεννήθηκε κατάλευκο για να πεθάνει πανκόκκινο μέσα σε ένα αναβρασμό από αίμα. Αίμα από ανάπηρες πεταλούδες, αυτοκτονικά αηδόνια, κόκκινα δάκρυα και σκουληχιασμένα μήλα.

Ο γιατρός χαρούμενος μας ανακοίνωσε πως ο Μιχάλης θα έχανε τα δυο του πόδια. «Τον σώσαμε. Η ζωή του κρεμόταν από μια κλωστή. Όμως τα καταφέραμε και βρίσκεται πια εκτός κινδύνου», πρόσθεσε και έβγαλε την ιατρική του μάσκα. Η μητέρα του λιποθύμησε και μία νοσοκόμα έτρεξε να της φέρι νερό. Μετά την ξάπλωσαν σε ένα κρεβάτι και της μαλάξανε για κάνα μισάωρο το στήθος. Είχε μεγάλο στήθος. Στα νιάτα της οι θηλές της στάζανε το σφιχτόπηχτρο υγρό τους ακόμα κι όταν αυτή κοιμόταν. «Ένας γιατρός και γρήγορα», φώναξε κάποια άλλη νοσοκόμα κι ο γιατρός που έφθασε την εξέτασε στα γρήγορα και πρόσταξε να την βάλουν στο χειρουργείο.

Δεν πέρασαν δέκα λεπτά και ο γιατρός ήρθε και με βρήκε στο δωμάτιο, όπου νοσηλευόταν ο Μιχάλης. Δεν είχα διάθεση για πολλά πολλά. Άλλωστε η μυρωδιά του νοσοκομείου μου έφερνε ζάλη. Στεκόμουν μπροστά στο παράθυρο του δωματίου, το οποίο είχα ανοίξει ελαφρώς. Βρισκόμασταν τρεις ορόφους πάνω από τη γη και ήθελα να

πετάξω και να εξαφανιστώ από εκείνο το νοσοκομείο και από εκείνους τους ανθρώπους. Κοίταξα μία τον Μιχάλη που φαχούλευε κάτι στα γόνατά του. Στο νου μου ήρθε η νύχτα που παρακάλεσα το φεγγάρι να μην σβήσει, τη νύχτα να παγώσει τ' άστρα και τους λεπτοδείκτες να σωπάσουν.

Δεν μετάνιωνα για τίποτα. Δεν έχω μετανιώσει για τίποτα και ποτέ. Όμως απ' έξω κι από το μονότονο εκείνο απογευματινό αέρα, αναδύονταν η μυρωδιά από κόκκινο κρασί. Σκέφτηκα τη νύχτα στη κάμαρα της Νατάσσας: «Θα ήθελες ένα ποτήρι κρασί...», είπε σε ένα τόνο μισο-ερωτηματικό. Έσυρε το κομοδινάκι λίγο στην άκρη και τράβηξε ένα μπουκάλι κι ένα ποτηράκι που έκρυβε πίσω του. «Το κρασί είναι το ποτό που με γέννησε...» ψιθύρισε και γέμισε το ποτήρι. «Είναι πολύ σημαντικό να αναγνωρίζουμε τη μάνα μας», είπα σκεπτική, πήρα το ποτήρι και ρούφηξα μια μεγάλη γουλιά.

Και κατάλαβα τότε πως η μυρωδιά που αναδύονταν κι έρχονταν εκείνο το απόγευμα έξω από το νοσοκομείο, ήταν μια γεύση από κόκκινο μπρούσκο κρασί. Και μπροστά μου σχηματίστηκε η εικόνα της φιγούρας του δημιουργού μου, να ανακατεύει τη μοίρα μου σε μια κανάτα, που το κρασί ξεχειλίζει και έβρεχε τα πάντα γύρω. Και μες τα κατακόκκινα αυτά υγρά ξεπλύθηκε η μοίρα μου και μπολιάστηκε από μεθυσμένα κύτταρα και μυσήματα έρωτα, πόθου και μήλου.

Ο γιατρός εξέτασε τις πληγές του Μιχάλη και μου ζήτησε να τον ακολουθήσω έξω. Όταν βγήκαμε, μού είπε πως η μητέρα του εξέπνευσε ή κάτι τέτοιο και πως έπρεπε να ενημερώσω γι αυτό τον γιο της.

- Συλλυπητήρια.

- Ευχαριστώ.

- Συλλυπητήρια.

- Ευχαριστώ.

- Αρχεί αυτό. Να είστε καλά και να προσέχετε τον εαυτό σας, γιατί φαίνεστε κατάκοπη.

Ανέβηκα τις σκάλες κατάκοπη από το ξενύχτι των προηγούμενων ημερών. Ήθελα να ξαπλώσω και να κοιμηθώ για πέντε συνεχόμενες μέρες. Γνώριζα πως αυτό δεν θα μπορούσε να συμβεί, καθώς το επόμενο πρωί θα γινότανε η κηδεία της μητέρας του Μιχάλη. Θύμωσα λίγο με αυτήν την ατυχία, αλλά μετά σκέφτηκα πως ως το μεσημέρι όλα θα έχουν τακτοποιηθεί και πως μετά θα μπορώ να ξεκουραστώ όσο θέλω.

Κι ενώ βάδιζα με βήματα αργά και βαριά από την κούραση στον διάδρομο για να φτάσω στην κρεβατοκάμαρα, περνώντας από το γραφείο του Μιχάλη, το βλέμμα μου έπεσε στα ακατάστατα χαρτιά επάνω στο θρανίο του. Μπήκα στο γραφείο και έκλεισα τις κουρτίνες. Κάθισα έπειτα στην δερμάτινη καρέκλα του, περισσότερο γιατί ένιωσα τα πόδια μου να τρέμουν από μια απίστευτη κούραση και ξάπλωσα πίσω και πάνω στους

αγκώνες μου. Ήμουν σίγουρα θλιμμένη. Ο Μιχάλης θα επιθυμούσε να γείρει αργά σαν την νύχτα που απλώνει έξω και να αδειάσει το θάνατο από μέσα του με έναν αναστεναγμό. Ο Μιχάλης θα επιθυμούσε να του κόψω το κεφάλι και να πιω το αίμα του και να με κυριεύσει μια για πάντα. Ο Μιχάλης γλίστρησε σε μια -ξεχασμένη- σταγόνα γάλα στο γυαλιστερό του πάτωμα, έπεσε ανάσκελα από τη σκάλα και κόπηκαν τα δυο του πόδια.

Πήρα στην τύχη ένα από τα ποιήματα που είχε αφημένα επάνω στο γραφείο. Έγραφε συχνά για το θάνατό του. Εγώ στεκόμουν ημίγυμνη απέναντί του. Με κοιτούσε και έγραφε ποιήματα. Έγραφε για το θάνατό του. Για τα χρόνια που θα περνούσαν και δεν θα τα προλάβαινε. Για την αγάπη που μου είχε και τον έλιωνε σαν την βαριά. Με κοιτούσε απέναντι και τα μάτια του γυάλιζαν και άνοιγαν τέρμα. Ένωθε αυτό που ερχόταν. Έπινε ούισκι. Άφηνα το νυχτικάκι να γράφει πάνω μου μια ερωτική συγκίνηση. Τα μάτια του γούρλωναν και αλλάζανε το χρώμα τους και βαφότανε μωβ. Βαφότανε στο χρώμα του κρασιού. Τα γραμμένα μύριζαν παντού μες το δωμάτιο. Δάκρυζε. Έγραφε για το κορμί που γεννιέται κουφάρι. Τα πόδια μου σέρνονταν στο πάτωμα και άνοιγα ολόκληρη σ' ένα ισοσκελές τρίγωνο. Αυτός, ο άλλος κόσμος και η άνιση πλευρά... εγώ...

Τα ποιήματά του ήταν όλα μια ερώτηση και μια απόγνωση. Μια ερώτηση που περιείχε την

απόγνωση. Τα στήθη μου αποκαλύπτονταν γεμάτα και φρέσκα, άστραφταν μέσα από το διαφανή νυχτικάκι. Έγραφε για το χώμα που σκάβεται να χωρέσει άλλο χώμα. Κι όλα του τα ποιήματα ήταν μια ερώτηση και μια προσφορά. Μια ερώτηση που περιείχε την προσφορά. Τα χείλη μου ανάβανε και παίρνανε το σχήμα του πυρακτωμένου δρεπανιού. Έγραφε για την αγκαλιά που σφίγγει τη δύση και τη φιλάει ερωτικά. Κι όλα του τα ποιήματα ήταν μια επανάληψη. Μια ερώτηση που περιείχε την επανάληψη.

Αχ, Μιχάλη, Μιχάλη... Τα ήξερες όλα, αλλά μόνο τα έγραφες... Ναι, είμαστε περαστικοί και το σώμα μου ζητά να πεθάνει όπως του αξίζει. Να πεθάνει στη γαλήνη της απουσίας ενός μέλλοντος. Το μυαλό μου διψά να ξεδιψάσει από τη μάνα γη. Εκεί ποθεί να γείρει ένα πρωί γύρω στις έντεκα. Δεν θέλει θεόσταλτα ποτιστήρια. Ο δημιουργός μου ό,τι ήταν να κάνει το έκανε και με το παραπάνω. Το τέλος μου ορίστηκε για να πληρωθώ. Να ξεχειλίσω από αγάπη και από σένα, τον άλλον. Το κορμί μου λαχταρά την επιστροφή στη ζωή. Ζητά παθιασμένα το άγγιγμα από εσένα, τον άλλον, για να ηρεμήσει και να μπορεί έπειτα να ξαπλώσει γαλήνια στην αγκαλιά της δημιουργίας. Το σώμα μου πίνει κάτι από εσένα, τον άλλον.

Ξαφνικά, στο διάδρομο άκουσα βήματα. Ήταν η Νατάσσα. Πάντα ευθυτενής και σοβαρή. Το πρόσωπό της όμως είχε κάτι το αλλόκοτο. Σαν να

είχε γεράσει έτσι ξαφνικά, μέσα στις δύο μέρες που είχα να την δω. Παρέμενε βέβαια όμορφη. Αλλά η ομορφιά της είχε χάσει κάτι από την γλύκα της αγνότητας που την χαρακτήριζε μέχρι τότε. Τα μάτια της, όπως πάντα, έστεκαν ακίνητα, αλλά τα λακάκια από κάτω σαν να είχαν χαραχτεί απότομα από το χρόνο, και οι κόρες της σαν να είχαν σκληρύνει στο κοίταγμά τους.

- Δεν θα γυρίσει, είπε τρυφερά.

- Όχι, είπα, δε θα γυρίσει. Πέθανε.

Μπήκε στο δωμάτιο και στάθηκε στο παράθυρο. Τράβηξε την κουρτίνα. Είχε τα μαλλιά της μια μακριά πλεξούδα. Οι καμπύλες της άνοιγαν ηδονικά πίσω και οι γλουτοί της, όταν ήταν όρθια, μαζεύονταν και σκλήρυναν αλλά παρέμεναν απίθανα τρυφεροί και ποθητοί.

- Θα φύγεις τώρα; Ρώτησε και ο τόνος της φωνής της έδειχνε πως ήξερε την απάντηση. Η ερώτησή της ήταν περισσότερο μια έκφραση δυσαρέσκειας, παρά απορία. Κατανοούσα ωστόσο την πίκρα της για ένα τέτοιο ενδεχόμενο.

- Θα θάψουμε αύριο την μάνα του και μετά θα ετοιμάσω τα πράγματά μου. Είπα και η φωνή μου είχε κάτι το συμπονετικό στη χροιά της. Γύρισε και με κοίταξε με το συνηθισμένο της κουρασμένο βλέμμα.

- Κι εγώ; είπε και τα μάτια της γέμισαν αμέσως δάκρυα.

- Συλλυπητήρια.

- Ευχαριστώ.
- Συλλυπητήρια.
- Ευχαριστώ.
- Συλλυπητήρια.
- Ευχαριστώ.

Έπειτα όλα έγιναν πολύ γρήγορα. Η κηδεία της μάνας του κι η επιστροφή του ανάπηρου πια Μιχάλη στο σπίτι. Δεν έχω πολλές αναμνήσεις από τα δύο αυτά γεγονότα. Τις μέρες εκείνες εγώ ήμουν χαμένη στη δίνη ενός ανεξήγητου συναισθήματος. Μέρα - νύχτα με επισκέπτονταν το θολό φως μιας ονειροπαρσίας, που ξυπνούσε μέσα μου κάποιο γνωστό, παλαιό και πολυπόθητο ρίγος. Αυτό φυσικά συνηγορούσε στην πίστη που είχα έκτοτε, πως η ευκαιρία που είχα χαρίσει τόσο γενναιόδωρα στο Μιχάλη, πήγε στράφι. Απέτυχε. Αυτός. Κι εγώ έμεινα δικαιωμένη μόνο ως προς την βρεφική μου πεποίθηση, πως είχα τη δύναμη να προχωρώ γιατί η δίψα μου ήταν χάρισμα και γι' αυτό ανίκητη.

Την ώρα που εγκατέλειπα το σπίτι των Φαρμάκηδων, ο Μιχάλης και η Νατάσσα κοιμόνταν. Λίγες ώρες νωρίτερα είχαμε κανονίσει τα διαδιδασκαστικά ενός συναινετικού διαζυγίου. Ύστερα από κάποιες σύντομες, αλλά αναγκαίες διαπραγματεύσεις, συμφωνήσαμε να κρατήσει εκείνος το σπίτι και εγώ να πάρω ως αντάλλαγμα τα εξοχικά -στην Αίγινα και στην Μύρινα- και τα δύο αυτοκίνητα.

Ήθελε, λέει, έτσι να θυμάται τη μητέρα του.

Τον καληνύχτισα. Ήταν ακόμη ταλαιπωρημένος από τα χειρουργεία. Η Νατάσσα, που είχε αναλάβει να τον υπηρετεί στο εξής, του έδωσε να πιει μια γουλιά νερό, τον σκέπασε καλά, έκλεισε το φως και βγήκε μαζί μου στο διάδρομο. «Θα τον προσέχω καλά. Πώς αλλιώς; Αδερφός μου είναι», είπε και κατεβήκαμε μαζί τις σκάλες και ασυναίσθητα, χωρίς καν να το σκεφτώ ή να ξέρω το γιατί, την ακολούθησα στην κάμαρά της. Ξεντύθηκε μπροστά μου και χώθηκε κάτω από τα σεντόνια της. Την καληνύχτισα αγγίζοντάς την τρυφερά στο μέτωπο. «Καλή αντάμωση», είπα και προχώρησα να βγω από τη κάμαρά της. Εκείνη κοίταξε επίμονα τον εσταυρωμένο απέναντι στον τοίχο και χαμογέλασε πικρά.

Έφυγα από εκείνο το σπίτι γνωρίζοντας πως βαθιά μέσα μου είχε συμφιλιωθεί η δική μου έμφυτη γενναιοδωρία με την ανήλεη διστακτικότητα, την απόρριψη και το θρασύδειλο συμβιβασμό του άλλου. Δεν υπήρχε ούτε χώρος ούτε χρόνος, αλλά κυρίως ούτε ανάγκη για πισωγυρίσματα, ανιχνεύσεις αιτιών και κατασκευές δικαιολογιών. Η δίψα μου ήταν δίψα. Αγνάντεψα μια τελευταία φορά την πύλη του κήπου τους και προχώρησα προς το αμάξι που με περίμενε μπροστά της.

3

Μόλις γύρισα από τη κηδεία του Ιωάννη. Ήταν μια πετυχημένη κηδεία. Στη ζωή του Ιωάννη όλα ήταν πετυχημένα. Στη ζωή του Ιωάννη όλα έγιναν όπως τα ζήτησε. Η αρχή και το τέλος... Ήταν προκλητικός με τη ζωή. Αδίστακτος με το πάθος του για τη ζωή. Τακτοποιούσε τις υποθέσεις του με μια ξεχωριστή ακρίβεια. Παρόλο που ο ίδιος ζούσε -έπραττε θέλω να πω- με μια ιδιαίτερη απερισκεψία, που θαρρείς την είχε φιλτράρει κι αυτή από κάποιον ιδιόμορφο υπολογισμό μελλοντικών αποτελεσμάτων.

Μετέτρεπε την ήττα σε νίκη. Είχε αυτό το χάρισμα. Σπουδαίο χάρισμα αν θες να κρατήσεις κοντά σου μια γυναίκα, που τα κύτταρά της οξυγονώνονται από την υποταγή σου. Ζούσε λοιπόν αδειλιαστα και επιπλέον με τον τρόπο του γενναιόδωρα. Ήταν σε θέση να προσφέρει κάτι από εκείνον για να σε κάνει κτήμα του. Η επιθυμία για κατάκτηση τότε δεν είναι κατακριτέα...

Ο κόσμος -ο περίγυρός του θέλω να πω- οι φίλοι και οι συγγενείς κατέκριναν την απόφασή του

να μου ζητήσει να γίνω γυναίκα του. Κι όχι μόνο αυτό. Ο Ιωάννης ήταν πρόθυμος να μου χαρίσει κομμάτι του εαυτού του. Δεν το δεχόταν. Το εκτίμησα και γι αυτό του στάθηκα όπως του άξιζε. Ένα κι ένα κάνει δύο. Η ζωή μου κι η ζωή σου. Η ψυχή μου και το σώμα σου. Αυτός όμως, κι ως το τέλος του, πίστευε σε ένα είδος σαρκικής ενώσεως, που οι δικοί του άνθρωποι ονόμασαν διαστροφή και ένας γιατρός σχιζοφρένεια.

Από την πρώτη στιγμή, από το πρωινό εκείνο που τους ανακοίνωσε την απόφασή του, φέρανε ένα σωρό αντιρρήσεις. Κάποιος του φώναξε πως είμαι η κόρη ενός λύκου. -Αστεία πράγματα-. Μια θεία του, λέει, σηκώθηκε όρθια και με περίσσια σιγουριά τον διαβεβαίωσε πως ήμουν μετενσάρκωση μιας νεκρής μάγισσας, που την πέθανα στη γέννα. Είπε έπειτα πως ο πατέρας μου το γνώριζε, γι' αυτό με κράταγε κλεισμένη μέσα στο σπίτι ως τα δεκάξι και πως έτσι δεν είχα επαφές με κανέναν άνθρωπο. Μετά συμπλήρωσε με σιγουριά, ότι ο καημένος εκείνος πατέρας ζούσε μες στην απόγνωση, καθώς μ' έβλεπε να μεγαλώνω και όλο να μοιάζω -μέρα με τη μέρα περισσότερο- στην νεκρή μου μάνα. Κάποτε και για να ξαλαφρώσει την ψυχή του, πήρε λέει την απόφαση να με αφανίσει με ένα δηλητήριο. Εγώ όμως κατάφερα να τον μεπιδέψω -αφού ήμουν κόρη νεκρής μάγισσας- και ήπια τελικά εκείνος το δηλητήριο. Στο σημείο αυτό η θεία πήρε μια βαθιά ανάσα και συνέχισε

-ανατριχιάζοντας τάχα- πως στη συνέχεια εγώ βγήκα από το σπίτι και μάγεψα ένα παλικάρι σαν τα χρύα τα νερά. Επειδή όμως, όπως λένε, όταν περάσουν δώδεκα εκλείψεις της σελήνης, μια μάγισσα πρέπει να τραφεί, αλλιώς θα γίνει άνθρωπος, εγώ διάλεξα να κάνω τροφή μου εκείνο το παλικάρι. Η θεία τελείωσε την ιστορία της λέγοντας πως δυστυχώς είχα τραφεί με τα δυο του πόδια.

- Συλλυπητήρια. Ζωή σ' εσάς.

- Ευχαριστώ.

- Να ζήσετε να τον θυμόσαστε.

- Ευχαριστώ.

- Συλλυπητήρια. Κουράγιο. Πρέπει να πηγαίνουμε. Είναι αργά και θα θέλεις κι εσύ να ξεκουραστείς.

Ήταν μια πετυχημένη κηδεία. Εγώ τουλάχιστον το διασκέδασα. Πέρασα πολύ όμορφα. Διασκέδασα πολύ με όλους εκείνους, που κάθε λίγο με πλησίαζαν και: «... είμαι ο αγαπημένος φίλος του Ιωάννη. Τον καημένο τον Ιωάννη... ». Φυσικά όλοι τους μου ήταν τελείως άγνωστοι. Είχε όμως γούστο όλο αυτό. Να προσπαθούν να με πείσουν πως η φιλία τους με εκείνον μπορούσε να φέρει τον καθένα τους κοντά μου. Οι άντρες πάντα σκέφτονται -αν όχι επιπόλαιοι- εγωκεντρικά. Καθ' όλη βέβαια τη διάρκεια της κηδείας φορούσα τα μεγάλα μαύρα μου γυαλιά, που κάλυπταν καλά το πρόσωπό μου. Και δεν με ήξεραν και δεν

μπορούσαν να υποθέσουν το οτιδήποτε για εμένα. Άλλωστε, πρώτη φορά τους έβλεπα. Το άφησα να περάσει και μονάχα το διασκέδασα.

Στην ηλικία που βρίσκομαι δεν μπορώ να κάνω τίποτα άλλο, παρά να χαίρομαι, όταν τα μαύρα μου γυαλιά τυφλώνουν και δεν μπορεί κανείς να δει την πληγή μου. Στην ηλικία μου οι πληγές γίνονται μία μοναδική πληγή. Γι' αυτό και όλα πια σε ενοχλούν. Σήμερα υπέφερα τη ζέστη. Του είχα πει να το κάνει το χειμώνα. Βιάστηκε. Πάντα έτρεχε να προλάβει να ζήσει. Ήταν επιπόλαιος αλλά απίστευτα μεθοδικός στην επιπολαιότητα. Αλλά, λες και ήθελε να με εκδικηθεί, επέλεξε την πιο καυτή ημέρα του χρόνου για να πεθάνει.

Όπως και να 'χει, του υποκλίνομαι μόνο γιατί υπήρξε θαρραλέος ως το τέλος κι ακλόνητος στην απόφασή του. Δικαίωσε την επιμονή μου και μου πρόσφερε μια ηδονή, που θα φωτίζει τα δυο μου μάτια ακόμα κι όταν σφαλίσουν. Γι' αυτό τον αγάπησα από του πέθανε. Αλήθεια, ο Ιωάννης μού χάρισε ένα είδος αθανασίας. Δεν ήταν φυσικά θυσία ο θάνατός του. Τον είχε προγραμματίσει, τον είχε εκτελέσει στο μυαλό του δεκάδες φορές, τον είχε βιώσει στον ύπνο του άλλες τόσες, τον είχε γεννήσει τον θάνατό του, ήταν δικό του τέκνο κι ο δικός του θάνατος, αλλά ο Ιωάννης δεν θυσιάστηκε. Αυτό το ξέρω πολύ καλά. Μοιράστηκα μαζί του είκοσι χρόνια. Αρκετός καιρός για να ξέρω.

Όπως γνωρίζω βέβαια, και πως ο Ιωάννης δεν είχε κανέναν φίλο. Ή μάλλον είχε έναν. Την σκιά του... Κολλίτσιδα αυτή, αυτοκόλλητος αυτός. Γι' αυτό διασκέδασα πολύ με όλους αυτούς που βάλθηκαν να μου κάνουν στενό μαρκάρισμα. Ένας απ' αυτούς μου ψιθύρισε στο αυτί τον αριθμό του. Ένας άλλος -κατά τη διάρκεια μιας εγκάρδιας χειραφτίας- άφησε στην παλάμη μου αυτό εδώ το ραβασάκι: «Παρηγορηθείτε με τη σκέψη, πως ο Ιωάννης μας ανήλθε στον ουρανό και ησυχάζει απολαμβάνοντας την ευνοϊκότερη θεϊκή κρίση. Το κρίμα είναι γι αυτόν που μένει πίσω. Σας γράφω από προσωπική εμπειρία. Έτσι έχω καταλήξει στο συμπέρασμα πως ο πόνος σβήνει όταν μοιράζεται και πως ένα χάδι είναι κάτι περισσότερο από παρηγοριά. Είναι αναζωογόνηση. Είμαι πάντα στη διάθεσή σας. Νίκος.»

Αναλογίζομαι την πλάνη του, την οποία βρίσκω βέβαια απολύτως φυσιολογική. Το σημείωμά του δεν ήταν παρά ένα θραύσμα εκείνου του σημειώματος που του παραχώθηκε βαθιά στη τσέπη, τη στιγμή που ένα νεκράνθεμο πότισε το σπέρμα στη μήτρα της μάνας του.

- Συλλυπητήρια.

- Ευχαριστώ.

- Ζωή σε εσάς. Ίσως να με θυμόσαστε. Σας είχα επισκεφτεί σ' αυτό εδώ το σπίτι μετά το γάμο σας. Τα θεράμ μου συλλυπητήρια.

- Ευχαριστώ.
- Να είναι ελαφρύ το χώμα που τον σκεπάζει.

Εκείνο το πρωινό μύριζε παντού βρεγμένο χώμα. Ο καιρός στην πόλη παρέμενε κρύος και βροχερός, με ελάχιστα, σχεδόν ανεπαίσθητα και γρήγορα ξεχασμένα διαλείμματα πικρής ηλιοφάνειας. Πρόσεχα με τις γόβες μου μην πατήσω κάποιο κομμάτι λάσπης, γιατί οι δρόμοι στην πόλη είναι όλοι τους κατηφορικοί και κάθε που πιάνει μια δυνατή μπόρα, λερώνονται από λασπωμένα νερά που κατεβαίνουν από τους γύρω λόφους.

Ήταν κοντά δύο μήνες απότου εγκατέλειψα το σπίτι των Φαρμάκηδων και ομολογώ πως όσα είχα ζήσει εκεί αποτελούσαν μια ανάμνηση καθαρή, αλλά εύκολα ελεγχόμενη στις φωτισμένες νύχτες μου. Πολύ σπάνια ή ένα ξημέρωμα μονάχα, καθώς έπεφτα κατάκοπη στο κρεβάτι από το χορό που προηγήθηκε στο Βογκ, από το μυαλό μου πέρασαν σκοτωμένες οι μέρες που ξόδεψα στους Φαρμάκηδες. Και αυτό που θυμάμαι είναι πως, παρά τη ζάλη από τη βότκα, ξυστά στο μάγουλό μου ένιωσα τη ζεστή, μισοπνιγμένη και ακανόνιστα κομμένη ανάσα της Νατάσσας και τότε και για μία μόνο στιγμή με τύλιξε το παρὰ ξένο συναίσθημα της λεύτερης αλλά ανήλεους ερημιάς. Έπειτα, αναπόλησα τα μεγάλα κουρασμένα της μάτια· πώς έλαμπαν μέσα στο μισοσκόταδο

της ζωής σ' εκείνο το σπίτι!

Ήμουν σίγουρη πως η απουσία μου στοίχισε στη Νατάσσα. Όμως κι εγώ έφερα στη μνήμη τα χείλη της, που άνοιγαν όπως ανοίγει η αυγή το χάραμα και χωρίζει στα δυο το μαύρο του. Τα βλέφαρά της που ανοιγόκλειναν κι αυτά αδιάκοπα στα πελώρια μάτια της. Το βάδισμά της που ήταν αργό, το συνόδευε μια σχεδόν ρυθμική κίνηση των ζουμερών γοφών της και προκαλούσε έτσι μία αφύσικη συγκίνηση. Το ύψος της που με ζάλιζε. Ήμουν βέβαιη τότε, πως κάθε βράδυ που ξάπλωνε ανάσκελα, με αναθυμόταν και τρίκλιζε από την αναπόφευκτη απόγνωση. Σκέφτηκα επιπλέον ότι μετά από λίγες μέρες θα ξεκρέμασε τον εσταυρωμένο και θα τοποθέτησε στη θέση του μια δική μου φωτογραφία. Λογικά θα είχε κρεμάσει εκεί μια δικιά μου ολόσωμη φωτογραφία και στο εξής θα προσεύχονταν καρφωμένη στα παθιασμένα μου μάτια.

Εκείνο το πρωί βάδιζα δίχως να σκέφτομαι το οτιδήποτε και παρά την κούραση που ένιωθα, όφειλα να παρουσιαστώ στην τράπεζα για να τακτοποιήσω ένα ασήμαντο πρόβλημα σχετικά με τον λογαριασμό μου. Γυρίζοντας από το Βογκ έκανα ένα καυτό ντουζ και φόρεσα ένα φουστάνι μαύρο, κοντό λίγο πάνω από το γόνατο, αρκετά στενό, που κόλλησε απότομα επάνω στη δροσερή -από το νερό- σάρκα μου. Τα μάτια μου τα ένιωθα βαριά ακόμα από το ξενύχτι της προηγούμενης νύχτας.

Εκείνο τον καιρό το τραβούσα ως το ξημέρωμα. Όταν έβγαινα από το μπαρ αντίκριζα την πόλη μας στο πιο κρίσιμο σημείο της, στο μεταίχμιο μεταξύ ύπνου και ξύπνιου. Ένα κρύο αεράκι μου πότιζε αμέσως το πρόσωπο και με διαβεβαίωνε πως η ερειπωμένη πόλη ήταν ακόμη στη θέση της, με τον σιωπηλό βωμό της, παλιός αλλά αλαβάστρινος σαν το γυναικείο δέρμα.

Το ίδιο φυσικά είχε συμβεί και μερικές ώρες νωρίτερα, αφήνοντας πίσω μου το Βογκ και με την ίδια σκληρή συνείδηση πως κάτι έλειπε από την βαλίτσα μου. Λίγο πριν όλα είχαν γίνει όπως τα είχα σχεδιάσει, όπως γινότανε κάθε νύχτα που παράγγελνα μία βότκα και τα χέρια μου ασύλληπτα ανάλαφρα, τότε σαν φτερούγες κύκνου και τότε σαν τσεκούρι κάποιου δήμιου, χάρασαν τους καπνούς, έσβηναν τα κραγιόν, γένναγαν και μαζί προσέφεραν πηχτά υγρά. Κι όμως, αισθανόμουν στα χείλη την πίκρα του ανεκπλήρωτου μεγάλου πόθου κι όταν επέστρεφα σπίτι ο καθρέφτης πρόδιδε πως το ζεστό αίμα, που ξεπετάγονταν από το στόμα μου, ήταν η αιμορραγία της ηδονής μου.

Εκείνο το πρωί μπήκα στην τράπεζα νυσταγμένη, αφηρημένη και ίσως απορροφημένη στην θύμηση του εξηντάχρονου που με πλησίασε το προηγούμενο βράδυ, κάθισε πλάι μου, παρήγγειλε δύο κανάτες κρασί και έσκυφε να μυρίσει το λαιμό μου. Κι έτσι απρόσεχτη που ήμουν, σκόνηταφα στους ώμους ενός γεροδεμένου άντρα, που

εκείνη την ώρα έκανε να περάσει την είσοδο της τράπεζας, δεν τον είδα κι έπεσα επάνω του. Πρόλαβε, γύρισε και με κράτησε από τους αγκώνες. Φορούσε κράνος. Μέσα από τη σχισμή στη μέση είδα τα δύο κυκλικά του μάτια, που έτσι που ανοιγόχλεισαν ήταν ίδιο σπάργανο.

Τον ευχαρίστησα και προχώρησα προς το ταμείο. Με ακολούθησε. Χωρίς να προλάβω να σκεφτώ οτιδήποτε, πέρασε το αριστερό του χέρι γύρω από το λαιμό μου και με το δεξί τράβηξε από τον κόρφο του ένα πιστόλι. «Ληστεία! Όλοι κάτω!», φώναξε, τράβηξε με ταχυδακτυλουργικό τρόπο ένα σακίδιο από πάνω του και σφίγγοντάς με στο κορμί του έφτασε με δύο βήματα στον υπάλληλο του ταμείου. Το στήθος του ήταν σκληρό σαν πέτρα και έτσι που με κράταγε άκουγα τους χτύπους της καρδιάς του. Το στέρνο του δονούνταν δυνατά και κάπου κάπου τραντάζονταν σαν τα κύματα φουρτουνιασμένης θάλασσας. Κάτι η κούραση της προηγούμενης νύχτας, κάτι τα μάτια του που ήταν σαν το στενόμαυρο ύφασμα που τυλίγουν στο νεογέννητο, κάτι οι χτύποι της καρδιάς που σε έκαναν να νιώθεις τη βάρκα της ζωής σου να πλέει στ' ανοιχτά, όλα αυτά μ' έκαναν να αφεθώ στο τραχύ του σώμα και τα μάτια μου γλάρωσαν και νομίζω πως έστω και για λίγο με πήρε ο ύπνος.

Τινάχτηκα μόνο όταν ο υπάλληλος αργοπορούσε και ο επιδοξος ληστής θύμωσε, με ανασήκωσε τότε κάπως για να μπορεί να κινηθεί πιο εύκολα

και ούρλιαξε στον ταμεία πως αν δεν τελείωνε με το γέμισμα του σάκου θα τον αποτελείωνε. Ο υπάλληλος κινήθηκε γρηγορότερα, ο ληστής πήρε το σάκο και με τράβηξε απότομα -σχεδόν βίαια- μαζί του και βγήκαμε μαζί από τη τράπεζα.

- Συλλυπητήρια. Να ζήσετε να τον θυμόσαστε.
- Ευχαριστώ.
- Σταθήκατε πλάι του ως μια άξια σύζυγος.
- Ευχαριστώ.
- Συλλυπητήρια. Εύχομαι να είστε δυνατή στο εξής.
- Ευχαριστώ.
- Κρίμα. Ο Ιωάννης ήταν ένας εξαιρετικός άνθρωπος.

Ο Ιωάννης ήταν αυτό που έπρεπε να έρθει για να έρθω εγώ. Ήταν υπερόπτης και επιδειξίας. Ένας ρουφιάνος, ένας μαστροπός που ασελγούσε στις ψυχές. Ένας αλήτης και ένας προδότης δίχως καμία αξία και ηθική στη ζωή του, ούτε καν ντροπή δεν είχε και έζησε για να ζήσω εγώ που να πάρει ο διάολος! Μιλούσε πολύ. Ακατάπαυστα. Δεν έβαζε γλώσσα μέσα του και στις συζητήσεις που έκανε ήθελε να έχει πάντα τον πρώτο και τον τελευταίο λόγο. Απαιτούσε να έχει δίκιο μόνο αυτός. Στις κουβέντες ήθελε να υπερισχύει η δική του άποψη κι είχε ένα μοναδικό τρόπο να φτάνει τον άλλον στα όριά του.

Ο Ιωάννης είχε μια ζωή, ένα πέρασμα από

τα χρώματα, σαν κεραυνός. Το πρόσωπό του μου έταξε μια τιμωρία και το κοίταγμα του έκαφε λες αμετάκλητα και με τη μία τους δεσμούς μου με την αυτοσυντήρηση. Χωρίς καμία πολυγλωσσία, χωρίς καμία πρόκληση εσωτερικής μεταμόρφωσης και χωρίς καμία διανοητική μεταλλαγή. Μόνο με ένα πιστόλι στο κρόταφο, την βουή που έβγαζε το στέρνο του και ένα αιχμηρό μαχαίρι που κάρφωσε στο κέντρο των ληγμένων χυμών του.

Έτσι, με έκανε να ηττηθώ. Μια ήττα που με πονά, γιατί μ' έφερε σε ένα κατώφλι που πάντα αμφισβητούσα. Μια και μοναδική μου ήττα. Το κατώφλι της αιχμηρής σιγής. Εκείνης που δεν φοβήθηκα, αλλά ποτέ δεν άκουσα. Δεν γνώριζα ως τότε τίποτα παραπάνω, εκτός από το ότι να αγαπάς σημαίνει να μπορείς να θυσιάζεις. Να θυσιάζεις ό,τι έχεις να θυσιάζεις. Χωρίς διαλογή, με επιλογή. Αυτό ήταν αγάπη, αυτό πίστευα πως συλλαβίζει η αγάπη, να είσαι σε θέση να θυσιάζεις τα πάντα. Να παραδίδεις στο βωμό τη γάτα, το σκύλο, τη μάνα και τον πατέρα σου.

Ως τότε, ως να βιώσω -εξαιτίας εκείνου- την πιο ακραία και την πρώτη, την πανάρχαιη και την ανεξέλικτη, την αρχέγονη και την αβυθομέτρητη ηδονή. Μέχρι εκείνη τη στιγμή. Μέχρι εκείνη την εξέγερση. Έπειτα έριξα μια γροθιά στο κέντρο της εστίας που με ζέσταινε. Μετά αντίκρισα εμπρός μου, σκοτωμένα από τη μνήμη, τα χρόνια που μου δόθηκαν και που εξάντλησα σε ανοίγματα οργής

γλουτών, το γάλα και το μέλι που μ' ανέθρεψαν. Που τα ήπια και τα έφαγα και μεγάλωσα. Αυτά με έκαναν αυτό που είμαι. Το γάλα. Το μέλι. Το μέλι μες στο γάλα. Για να είναι γλυκό, γιατί το γλυκό κρύβεται εύκολα. Το γλυκό είναι το καμουφλάζ. Τα ήπια και τα έφαγα και αυτά με μεγάλωσαν. Και έγινα ένα με αυτά. Αυτά έγιναν ένα με μένα. Έγινα κι εγώ γάλα και μέλι. Γάλα με μέλι. Δίχως να το καταλάβω έγινα γάλα και μέλι. Και το έφτυσα. Έφτυσα τα απομεινάρια τους. Έφτυσα κομμάτι από εμένα. Γιατί, αυτά ήμουν πια εγώ. Γάλα με μέλι. Τα έφτυσα και μετά πάτησα και τα υγρά που έφτυσα και τα έλιωσα, τα στέγνωσα, τα εξαφάνισα από το τσιμέντο.

Τίποτε δεν έλιωσε, τίποτα δεν στέγνωσε, κανένα υγρό δεν χάθηκε από τα τσιμέντα. Αλλά δεν έχει σημασία. Διότι την βίωσα την ήττα. Τώρα την ξέρω την ήττα. Ο Ιωάννης μου έδειξε τι είναι αγάπη. Μου έδειξε τι είναι αγάπη με ένα πιστόλι στο κρόταφο, την βουή που έβγαζε το στέρνο του και ένα αιχμηρό μαχαίρι που κάρφωσε στο κέντρο των ληγμένων χυμών του.

- Συλλυπητήρια. Να είναι ελαφρύ το χώμα που θα τον σκεπάζει.

- Ευχαριστώ.

- Συλλυπητήρια. Κουράγιο και υπομονή. Τώρα πρέπει να παραμείνεις ψυχραιμη και δυνατή. Ο Θεός είναι μεγάλος.

- Ευχαριστώ.

- Πρέπει να φανείτε δυνατή. Η ζωή δεν σταματά.

Όταν βγήκαμε από την τράπεζα, σταμάτησε να πιέζει το λαιμό μου και έβγαλε το κράνος. Αμέσως γύρισα το κορμί μου εκατόν ογδόντα μοίρες, για να μπορέσω να κοιτάξω το πρόσωπό του. Είχα συνέλθει για τα καλά πια και την προηγούμενη νύχκη είχε διαδεχθεί η αγωνία να δω το πρόσωπο του απαγωγέα μου. Γύρισα και είδα τα καφετιά του μάτια που ήταν ένα απλωμένο τεράστιο σπάργανο, καφετιά και υγρά σαν πάχνη πρωινή σε ξεροχώραφα. Οι κόρες τους κι αυτές πελώριες, νερωμένες από τα βάθη ως το ασπράδι τους, με έλουσαν αμέσως με το πυρωμένο υγρό τους και με μαγνήτισαν όπως ο θάνατος μαγνητίζει τη σιωπή και τότε άπλωσα τα χέρια και τον αγκάλιασα. Τον αγκάλιασα κι έγειρα στο χτύπο της καρδιάς του και αυτός, σαν αγιασμένος από το θάρρος της ζωής, με ράντισε σύγκορμη και η άπληστη σάρκα μου γαλήνεψε για μια στιγμή και όλοι περνούσαν γύρω μου και οι θόρυβοι και οι άνθρωποι και η φύση και ο ήλιος και το φεγγάρι και η βροχή και όλα περνούσαν και τα είδα που περνούσαν και χαμογέλασα γιατί το 'νιωσα, πως τα είχα υποτάξει όλα.

Έμεινε ακίνητος. Μου χάιδεψε μόνο τη πλάτη και έπειτα κόλλησε τα χείλη στο δεξί μου αυτί και ψιθύρισε: «Φύγαμε». Με κράτησε από το χέρι

και τρέξαμε μαζί στην λεωφόρο. Τρέχαμε μαζί και μου κράταγε την παλάμη και ανάμεσα στην παλάμη του και στη δική μου, εκείνη την ώρα του τρεξίματος, γαζώθηκε μια λέξη που τώρα πια δεν υπάρχει, γιατί σβήστηκε από το... Όχι, δε θα το πω ακόμα. Δεν είναι η ώρα. Αλλά ανάμεσα στα δυο μας χέρια, στο δέρμα της παλάμης μου γαζώθηκε η λέξη αγάπη. Η λέξη αυτή τώρα δεν είναι στην παλάμη μου. Έσβησε για πάντα. Για πάντα γιατί ξεπέρασε το πάντα. Δεν γνωρίζει πια χρόνο η δική μου αγάπη γιατί σβήστηκε από εκείνο το... Γι' αυτό.

Περάσαμε διαβάσεις πεζών με κόκκινο, πηδήξαμε ζαρντινιέρες, χωθήκαμε ανάμεσα από παρκαρισμένα φορτηγά, σπρώξαμε διαβάτες, ρίξαμε ένα ποδηλάτη πάνω σε πρασιά, πατήσαμε πάνω σε λαμαρίνες αυτοκινήτων κι όλα αυτά πιασμένοι πάντα χέρι με χέρι. Χωρίς στιγμή να με αφήσει, χωρίς στιγμή να τον αφήσω. Αυτός ήταν μπροστά. Πηδούσε πρώτος, έδειχνε το δρόμο. Εγώ έσφιγγα την παλάμη του και κοιτούσα τους μυς του που τέντωναν, την πλάτη του που αναπήδαγε και τις σκληρές, καταπράσινες σαν τη χολή φλέβες, που έσκαγαν στο λαιμό του.

Σταμάτησε μονάχα στην είσοδο ενός εστιατορίου. Ήταν ένα μικρό μαγαζί, αλλά στην πρόσοψη είχε σπαρμένα μερικά τριαντάφυλλα, άσπρα, απαλό μωβ και κόκκινα τριαντάφυλλα. Γύρισε απότομα και κόλλησε το πρόσωπο στο δικό μου

κι ένιωσα την ιδρωμένη του μύτη να με αναρριγεί και να με φουντώνει, όπως η άλμη αναστατώνει και εγκλωβίζει τα ξεστρατισμένα δελφίνια. «Τα λεφτά είναι πολλά. Μπορώ με αυτά να σου αγοράσω ένα δώρο. Όποιο θέλεις. Και θα το κάνω. Αλλά τίποτα δεν συγκρίνεται με αυτό...», είπε με την ανάσα του να βυθίζεται στον οισοφάγο μου και ένα μύρισμα από παλιό χώμα, υγρό και ξεραμένο και κοπριά μετά και πάλι υγρό, αναδύθηκε κάτω από τη γλώσσα μου. Με έπιασε από τα μπράτσα και με φίλησε με πάθος. Με πάθος από φλοιό ατσάλι, αδιαπέραστο από πρωινά ταξίδια, από ξυπνήματα, από ερωτικά ποιήματα, από απελπισμένες βουτιές σε προκυμαίες, από έναστρες νύστες και κατάλευκα κύματα που νανουρίζουν στεγνωμένα κορμιά στις αμμουδιές. Με φίλησε με τέτοιο πάθος. Με φλοιό αδιαπέραστο.

Τα χείλη μου φουσκώσανε από τα υγρά του στήθους που ξεχείλισαν προς τα επάνω. Δάγκωσε το κάτω χείλος. Δεν πόνεσα. Το χείλος δεν μούδιασε. Δεν το είδα, διότι δεν μπορούσα να το δω, αλλά αιμορραγούσε. Το δόντι του βυθίστηκε προηγούμενα στο μεγάλο κάτω χείλος μου. Εκείνο που ζωγράφιζε στα αρσενικά μυαλά. Σε εκείνο το χείλος, δίχως το οποίο κι ο θηλασμός είναι αδύνατος. Το δόντι βυθίστηκε και έσχιζε το χείλος μου εκείνο. Το χείλος που η νύχτα διοχετεύει στα όνειρα τους. Και το βλέπουν στον ύπνο τους να

θηλάζει. Το κοιτάζουν να πίνει με βαθιά και ηχηρή εισπνοή το βυζί της μάννας τους.

Μερικές σταγόνες αίμα κάψανε το πηγούνι μου. Τραβήχτηκε και με κοίταξε βαθιά μέσα στα μάτια. Τότε σκέφτηκα: Ω, ναι, είναι αυτός. Εκείνος. Ο άλλος. Ο άντρας μου. Έβγαλε τη γλώσσα του. Είχε μακριά γλώσσα. Παχιά. Μεγάλη γλώσσα σαν το νόστιμο φαρονέφρι. Με έγλειψε. Έγλειψε το αίμα στο σαγόνι μου και το έγλειψε καλά, με προσοχή και ίσως λαίμαργα. Κι έπειτα, έτσι όπως είχε τη γλώσσα του πεταγμένη έξω και σπαρταρούσε αυτή πάνω στη βαμμένη μου σάρκα, έτσι τη δάγκωσε. Δυνατά. Χωρίς καμιά κραυγή, χωρίς κανένα μορφασμό. Τη δάγκωσε όσο δε πάει και τη μάτωσε και έτσι ματωμένη μου την προσέφερε.

Κι όλο αυτό ήταν μόνο μια αρχή. Μια επίδειξη. Ήθελα αλλά δεν μπορούσα να πιστέψω πως, ναι, ήμουν σε θέση να οραματιστώ τη στιγμή του χρόνου, που το φεγγάρι θα ακινητοποιούνταν, για να με θαυμάσει κι αυτό. Τη στιγμή την κορυφαία και το τέλος. Αυτό που κάνει τώρα κάποιους να κλαίνε με αναφιλητά, γιατί ο Ιωάννης ήταν πράγματι νέος. Αλλά εγώ είμαι απίστευτα ευτυχισμένη. Χάρη σε εκείνον. Χάρη σε εκείνη την επίδειξη. Το προμήνυμα της μεγάλης μου στιγμής, που το ορκίζομαι στα παιδιά μου, θα σας σώσει.

- Συλλυπητήρια, κυρία μου. Ζωή σε εσάς.
- Ευχαριστώ.

- Για ό,τι χρειαστείς να μου τηλεφωνήσεις.
- Ευχαριστώ.
- Τα είπαμε και στη κηδεία... Ο Ιωάννης ήταν φίλος καρδιακός... έχω χρέος να στηρίξω τη σύζυγό του.

Ο εξηντάχρονος που μπήκε έξαλλα στο Βογκ κάθισε πλάι μου, έσκυψε, μύρισε το λαιμό μου και στηρίχτηκε στις δύο κανάτες κρασί που ζήτησε. Τον κοίταξα λοξά και αμέσως από το μυαλό μου πέρασε η ιδέα, πως με αυτόν τον άνθρωπο κάποτε έχουμε ξανασυναντηθεί. Σκέφτηκα ότι αυτό ήταν πιθανό να είχε συμβεί, αλλά ταυτόχρονα πως ίσως ήταν ασήμαντο γεγονός, διότι κάθε βράδυ με πλησίαζαν πολλοί και φυσικά ήταν αδύνατο να τους θυμάμαι όλους. Είχε μάτια που κινούνταν γρήγορα και σίγουρα εκτός από ερευνητικά ήταν και μάτια ανυπόμονα και λαίμαργα.

Ακόμα και σήμερα γοητεύομαι από ανθρώπους που δε σε λυπούνται, ζητούν να σε γυμνώσουν, δεν το κρύβουν και η φύση τους είναι η ερευνητική. Δεν γνωρίζουν τις υπεκφυγές, αυτό που επιθυμούν να κάνουν το κάνουν ακόμα κι αν κοκκινίσουν λιγάκι και αυτό που σκέφτονται το ξεστομίζουν παρθένα και άσεμνα.

Τέτοιος άνθρωπος ήταν κι εκείνος ο εξηντάχρονος -δεν ρώτησα ποτέ την ηλικία του- αλλά τόσο χρονών υποθέτω πως ήταν. Μου είπε πως είχε ένα διαμέρισμα στις δυτικές συνοικίες και

πως το μπαρ Βογκ το επισκέπτονταν για πρώτη φορά. Το στέκι του ήταν ένα κρασάδικο στη γειτονιά του. Δεν θυμότανε είπε πως το λέγανε. Επί δέκα χρόνια έπινε εκεί το κρασί του, αλλά το όνομα του μαγαζιού δεν το θυμόταν, γιατί λέει ήταν ένα δύσκολο όνομα, μάλλον αγγλικό. Το ποτό του ήταν το γλυκό κρασί, το οποίο πρέπει πράγματι να λάτρευε, διότι το κατέβαζε με χοντρές γουλιές και το ένα ποτήρι μετά το άλλο.

Από το προηγούμενο στέκι είπε τον διώξανε. «Γιατί;» ρώτησα και τον έκανα να κατεβάσει με τη μία ένα γεμάτο ποτήρι. Ως τότε είχε την εντύπωση ότι έκανε μονόλογο. Μιλούσε σ' εμένα, αλλά προφανώς -από κάποιες παρόμοιες εμπειρίες- πίστευε πως δεν μου καίγονταν καρφί για όσα έλεγε, αλλά τα έλεγε γιατί ανήκε στους ανθρώπους που δεν θέλουν να αποκρύψουν το πάθος τους για τον εξευτελισμό.

- Με διώξανε γιατί ζήτησα από τον ιδιοκτήτη να μου δώσει την κόρη του. Είπε κοφτά. Έσχυφε μία ακόμη φορά προς το μέρος μου. Ρούφηξε μια καλή ανάσα για να εισπνεύσει ξανά το άρωμά μου.

- Η κόρη του μύριζε έτσι περίπου, όπως εσύ. Όπως μυρίζεις εσύ. Επανέλαβε με αναστεναγμό.

- Γιατί περίπου;

- Επειδή ήταν μερικά χρόνια νεώτερη από εσένα.

- Ήταν πρόβλημα αυτό;

- Για εμένα όχι, φώναξε ο γέρος και αφέθηκε

σε ένα μακρύ πνιχτό κι αμήχανο γέλιο. Κι όταν κάποτε απότομα σοβάρεψε, συνέχισε:

- Δούλευε στο κρασάδικο του πατέρα της. Την παρακολουθούσα. Την κοίταζα από όλες τις μεριές, από κάτω, από εμπρός, πίσω και τα πόδια της τρίζανε τα σανίδια. Ίσαμε να ακούς και να νιώθεις εκείνο τον τριγμό που κάνουν τα ξύλινα σανίδια. Και αυτή βάδιζε μες στο μισόφωτο των κρατήρων και όταν σταματούσε στο παράθυρο, μουρμούριζε κι έστησα κάποτε αυτί και την άκουσα να με καλεί... είπε και έκρυψε μες στις παλάμες το πρόσωπό του. Ήταν τύφλα.

Παρότι πραγματικά το κρασί είχε ποτίσει τα πάντα επάνω του, τα ρούχα, τα μαλλιά, το παχουλό μουστάκι κι όλο του το δέρμα, ο γέρος δεν έδινε την εικόνα του παρακμιακού μεθύστακα. Ακόμα και η αχόρταγη ματιά του και το πνιγερό του γέλιο είχαν κάτι το μεγαλοαστικό στη φύση τους. Το μυαλό μου πήγε αμέσως σε εκείνους τους επιχειρηματίες της πόλης μας, που τα έχασαν από μια αναποδιά όλα μέσα σε μία νύχτα.

- Άρα σε ποθούσε... είπα αδιάφορα και μάλλον οι κουβέντες μου έβγαιναν αυθόρμητα.

- Ναι.

- Ο πατέρας της, γιατί δεν σου την έδωσε;

Δεν απάντησε, έμεινε μονάχα κυρμμένος μες στις χούφτες του. Η αλήθεια είναι ότι δεν έπιανα ποτέ κουβέντα με τους θαμώνες του Βογκ. Εκείνος όμως δεν ήταν ένας από αυτούς που σύχναζαν

εκεί. Επισκέπτονταν το Βογκ για πρώτη φορά, κι ήταν αχόρταγος και άπληστος στα βλέμματα. Καθώς μου μιλούσε με κάρφωνε μόνο στο λαιμό, όπως το άγριο θηρίο σημαδεύει πρώτα καλά το θήραμά του. Αλλά αυτό ήταν κάτι που συνέβαινε επίσης συχνά. Ωστόσο αισθανόμουν μια σπαρταριστή έλξη να μάθω περισσότερα για εκείνον τον εξηντάχρονο.

Έμεινε για λίγα λεπτά αμίλητος. Δεν ήθελα να χορέψω, γύρισα το κορμί μου να παραγγείλω μία ακόμη βότκα και με την άκρη του ματιού μου έπιασα μια σκιά στο βάθος δεξιά, λίγα μέτρα μπροστά από την πόρτα. «Μία σκέτη», είπα στον μπάρμαν και έστρεψα ξανά τη ματιά μου προς της πόρτα. Είδα τότε τη γιαγιά. Ήταν ένα δωδεκάχρονο κορίτσι και φορούσε ένα λινό ελαφρύ φουστάνι. Το δέρμα της ανθοβολούσε μέσα από γλυκιές σχισμές. Οι κόρες των ματιών της ήταν κρύσταλλο και μετέφεραν στα βάθη μου μυρίσματα αλθαίας. Τη φαρμακευτική νερομάνα, άφθονη και απειλητική και τα χείλη της γιαγιάς ήταν κατακόκκινα και ζωντανά, γιατί ήταν χείλη κοπελιάς που δεν έχει ακόμα αδιαθετήσει. Και τα χείλη της ανοιγόκλεισαν σαν ιώδης μενεξές και το χάραμα γλυκά με ξύπνησε εντός μου και αναλογίστηκα πως η παρθενιά μία φορά χάνεται και άλλη καμιά. Ο κόμπος άμα κοπεί, σφραγίδα. Η γιαγιά χαμογέλασε για ακόμη μία φορά πικρά και σαν να την ρούφηξε η σκόνη εκεί μέσα, χάθηκε.

Σκέφτηκα έπειτα πως η γιαγιά είχε δίκιο. Αυτός ήταν εκείνος ο κόφτης. Ο κόφτης του κόμπου μου. Αλλά ένας κόμπος ήταν μόνο. Το πάθος μου είχε αρχή αλλά το ήξερα από τότε, πως τέλος δεν είχε. Ήπια τη βότκα μονορούφι, πλησίασα τον γέρο και του τράβηξα απαλά το πρόσωπο μέσα από τις παλάμες του.

- Έλα εδώ, κοντά μου κ. Φαρμάκη, είπα τρυφερά. Αυτός δεν φάνηκε να εκπλήσσεται που γνώριζα το όνομά του.

- Συλλυπητήρια, κυρία μου.

- Ευχαριστώ.

- Μπορώ να νιώσω τον πόνο σας. Εγώ έχασα πέρσι τη σύζυγο. Κουράγιο.

- Ευχαριστώ.

- Όπως σας ανέφερα και πριν από λίγη ώρα στη κηδεία, ήμουν ο καλύτερος φίλος του Ιωάννη και έχω χρέος να σας συμπαρασταθώ με κάθε τρόπο. Μην διστάσετε να μου τηλεφωνήσετε όποτε με χρειαστείτε.

- Ευχαριστώ.

- Πόνος που μοιράζεται είναι μισός πόνος.

Στο εστιατόριο ο απαγωγέας μου πρόσφερε ένα πλούσιο γεύμα με μπόλικο κρασί. Σε όλο το διάστημα που μείναμε εκεί δεν ανταλλάξαμε κουβέντα. Με κοίταζε μόνο καθώς μασούσα το φαρονέφρι που εκείνος παρήγγειλε. Τον κοίταζα κι εγώ. Στο στήθος. Μασούσα το φαρονέφρι αργά.

Εκείνος με κοίταζε στο στόμα και εγώ στο στέρνο.

Μετά το δείπνο περπατήσαμε στον πεζόδρομο. Ο ήλιος είχε αρχίσει να κρυώνει κι η κίνηση των ανθρώπων ήταν περιορισμένη. Σε λίγο σηκώθηκε ένας δυνατός ξερός αέρας, που μ' έκανε να χωθώ στην αμασχάλη του. Στρίψαμε στον παράδρομο και κατηφορίσαμε για το λιμάνι. Σε λίγο ανοίχτηκε στα μάτια μας το βαθύ γαλάζιο του ουράνιου θόλου που σκούραινε τα νερά στα πόδια μας. Σταθήκαμε στην άκρη του τσιμέντου και κοιταχτήκαμε μέσα από το βαρύ μπλε της θάλασσας. Ο αέρας σήκωνε τα λιμανίσια νερά και το αλάτι έτσουζε τις πληγές στα χείλη και στη γλώσσα. Το τσουξίμο έφερε το μούδιασμα. Το μούδιασμα την αγαλλίαση. Σκυμμένοι πάνω στα κυματιστά νερά, βλέπαμε εκεί τα μάτια του άλλου. Τα μάτια του πάλλονταν πάνω στα νερά και σαν ο ήλιος ζέστανε ξανά, τα έλουσε με φως και τα μετέτρεψε σε ολόφωτο καθρέφτη. Έσφιξε το πιασμένο μου καρπό και στο αλάτι ζωγραφίστηκε το χαμόγελό του. Μαγική στιγμή στ' αλήθεια. Το λιμάνι ανθοβόλησε στα ξαφνικά βαμμένες μαύρες νερομολόχες.

- Το όνομα μου είναι Ιωάννης, είπε.

Δεν μίλησα. Αν μιλούσα θα ήταν μόνο για να ικετεύσω και η ικεσία είναι ολότελα ξένη για εμένα. Γι' αυτό δεν μίλησα. Μόνο ευχήθηκα μέσα μου να μην αργήσει να έρθει εκείνη η μεγάλη ώρα.

Όταν βράδιασε με πήγε στο ατελιέ του. Ζωγράφιζε πολύ εκείνο τον καιρό. Πάσχιζε, λέει, να

τελειώσει μια σειρά έργων. «Νόμιζα ότι ο καλλιτέχνης δε βιάζεται...», παρατήρησα. Μου είπε πως δημιουργικότητα σημαίνει ψυχή.

- Συλλυπητήρια, κυρία μου.

- Ευχαριστώ.

- Πρέπει να φύγουμε. Είναι ήδη αργά. Ζωή σε σένα.

- Ευχαριστώ.

- Άγνωστο αυτό που η μοίρα μας επιφυλάσσει...

Να φανείς δυνατή και να προσέχεις τον εαυτό σου.

- Ευχαριστώ.

- Ποιος περίμενε ένα τέτοιο τέλος για τον Ιωάννη μας... Μου φαίνεται σαν φέμα.

Ψέμα ήταν η ληστεία της τράπεζας. Ο Ιωάννης μου είπε χαμογελώντας ότι το όπλο εκείνο ήταν φεύτικο. Ήταν ένα όπλο καμωμένο από φτηνό σκληρό πλαστικό. Ήταν ένα όπλο-παιχνίδι. Παιχνίδι ήταν κι η ληστεία. Το όπλο ήταν δώρο για το ανιψάκι του. Είχε, είπε, μια αδερφή και το όπλο ήταν ένα φτηνό παιχνίδι για το ανιψάκι του. Το τράβηγμα του πιστολιού όμως και η απειλή στον ταμεία δεν ήταν φεύτικα. Τότε χαμογέλασε ξανά κι είπε πως τελικά ρίσκαρε σε ένα επικίνδυνο παιχνίδι.

Παραδέχτηκε πως δεν πρόλαβε να το σκεφτεί. Το είχε κρυμμένο στον εσωτερική τσέπη από το σακάκι. Το αποφάσισε τη στιγμή που σκόνταφα επάνω του, τη στιγμή που κοιταχτήκαμε. Δεν είχε

χρόνο να το σκεφτεί παραπάνω. Σαν άγγιξε το μπράτσο μου, μια πυρηνική δύναμη του φούντωσε αμέσως τα μάγουλα και χωρίς να καταλάβει πως, όλο του το κορμί πύρωσε. Και από την κορυφή ως τα νύχια ένιωσε το αίμα να κοχλάζει και να ρέει ορμητικό και να ζεματάει τη σάρκα του. Από μίαν ορμή πρωτόγνωρη. Ήταν η κόκκινη αδημονία. Αυτό, είπε, τον ζεμάτισε εκείνη τη στιγμή. Τη στιγμή που ακούμπησε το μπράτσο μου. Όταν μ' έπιασε από το χέρι για να με συγκρατήσει να μην πέσω. Επιθυμία να με αγγίζει ξανά, μετά από εκείνο το πρώτο άγγιγμα.

Το είδε σαν παιχνίδι. Τράβηξε το πιστόλι και αυτό ήταν. Με κρατούσε σφιχτά και ήμουν όλη ένα άγγιγμα. Έγχειρα το κεφάλι στο στέρνο του. Αισθάνθηκα τα σώματά μας σε μια απόλυτη ενότητα. Ενότητα ζωών, καθοριστικών συμβάντων, αιμάτων και ανθρώπινων δερμάτων.

Το όπλο ήταν φεύτικο, η απαγωγή ήταν φεύτικη, αλλά η ληστεία έγινε στ' αλήθεια. Μου είπε πως τα χρήματα δεν τα είχε ανάγκη. Έπρεπε όμως να κάνει την ληστεία αληθοφανή. Από τη στιγμή που τράβηξε το πιστόλι, έπρεπε να φτάσει τη φάρσα ως το τέλος. Να επιστρέψει ωστόσο τα χρήματα στην τράπεζα ήταν φυσικά αδύνατο. Με ρώτησε τι θα ήθελα να μου αγοράσει με τα χρήματα της ληστείας. «Ένα σκάφος», είπα αυθόρμητα, «και να ζήσουμε εκεί τα καλοκαίρια μας». Ο Ιωάννης κούνησε το κεφάλι, «Ωραία ιδέα!», φώναξε

ενθουσιασμένος.

- Συλλυπητήρια.

- Ευχαριστώ.

- Γεράσιμος Καλογεράκης, παιδικός φίλος του Ιωάννη μας. Θα είμαι στο πλευρό σας, αγαπητή μου. Να μου τηλεφωνείτε...

- Ευχαριστώ.

- Συλλυπητήρια. Είναι στιγμές που τα λόγια δεν μπορούν να εκφράσουν το συναίσθημα. Είμαι πραγματικά συντετριμμένος.

- Ευχαριστώ.

- Δεν του άξιζε τέτοιος θάνατος.

Εντάξει, την κατάληξη την ήξερα πολύ καιρό πριν το φεγγάρι αδειάσει και μένει εκεί ακίνητο και άδειο για ένα τετράγωνο του χρόνου. Πως αλλιώς; Τα μάτια του, η παιδική κουβέρτα που ανοιγόκλεινε μαζί με τα βλέφαρα του Ιωάννη. Το ξαναλέω. Το προμήνυμα ήταν ξεκάθαρο για μια γυναίκα σαν εμένα. Η σκηνή έξω από την τράπεζα και μετά έξω από το εστιατόριο λειτουργήσε σαν πρόγευση και αυτήν σαν υπόσχεση. Όμως ένα απόβραδο καθώς χτένιζα τα μαλλιά μου και έσφιγγα ένα κολιέ — δώρο κι ενθύμιο της γιαγιάς — ένιωσα να τρέμει δίπλα μου το σεντούκι της. Στην αρχή τρόμαξα. Ήμουν μόνη στο δωμάτιο. Ο Ιωάννης, όπως κάθε βράδυ, έπινε στο ατελιέ του και με περίμενε...

Έμεινα ακίνητη στη θέση μου, στο σκαμπό μου

μπροστά στον ολόσωμο καθρέφτη. Το σεντούκι έτριξε πάλι δυνατά για λίγα δευτερόλεπτα και έπειτα σταμάτησε. Κι όταν ξεφύσηξα απορημένη, έτριξε ξανά. Αυτό επαναλήφθηκε αρκετές φορές, ώσπου το συνήθισα. Τον φόβο μου διαδέχθηκε μια ακαθόριστη ανησυχία.

Μέσα από το παλιό σεντούκι. Μέσα εκεί όπου φύλαγα σαν κόρη οφθαλμού τη μνήμη της. Από εκεί ακούστηκε η φωνή της. Δεν είχα δει ποτέ τη γιαγιά, ούτε είχα ακούσει ποτέ τη φωνή της. Η φωνή της, που ήταν κάτι περισσότερο από γνώριμη. Δεν ήταν γνώριμη φωνή. Ήταν φωνή που την είχα μέσα μου χρόνια. Δεν την ήξερα μονάχα, την είχα κάφει πάνω σε αναμμένο σίδερο και την είχα λιώσει και την είχα πήξει και την είχα αρθρώσει. Είχε γλυκάνει τώρα. Μόνο αυτό, αυτή ήταν η μόνη διαφορά. Το μόνο που την διαφοροποιούσε από τη φωνή, που άνθιζε στα σπλάχνα μου από την νύχτα των δώδεκα χρόνων μου.

Τα δώδεκα χρόνια μου... Θυμήθηκα τότε τον Φαρμάκη, την πρώτη μου μάχη. Βεβαίωσα τον εαυτό μου και για μία ακόμα φορά, πως τότε ήταν που ξεκίνησε ο αγώνας. Και το μυαλό μου σπάραξε πάλι από εκείνη την πρώτη φωνή που ένιωσα να διασχίζει τα μπούτια, να χαράσσει σαν ατσάλι κάθε μου σχισμή, να ρουφάει την κοιλιά μου και να συστρέφει κάθε μου εσωτερικό όργανο.

Τον εκτιμώ τον εξηντάχρονο γέρο. Σέβομαι την τωρινή του ακαμψία και συμπονώ τα λησμονημένα συστρεμμένα του δάχτυλα. Κάποτε

υπήρξε άλλωστε ο κόφτης μου και το ξαναλέω τον εκτιμώ βαθύτατα. Μετά από εκείνη τη συνάντησή μας στο Βογκ, δεν τον ξανάδα. Είμαι σίγουρη, ωστόσο, πως ο χορός που ακολούθησε την γνωριμία μας, δεν γλύκανε τα επόμενα χαράματά του. Πρόσφατα έμαθα πως επιτέθηκε με μαχαίρι στον ιδιοκτήτη του κρασάδικου της γειτονιάς του. Στους αστυνομικούς ούρλιαξε πως εκείνος εμπόδιζε παράνομα το γάμο της κόρης του. Τώρα βρίσκεται στην ψυχιατρική κλινική της πόλης μας και τον φρουρούν καμιά δεκαριά αστυνομικοί.

Αδείλιαστα άνοιξα το σεντούκι. Όλα ήταν εκεί. Τα κεντημένα με τις κόκκινες κλωστές φορέματα, τα χρυσαφικά, τα μονόπετρα δαχτυλίδια, τα κολιέ από ελεφαντόδοντο και φυσικά τα λείψανά της. Η φωνή της γιαγιάς δυνάμωσε και τώρα τα λόγια ήταν ξεκάθαρα: «έλα μαζί μας...». Το σεντούκι της γιαγιάς έτρεμε. Κοίταξα τα μαλλιά μου στον καθρέφτη. Η φωνή συνέχισε, «έλα μαζί μας». Το επανέλαβε δώδεκα φορές. Δώδεκα θάνατοι μαζί. Τα μαλλιά μου πήραν το σχήμα τους στον καθρέπτη. Και στο γυαλί του καθρέφτη είδα να στέκεται πίσω μου η Νατάσσα. Ο Ιωάννης έπινε στο ατελιέ του και με περίμενε...

- Συλλυπητήρια, κυρία μου.
- Ευχαριστώ.
- Είναι αργά. Να προσέχεις την υγεία σου και να κάνεις κουράγιο. Ο Θεός είναι μεγάλος.
- Ευχαριστώ.

- Συλλυπητήρια, κυρία μου. Είναι κρίμα, αλλά πρέπει να το πάρεις απόφαση...

Ξύπναγε πολύ νωρίς. Πριν καλά καλά χαράξει, γιατί ζωγράφιζε πάντα πρωί και γιατί όπως έλεγε: «Τον άκουγα καθώς ντυνόταν». Άτρευα τον ήχο από το φερμουάρ του τζιν του. Φόραγε πάντα το ίδιο ξεθωριασμένο μαύρο πουκάμισο. Κάποτε μύριζε αυγουλίλα από τις μπογιές και έδινα μάχη για να του το στερήσω δύο ημέρες, ώσπου δηλαδή να το πλύνω. Κατόπιν έμπαινε στο μπάνιο.

Κάθε βράδυ, πριν ξαπλώσω στο κρεβάτι μας, έβαφα τα χείλη μου ολόλευκα. Φιλούσα έτσι τον καθρέφτη του μπάνιου και άφηνα εκεί το αποτύπωμά μου. Κι όταν άνοιγε για τα καλά τα μάτια του, όταν τα μούσκευε στο νεροχύτη και σήκωνε το κεφάλι με την υγρή φράντζα μες στα μάτια, έτσι με τα μάτια δίχως το φως του ύπνου, το πρώτο που αντίκριζε ήταν τα πάλλευκα χείλη μου. Έπειτα από το μπάνιο δεν ακούγονταν τίποτα. Εγώ ξανακοιμόμουν. Εκείνος κατέβαινε στο δρόμο κι έτρεχε στο ατελιέ του, που βρίσκονταν ένα τετράγωνο μακριά. Και όταν τελικά ξύπναγα οριστικά και σηκώνόμουν από το κρεβάτι, έβρισκα εκείνο το λευκό μου αποτύπωμα βαμμένο κόκκινο. Βαθιά πηχτό κόκκινο σαν αίμα. Ήταν αίμα. Έβαφε κάθε μέρα τον καθρέφτη με το αίμα του.

Το ομολογώ, κάθε πρωί άνοιγα τα μάτια με την ίδια λαχτάρα. Να βάφει τα κραγιονίστικα

χείλη με το αίμα του. Ήταν φυσικά δική του πρωτοβουλία. Δική του απόφαση, που το πρώτο πρωινό με γέμισε για άλλη μία φορά με προσδοχίες. Με αδημονία για την τελευταία μας νύχτα. Ναι, όλη του η ζωή ήταν μια διαδικασία διοχέτευσης επιθυμίας στο υγρό και συνεχώς πυρωμένο μου κορμί. Δική του η πρωτοβουλία. Με αγάπησε παράφορα, όπως εκείνος μόνο μπορούσε να αγαπήσει και όπως μια φορά στα χίλια χρόνια συμβαίνει να αγαπήσει κάποιος. Αυτός το αποφάσισε. Ήταν αναπόφευκτο να το αποφασίσει. Όλα ήταν αναπόφευκτα. Και το αίμα που έσταξε στον καθρέφτη κάθε πρωί πάνω στα χείλη μου και το μετά και το πιο μετά και το τέλος. Το ξαναείπα. Ο θάνατός του δεν ήταν θυσία.

Είχε χόμπι τη φωτογραφία. Να τραβάει δηλαδή, φωτογραφίες με τη μηχανή του. Αυτό δεν ήταν έκπληξη για κάποιον που πάσχιζε να ζήσει τη στιγμή που περνά και δεν ξανάρχεται. Για τον Ιωάννη, που υπέφερε να προλάβει την αλήθεια του ματιού. Το χρόνο που κυλά με μια ταχύτητα που δεν ήταν ανθρώπινη. Αυτό ήταν πραγματικός θάνατος για εκείνον. Ζούσε λοιπόν χωρίς να σκέφτεται, διότι η σκέψη θέλει χρόνο και αυτό ήταν χρυσομάχαιρο χωμένο στην καρδιά του.

Είχε μια τεράστια συλλογή από χιλιάδες φωτογραφίες, που όπως έλεγε ήταν η αδάκρυτη μνήμη του. Δειλινά, η αυγή, το φως καθώς γέρνει στις βουνοπλαγιές, το άστρο καθώς τρέχει να γίνει

σκόνη, τη στάλα της βροχής που γίνεται ένα με τον αέρα. Τα πάντα και το τίποτα. Το πριν και το μετά. Την παράσταση ενός κόσμου που τρέχει με πυρηνική ταχύτητα προς ένα τέλος. Την αλήθεια που θέλει να χαθεί μια για πάντα.

Ανάμεσα στις φωτογραφίες του ξεχώριζε ένα τεράστιο κολάζ από δικές μου στιγμές, που τις τράβαγε χωρίς εγώ να το ξέρω. Ένα άλμπουμ που το ανακάλυψα εχτές. Μετά από... αφού γύρισα σπίτι... Το ανακάλυψα όταν ξεπέρασα το πριν και το μετά κι επανήλθα στο εδώ. Εγώ τις φωτογραφίες -εκείνες τις φωτογραφίες- που τις τράβαγε δίχως να το ξέρω, τις λέω μνήμη και δάκρυ μαζί. Θέλω να το φωνάξω αυτό μπροστά σε όλες αυτές εδώ τις μαυροντυμένες γυναίκες, οι οποίες έχουν σπαράξει στο κλάμα. Για εμένα δεν υπάρχει πιο υγρή μνήμη! Πιο αλμυρά υγρή μνήμη. Δεν συγκρίνονται ούτε κι αν κατάρπινα μονορούφι όλη τη θάλασσα του κόσμου. Ήμουν εκεί. Στις φωτογραφίες και δεν ήμουν εγώ. Ο Ιωάννης είχε μάθει το πιο σπουδαίο πράγμα στη ζωή. Μου το δίδασκε αλλά εγώ δεν μάθαινα. Η αλήθεια αλλάζει με το μάτι κι η αλήθεια πεθαίνει με το μάτι. Με τη στιγμή. Εκεί πάει και γέρνει, χέρι με χέρι με τα δειλινά. Στο χώμα. Στον ακροτελεύτιο λόφο. Στο ακροτελεύτιο ορθογώνιο χώμα μου.

- Συλλυπητήρια, κυρία μου. Να είναι ελαφρύ το χώμα που τον σκεπάζει.

- Ευχαριστώ.

- Αναστάσιος Πετράκης. Γνωριστήκαμε όταν

κάνατε με τον Ιωάννη εκείνο το ταξίδι στην Μύρινα. Θα αναπολώ για πάντα τις ημέρες εκείνες με τον Ιωάννη και φυσικά με εσάς.

- Ευχαριστώ.

- Μπορείτε να με συναντήσετε όποτε το επιθυμείτε.

- Ευχαριστώ.

- Είστε πολύ νέα. Οφείλετε να συνεχίσετε τη ζωή σας.

Όφειλα να αφήσω την εικόνα της Νατάσσας πίσω μια για πάντα. Επιθυμούσα σαν τρελή να ζήσω την υπόσχεση του Ιωάννη. Η ανάμνησή της ήταν εύκολα ελεγχόμενη, αλλά σαν την αρρώστια παραφύλαγε κρυμμένη σε κάποιο φαγωμένο σπήλαιο και οποιαδήποτε στιγμή αδυναμίας μπορούσε να ξεσπάσει. Για να βιώσω αλάνθαστα κι ολοκληρωτικά τη στιγμή που το φεγγάρι θα ακινητοποιούνταν, δεν αρκούσε να συμφιλιώσω την ανάμνησή της με τον πόθο μου για τον Ιωάννη. Απαιτούνταν ο ανόθευτος πνιγμός της πρώτης.

Είχε νυχτώσει για τα καλά όταν έφτασα στο σπίτι των Φαρμάκηδων. Ζήτησα από το ταξί να με περιμένει στη γωνία. Την πόρτα άνοιξε η Νατάσσα. Δεν γινόταν κι αλλιώς. Στο σπίτι αυτό έμενε πια μόνο η Νατάσσα και ο ανάπηρος Μιχάλης. Το πρόσωπό της φωτιζονταν από τις κολόνες του δρόμου. Δεν φάνηκε να ξαφνιαάζεται από την παρουσία μου. Τα μάτια της γυάλιζαν σκληρά, σχεδόν βάνουσα.

- Πέρασε, είπε με την τρεμουλιαστή φωνή της.

Κάθισα στον καναπέ, απέναντι από την πολυθρόνα που άλλοτε ξεκουράζονταν η μητέρα του Μιχάλη. Ο φωτισμός στο σαλόνι ήταν υποτονικός. Σαν να είχαν αντικατασταθεί οι ηλεκτρικές λάμπες από μερικά κεριά. Έριξα μια ματιά στο ταβάνι. Οι πολυέλαιοι ήταν στη θέση τους, με τις ηλεκτρικές λάμπες αναμμένες τριγύρω. Επιπλέον, η θερμοκρασία στο σαλόνι ήταν χαμηλή. Γύρισα το κεφάλι προς το τζάκι και παρατήρησα πως σιγόκαιγε μια φωτίτσα. Σκέφτηκα πως ο πρώην σύζυγός μου θα κοιμόνταν στο επάνω πάτωμα.

- Είπε να μην τον ενοχλήσουμε. Πέταξε απότομα η Νατάσσα που στέκονταν όρθια, στηριγμένη στην μεγάλη πολυθρόνα.

- Γνώριζε πως θα ερχόμουν;

- Εγώ τον ειδοποίησα.

- Εσύ; ρώτησα αυθόρμητα και αμέσως μετά-
νιωσα γι' αυτήν την ερώτησή μου.

- Έτσι κι αλλιώς μου είναι αδιάφορος... Άλλος είναι ο λόγος της επίσκεψής μου...

Το πρόσωπο της Νατάσσας πήρε μια παράξενη έκφραση και χλώμιασε σαν να την λεύκανε κάποιος μεγάλος φόβος. Στέκονταν ακίνητη και το ψηλό ανάστημά της σκίαζε τα πάντα μπροστά μου. Φορούσε το νυχτικό της κι είχε ριγμένη πάνω της μια λεπτή λινή ζακετούλα. Δεν φαίνονταν να κρυώνει παρά τη ψύχρα που είχε εκεί μέσα.

- Μην θαρρείς πως φοβάμαι, είπε σιγανά και
ίσα που ακούστηκαν τα λόγια της.

- Πίστεφα πως είσαι έτοιμη. Γι' αυτό ήρθα απόψε.

- Φυσικά και είμαι έτοιμη. Σε περίμενα άλλωστε. Ειδοποίησα και το Μιχάλη. Του είπα ότι έρχεσαι και ότι από ώρα σε ώρα θα χτυπήσεις το κουδούνι. Μου είπε δεν θέλει να σε δει. Του είπα έχεις δίκιο. Είπε: η υπόθεση αυτή αφορά εσάς τις δύο.

Σηκώθηκα και κάθισα στην μεγάλη πολυθρόνα, με την πλάτη γυρισμένη προς την Νατάσσα. Εκείνη, με τα μεγάλα κουρασμένα μάτια της ασάλευτα, μου χάιδεφε τα μαλλιά. Έπειτα πέρασε το χέρι στο λαιμό μου. Την είχα στην πλάτη όμως μάντευα τα ανοιχτά της χείλη, γεμάτα από χρόνια σιωπής και είκοσι επτά νοεμβριανά υγρά. Λύγισε τότε το κορμί της, έγειρε ολόσωμη εμπρός και με φίλησε. Με φιλή απαλό και ήρεμο. Λες και δεν ήταν εκείνα τα χείλη που σφιχτοκοπούσαν μες στο ροζ, έτοιμα να εκραγούν από την πλήρη υπομονή. Ίσα που το στόμα της άγγιξε το δικό μου και πριν προλάβω να ρουφήξω την αναπνοή της, τραβήχτηκε το ίδιο τρυφερά με το φιλή της.

Έπειτα πήγε στην κουζίνα. Σε λίγα λεπτά επέστρεψε κρατώντας το δηλητήριο σ' ένα χαμηλό ποτήρι, αναμιγμένο με νερό.

- Έχω φροντίσει όλα τα σχετικά με τον Μιχάλη, είπα όσο πιο σοβαρά μπορούσα και συκρατώντας με δυσκολία την αυταρέσκεια που έκρυβαν τα λόγια μου.

- Αυτό είναι ευχάριστο. Παρατήρησε η Νατάσσα.

- Θα μεταφερθεί σε ειδική κλινική στο βόριο προάστιο της πόλης. Εσύ, τι του είπες;

- Δεν ήξερα τι να πω. Τον αποχαιρέτησα, όμως. Δεν με ρώτησε για ποιο λόγο θα τον αφήσω. Ούτε ποιος θα τον φροντίζει στο εξής. Νομίζω θέλει να πεθάνει. Είπε, τρίβοντας με μανία το δηλητήριο στα χέρια της.

- Νατάσσα, είσαι έτοιμη;

- Γεννήθηκα για τούτη τη στιγμή.

- Ωραία. Να γνωρίζεις ότι το δηλητήριο θέλει επτά ώρες για να δράσει. Αλλά, δρα σχεδόν ακαριαία. Σχεδόν. Οπότε θα προλάβεις να με αποχαιρετήσεις.

- Αυτό είναι ευχάριστο. Είπε ξανά η Νατάσσα και χαμογέλασε ευτυχισμένη.

Με ανασήκωσε από τη πολυθρόνα και με οδήγησε στο δωματιάκι της, κρατώντας με το ένα της χέρι το δικό μου και με το άλλο το ποτήρι με το δηλητήριο. Στο δωματιάκι άφησε για λίγο το ποτήρι στο κομοδινάκι που χρησιμοποιούσε ως ντουλάπα. Της ζήτησα να βγάλει τη ζακέτα και το νυχτικό και μετά τα εσώρουχα και έτσι ολόγυμνη την ξάπλωσα στο κρεβάτι. Πήρα και έσφιξα καλά στις δυο μου παλάμες το ποτήρι με το δηλητήριο και της το πρόσφερα να το πιει. Με κοίταξε μία με τα μεγάλα κουρασμένα της μάτια, που εκείνη τη στιγμή -καθώς έπινε το δηλητήριο- πήραν στην όψη τους κάτι το πολύ παθιαρικό και αυθάδες. Εγώ κάθισα στο σκαμπό ακριβώς πλάι της. Το τράβηξα μάλιστα από την πλευρά της πόρτας,

ώστε να έχω απέναντι στο βάθος και πίσω από το στενό διαδρομάκι που οδηγούσε στο μπάνιο της, το φεγγίτη. Από το φως που έμπαινε από εκεί θα μπορούσα να καταλάβω το ξημέρωμα και άρα τη στιγμή που θα περνούσαν οι επτά ώρες από την πόση του δηλητηρίου.

- Δεν θα ξαπλώσεις; ρώτησε.

- Σε λίγο, απάντησα.

- Θα με αφήσεις να μπω μέσα σου;

- Φυσικά. Αλλά όχι ακόμα. Δεν είναι ακόμα η ώρα.

- Σε λίγο;

- Ίσως.

- Πρέπει να μπω μέσα σου.

- Το ξέρω.

- Γι' αυτό βρίσκομαι σε αυτό το κρεβάτι. Γι' αυτή τη στιγμή γεννήθηκα.

- Κι αυτό το γνωρίζω, επανέλαβα μηχανικά.

Κάπου εκεί η Νατάσσα ησύχασε. Δεν ρώτησε τίποτα άλλο για κάμποση ώρα. Μόνο περίμενε. Είχα τα μάτια καρφωμένα στο φεγγίτη και το σκοτάδι έξω γίνηκε πηχτό και βαθύ σαν μια μαύρη δίνη. Η Νατάσσα παρέμενε σιωπηλή έχοντας καταπιεί μια γερή δόση δηλητηρίου. Η ώρα κυλούσε και εκείνη παρέμενε σιωπηλή και έφερνε κάπου κάπου τα ασάλευτα μάτια της ένα γύρω στο δωμάτιο. Εγώ παρακολουθούσα μόνο από το φεγγίτη το ξεθώριασμα του μαύρου. Εκείνη γυμνή, έφευγε. Δεν κουνούσε πια τα χείλη. Μόνο κοίταζε γυμνή το δωμάτιο που την έκανε έφηβη και μετά γυναίκα

και γυναίκα θα την παρέδιδε στην αιωνιότητα. Γυμνή έβλεπε τους τοίχους του και τα έπιπλα να ζωντανεύουν κι αυτά σαν το μαύρο του φεγγίτη, να μένουν κι αυτά ολόγυμνα και να την κοιτούν, καθώς να φεύγει. Αλληλοκοιτάζονταν. Κι από το μαύρο ξεπήδησε η μυρωδιά καμένης σάρκας και η Νατάσσα στράβωσε τα χείλη και χαμογέλασε μοχθηρά. Όμως δεν μίλησε. Μόνο χαμογέλασε αδιάντροπα.

Το σκοτάδι άνοιξε και σε λίγο έπιασε έξω βροχή. Κι από το φεγγίτη έβλεπα τις πιτσιλιές της βροχής στο τζάμι. Η Νατάσσα εξαιτίας της θέσης του κρεβατιού -όπως ξανανέφερα- δεν μπορούσε να τις δει. Άκουσε μονάχα τις σταγόνες, που γδέρνανε το χρόνο τους ως σταγόνες πάνω στο τζάμι και τότε σίγουρα θα σκέφτηκε πως αυτή ήταν η μοίρα της. Να ζήσει το δικό της γδάρσιμο στα χέρια μου και στα ερωτικά τους αγγίγματα. Έτσι σκέφτηκε εκείνη τη στιγμή.

Όταν όμως η ώρα πέρασε και η ίδια ένωσε τα πόδια της να αδυνατίζουν από το δηλητήριο και πως έφευγε και πως απομακρύνονταν πια οριστικά από τα γυμνά μάτια του δωματίου, τότε σκέφτηκε πως η ίδια δεν ήταν παρά μια κλωστή ενός κόκκινου μανδύα. Ενός μανδύα που ετοιμαζόμουν να φορέσω. Νομίζω, καθώς η ώρα περνούσε και κάτι φωτεινό σαν έμβολο έσχιζε τις γραμμές στο μαύρο, τότε συνειδητοποιούσε πως εκείνη ήταν μονάχα ένα φτύσιμο ενοχλητικού σάλιου, που θα στεγνώσει και δεν θα γίνει ούτε λεχές σε καυτό

τσιμέντο.

Μετά από κάποια ώρα η βροχή σταμάτησε. Καθισμένη στο άβολο σκαμπό μου είδα τις πρώτες αχτίδες της επόμενης αυγής να γρατσουνούν το τοιχίο απέναντι από τον φεγγίτη. Η Νατάσσα είχε κλείσει τώρα τα μάτια. Έφτα ώρες είναι τελικά πολλές για να συμφιλιωθεί κανείς με το θάνατό του. Χαχα! Δεν μπορώ... Θα αρχίσω να γελάω δυνατά... όχι εντάξει... δεν πρέπει... Πάντως, είχε τα μάτια κλειστά αλλά ακόμα ανέπνεε. Άκουγα την βαριά αλλά αυτάρεσκη ανάσα της. Αυτό μπορώ να πω ότι με εξόργισε.

Απότομα άνοιξε τα μάτια της, γιατί πλησίαζε η στιγμή να δράσει τελειωτικά το δηλητήριο. Το δηλητήριο θα την σκότωνε -σχεδόν- ακαριαία. Ένα κύμα μυρίσματος πρωινής δροσιάς εισήλθε στη χάμαρα και η Νατάσσα σήκωσε το βλέμμα στην εικόνα απέναντι. Στην εικόνα που κρέμονταν στο μέσο ενός φρεσκοβαμμένου λευκού τοίχου. Ανάμεσα στη θεία υπόσχεση και στην ανθρωπινή δικαιοσύνη. Και η μυρωδιά από φρέσκο μαϊντανό, δροσερά φύλλα βερικοχιάς και βρεγμένο -οργωμένο από ανθρωπόμορφο βόδι- χώμα πλημμύρισε την χάμαρα. Έστρεψα το βλέμμα και είδα βαθιά μες στις σκούρες κόρες των ματιών της, την καταγάλανη προσμονή της έσχατης κι απέραντης γης. Μου έγνεφε με το τρεμάμενο αριστερό καρπό της. Ήταν φανερό πως το ξημέρωμα έφτανε πιο γρήγορο, πιο ανυπόμονο και πιο κρύο από κάθε σκέψη θανάτου. Δεν είχε τη δύναμη να μιλήσει. Μόνο να

φιθυρίσει. Έγχειρα λοιπόν κάπως κοντά της.

- Ξημερώνει. Σε ακούω, είπα μιλώντας αρκετά δυνατά, καθώς θεώρησα πως εκτός των άλλων έχανε σταδιακά και την ακοή της.

- Θα μ' αφήσεις να μπω; ρώτησε.

- Όχι.

Ο θάνατος ήρθε τότε και σφάλισε τα μάτια της ανοιχτά και κουρασμένα, όπως τότε που την πρωτοαντίκρισα.

- Συλλυπητήρια, κυρία μου.

- Ευχαριστώ.

- Εύχομαι να το ξεπεράσετε σύντομα. Γιατί είστε νέα και όμορφη...

- Ευχαριστώ.

- Είμαι ο Κωνσταντίνος Κούρτης. Αδερφικός φίλος του αδικοχαμένου Ιωάννη μας. Θέλω να υπολογίζετε σ' εμένα.

- Ευχαριστώ.

- Θυμάμαι ότι από παιδιά μοιραζόμασταν τα πάντα. Ακόμα και στα δύσκολα χρόνια. Πολύ περισσότερο βέβαια μετά, όταν ήρθαν καλύτερες μέρες για όλους μας.

Η καλύτερη μέρα ήρθε αφότου η Νατάσσα έλιωσε μέσα στην αγκαλιά της μάνας της. Εκείνη που δεν γνώρισε ποτέ της μάνα, βρήκε να βυζάξει το πρώτο της γάλα σε μια στάλα γκούβα. Η σάρκα της λέει μύριζε, όταν την βρήκανε τέσσερις μέρες αργότερα νεκρή στην κάμαρά της. Οπότε σωστά τη βυθίσανε στη μήτρα της. Εκεί που όλα

σαπίζουν στο χρόνο τους και οι μυρωδιές γίνονται μία μυρωδιά. Μυρωδιά πεπερασμένου χρόνου και άπειρης λησμονιάς.

Για εμένα πάλι, όλα ήταν μια εσωτερική συμφιλίωση. Γαλήνεψε η βρύση κάτω από τις σάλπιγγες. Μπορούσα -σίγουρη πλέον για την επικείμενη επιτυχία της βραδιάς- να περιμένω... Να περιμένω και να κλαίω από ευτυχία. Από τίποτα άλλο. Να προσμένω.

Το άλλο βράδυ ο Ιωάννης γέμισε τη μπανιέρα με ροδοπέταλα. Βυθίστηκα στο τριανταφυλλόνερο και ήταν σαν να παλλόταν η ψυχή μου. Στην ηχώ της τρεμουλιαστής φωνής του Ιωάννη... Τα γυμνά κορμιά μας ενώθηκαν λαίμαργα. Ένωσα το λαιμό μου να ψηλώνει και δέχτηκα με δάκρυα λύτρωσης τις δαγκωματιές του σε όλο μου το σώμα. Τα μάτια μου γύρισαν ανάποδα στο ψηλό ταβάνι. Τα χέρια του μπλέχτηκαν σε κάθε μου εγχοπή. Άρπαξε ξαφνικά το σφουγγάρι και μου το 'χωσε στο χέρι.

- Τρίψε.

Πρόσταξε και ξάπλωσε μες το νερό. «Πιο δυνατά. Πιο γρήγορα», μούγκριζε καθώς έσερνα το σφουγγάρι πάνω του. Το δέρμα κοκκίνισε. Το ήδη αναμμένο δέρμα. Δεν άφησα σημείο επάνω του που να μη το περάσω με το σφουγγάρι. Έπειτα -με το δέρμα τσουρουφλισμένο- με άρπαξε στην αγκαλιά του. Και μου τα πήρε όλα και μείναμε έτσι για ώρα, με έναν μόνο χτύπο ανάμεσά μας.

Κι όταν η ώρα πέρασε τα μάτια μου αναρρίγησαν

και ανάμεσα στα βλέφαρα ένωσα την νεοφυή στιγμή. Χωρίς δισταγμό κανέναν. Μόνο με τον βραχνό τόνο της φωνής του, ανήγγειλε τον ερχομό της. Σήκωσα το βλέμμα και ψηλά από πάνω μου έστεκε το φεγγάρι. Ένωσα την ευτυχία σαν βέλος να ξεσκίζει την κοιλιά μου, ν' ανεβαίνει στο στέρνο, να γίνεται βέλος σε διχάλα και να ξεπηδά μέσα από τις ρώγες μου. Να ξεπηδά από το ζουμερό μου στήθος. Να φτάνει και ν' αγγίζει το φεγγάρι.

Εκείνος. Τα μάτια του ήταν μούσκεμα. Το τριανταφυλλόνερο τα είχε κοκκινίσει. Με λαχταρούσε. Μία ακόμη φορά. Κάτω από το φεγγάρι. Με δάγκωσε περισσότερο, λαίμαργα αυτή τη φορά. Τα δόντια του βυθίζονταν στη σάρκα μου αδηφάγα και κάποτε σύρθηκαν σύριζα στο κόκκαλο. Με λαχταρούσε. Κατάπιε όσα κομμάτια σάρκας έκοψε.

Άδειαζε. Κι όσο στέγωνε, η ώρα κόντευε. Τα είχε όλα προγραμματίσει. Εξ αρχής. Πίσω από τη μπανιέρα είχε αφημένο το μαχαίρι. Παχύ. Μακρουλό. Το φεγγάρι γιόμισε. Φωτιές. Με μία από εκείνες τις ταχυδακτυλουργικές κινήσεις του, έφερε το μαχαίρι εμπρός μου. Τον καβάλησα. Ξέσκιζε τη σάρκα μου. Τα δόντια του. Με μία απότομη κίνηση έπιασε και σήκωσε το δεξί μου χέρι και στα ανοιχτά μου δάχτυλα σφήνωσε το μαχαίρι και έπειτα τα τύλιξε γύρω από τη λαβή του μαχαιριού, φιλώντας τα. Τα σταχτιά μου δάχτυλα. Κληρονομιά της γιαγιάς.

Θυμήθηκα τη μητέρα. Χρόνια είχα να την

σκεφτώ. «Από εκείνη πήρες τα δάχτυλα», έλεγε πιάνοντας το μέτωπο. Πραγματικά, εάν μπορούσες να υποθέσεις κάτι από εκείνα τα λείψανα που φύλαγα στο σεντούκι, αυτό ήταν τα πανέμορφα δάχτυλα της γιαγιάς. Λεπτά, μακριά, με αρμονικές κλειδώσεις. Και σίγουρα σταχιά δάχτυλα. Το χρώμα του θερισμού. Αυτό του θεριστή.

Τυλίχτηκα επάνω του. Εκείνος άδειαζε συνεχώς και εγώ άδειαζα μαζί του. Αυτός στέγνωνε, εγώ δεν είχα τέτοια ελπίδα. Εκτός αν έσφιγγα καλά το μαχαίρι στη γροθιά μου και γινόμουν ένα με εκείνο. Εάν εκείνο γινόταν θεριστής. Το μαχαίρι. Εάν εγώ γινόμουν θερισμός. Δείτε τα δάχτυλά μου. Είναι σταχιά. Ολόστα-χια. Αδειάζαμε. Το φεγγάρι φώτισε τα ροδαλά του μάτια. Το φεγγάρι ετοιμάστηκε να ρίξει το ακροτελεύτιο, το παγοκόφτη του χρόνου φως, το σκληρό σαν τη λεπίδα και ελαφρύ σαν την ομορφιά της πεταλούδας φως, το φως της αγάπης, το φως των ερωτευμένων, το φως όσων αγαπήθηκαν και πέθαναν.

Μύρισε παντού μήλο. Το φεγγάρι στάθηκε απάνω μας για να σταθεί εκεί. Έσφιξα με όλη μου τη δύναμη το μαχαίρι. Τίναξα πίσω και ψηλά το μαχαίρι κι έτσι σαν την καμπύλη της ζωής ενός κύκνου, έτσι το κατέβασα και το κάρφωσα στο λαιμό του Ιωάννη. Κι όταν το τράβηξα αμέσως πάλι πίσω, το αίμα ξεπετάχτηκε σιντριβάνι ολόιδιο και έβαφε τα χείλη μου. Αδειάζαμε συνεχώς. Δεν είχα πετύχει στη καρωτίδα. Δεν γόγγυξε. Έβγαλε μονάχα έναν ελαφρύ αναστεναγμό.

Τι φως δημιουργέ μου! Όλα εκεί έπαυσαν. Κι η σιγή της νύχτας έγινε γέλιο ανθρώπινο. Το πιο ανθρώπινο γέλιο που μπορεί ποτέ να ακούσει άνθρωπος. Το φεγγάρι ακινητοποιήθηκε και όλα έπαυσαν. Και η σιγή και το γέλιο. Τίναξα πάλι πίσω το μαχαίρι κι έτσι που τον καβαλούσα και αδειάζαμε -ασταμάτητα αδειάζαμε- το έφερα με δύναμη στον αριστερό του ώμο. Αλλά αυτή τη φορά δεν τράβηξα το μαχαίρι πίσω. Παρά τον τεμάχισα. Του έκοφα τα πάντα καθώς αδειάζαμε, ώσπου πέθανε. Η μπανιέρα είχε γεμίσει ως απάνω με αίμα. Νερό, τριαντάφυλλο, αίμα και τα αδειάσματα όλα.

- Συλλυπητήρια, κυρία μου.

- Ευχαριστώ.

- Πρέπει να φύγουμε. Άλλωστε έχετε απομείνει μόνο οι πολύ στενοί συγγενείς. Κουράγιο. Να προσέχετε τον εαυτό σας.

- Ευχαριστώ.

- Συλλυπητήρια.

- Ευχαριστώ.

- Ζωή σ' εσάς. Να είναι ελαφρύ το χόμα που θα τον σκεπάζει.

Οι φωνές τρίζουν σαν το κούτσουρο που σιγοκαίει στο τζάκι. Στο τζάκι των Φαρμάκηδων. Δίπλα στη μεγάλη πολυθρόνα με το άσπρο χνουδωτό μπαμπάκι. Εμείς δεν είχαμε τζάκι. Η μαμά μιλούσε συχνά για τη σόμπα μας, που έκανε περισσότερη ζέστη και ήταν πιο οικονομική από ένα τζάκι. Ο πατέρας δεν είχε άποψη. Μετρούσε τους αριθμούς του σε ένα τραπέζι. Ήταν όμορφος ο πατέρας μου. Ψηλός και με γαλανά, επιθετικά και πάντα σκεπτικά μάτια. Τον θυμάμαι να σταυρώνει τα πόδια του και να χαράζει σε ένα κομμάτι χαρτί αριθμούς και πράξεις. Είχε μακριά πόδια και ήταν πάντοτε καλοντυμένος. Συνήθως φόραγε ένα καφέ σακάκι. Το καφέ ταίριαζε με τα σγουρά μαλλιά και τα γαλανά αυστηρά του μάτια.

Οι φωνές τρέμουν γύρω μου. Το στήθος μου παγώνει και τρέμει κι αυτό. Μαζί με τις φωνές γύρω μου. Η μητέρα κάθε πρωί έκανε πάντα ένα γύρω το σπίτι. Κάθε δύο βήματα έσκυβε και μάζευε από το πάτωμα κάποιο χνούδι, κάποια κλωστή, κάποια σχόνη. «Αχ, θα με πεθάνετε

εσείς!» επαναλάμβανε σε κάθε σκύψιμό της. Εγώ δεν έσκυβα σχεδόν ποτέ. Το σκύψιμο με ζάλιζε. Μπορούσα να λυγίσω τα γόνατα, να χαμηλώσω ή να καθήσω οκλαδόν, αλλά το σκύψιμο μου έφερνε ζάλη.

Οι φωνές τριγύρω μου ζαλίζουν. Ζάλη ένιωσα ένα πρωινό που η βροχή σταμάτησε και αποφάσισα να πάω στο ατελιέ του Ιωάννη. Ήταν τρία πρωινά αφότου έγινε η κηδεία του. Για δύο βράδια κοιμόμουν σκεπασμένη με τις φωτογραφίες μου. Με τις φωτογραφίες που εκείνος είχε τραβήξει στα κρυφά. Ονειρεύτηκα σε δύο συνεχόμενους ύπνους δύο μελαμψά κορίτσια πάνω στο πλοίο που μου αγόρασε με τα χρήματα της ληστείας. Ο καιρός ήταν καλός και η θάλασσα γυάλιζε και έβγαζε μονάχα έναν ήχο γαλήνης από το καφάλισμα. Τα κορίτσια ήταν όμορφα σαν νεράιδες και κράταγαν στο δεξί τους χέρι μια φουντωτή, πολύχρωμη ομπρέλα. Έδειχαν ατάραχες και να κοιτούν κάπου στο πέρα. Ένα χωράφι σπαρμένο με στάχια. Το πλοιάριο χάιδευε τρυφερά την αφρώδη ραχοκοκαλιά της θάλασσας. Οι κοπέλες με την γαλήνη στα βλέφαρα και ευτυχισμένες πατηρούσαν την κιτρινισμένη γη στο βάθος.

Μαζί με τις άλλες φωνές μπερδεύεται τώρα κι η δική μου φωνή. Μαζί με τις φωνές που τρίζουν, τρέμουν και ζαλίζουν. Η γνώριμη φωνή μου. Μετά χάνεται. Σβήνει όπως η ομίχλη τα μεσημέρια. Δεν αναγνωρίζω πια τι μπορεί να έγινε αυτή

η φωνή. Βλέποντάς την να γυαλίζει τώρα εμπρός σε ένα πέπλο πρωινής πάχνης, αναρρωτιέμαι για το παρελθόν μου. Αν είχα ποτέ στ' αλήθεια το νου μου σε αυτήν. Τα απογεύματα ευχόμουν να συνεχίσει η σκέψη μου να σέρνει απ' έξω τη φωνή. Να την σέρνει από το παράθυρο. Απ' έξω από το παράθυρο. Αλλά τώρα στα μάτια μου ψυχοβόγκηξε αθέατη. Δροσερή σαν την πρωινή πάχνη. Δροσερή κι αθέατη.

Κρυώνω. Είναι το πάτωμα που είναι παγωμένο. Αυτό το ξέρω. Χωρίς αμφιταλαντεύσεις. Δροσερός γδούπος και κρύο πλακάκι είναι πράγμα απόλυτα ταιριαστό. Νιώθω το κεφάλι μου αφύσικα βαρύ. Σαν να το τραβάνε από τα μαλλιά δυο δυάδες χέρια. Γερή ανάμνηση. Όπως τα παραθυρόφυλλα που ο άνεμος τα κάνει να χτυπάν πολλές φορές στα ντουβάρια. «Ένα παράθυρο, ένα παράθυρο!» φώναξα όταν ο γιατρός μου ανακοίνωσε την γνωμάτευση. Η ζάλη δεν ήταν τυχαία. Ούτε το φούσκωμα στο στομάχι, που ένιωθα τις τελευταίες μέρες.

Τράβηξα τότε από το τσέπη του παλτού μου μια φωτογραφία του Ιωάννη. Μία από εκείνες που τράβηξε μυστικά. Σκέφτηκα πόσο μεγάλος αλήτης ήταν ο μπάσταρδος. Όχι, δεν είχα κανένα θυμό μέσα μου. Τα γνώριζα όλα εξ αρχής. Αλλά θα ομολογήσω πως κάποια στιγμή υπερεκτίμησα τις δυνατότητές μου. Είπα στον εαυτό μου: «Πού ξέρεις, μπορεί όλη αυτή η γενναιοδωρία που υπέδειξες

τόσα χρόνια να ανταμειφθεί.» Ξαστόχησα. Ο δημιουργός μου θα γέλασε αυτάρεσκα με αυτήν μου την αυθάδεια.

Έτσι κατάλαβα πως κι εγώ βρισκόμουν βραχνιασμένη από την υγρασία του ίδιου υπογείου. Κελάρι. Τα πάντα έχουν νοτίσει από την κρασίλα. Στις κάσες τα μπουκάλια είναι διαφόρων ειδών κρασιού. Η ποιότητα είναι ευδιάκριτη. Η ποιότητα του καλού και του κακού κρασιού. Το χειρότερο ξεθυμαίνει ταχύτερα από μια ποιοτική μπουτίλα. Δεν μεθά τους πότες του, αλλά μεθά το ίδιο από την δική του κρασοκατάνυξη.

«Συγχαρητήρια. Θα αποκτήσετε δίδυμα. Κορίτσια.» Έκοψα στα δύο τη φωτογραφία του Ιωάννη και την παράχωσα πρόχειρα στο παλτό. Σκέφτηκα την Νατάσσα. Τις τελευταίες ώρες της Νατάσσας. Τις επτά γυμνές εκείνες ώρες στο κρεβάτι. Την βροχή, που έτσουζε τα χείλη μου στο τζάμι. Τα κουρασμένα της μάτια. Την τελευταία της χλωμάδα. Της τελειωτικής συμφιλίωσης.

Παρηγορήθηκα με την ιδέα πως ακόμα βρισκόμουν στην τέταρτη εβδομάδα της κύησης των παιδιών μου. Θα γεννιόνταν μετά από οχτώ γεμάτους μήνες. Θα περνούσαν έξι χρόνια ως να πάνε στο σχολείο. Άλλα έξι ως να πάνε στο γυμνάσιο. Να γίνουν δώδεκα. Αποφάσισα πως εκείνη τη χρονιά θα τις πάω εκδρομή στην εξοχή. Στα ανατολικά προάστια. Στην παλιά μου γειτονιά. Εκεί όπου μεγάλωσα εγώ και έγινα κι εγώ δώδεκα χρονών.

Πριν από τέσσερα ακριβώς καλοκαίρια τις πήγα στο πατρικό μου. Χαρήκανε. Χάζευαν με απορία τα σκονισμένα έπιπλα στο σαλόνι. Έτρεξαν να ερευνήσουν και τα υπόλοιπα δωμάτια. Τις ακολούθησα. Η κουζίνα ήταν ντυμένη με ένα μεγάλο κομμάτι νάilon. Ο κίτρινος πάγκος, η βρύση, τα πιάτα και οι κατσαρόλες. Υπήρχε έντονη η μυρωδιά του υγρού ξύλου που σαπίζει. Τα ντουλάπια πάνω από τον πάγκο είχαν πάρει να μαυρίζουν και σκούρα κομμάτια ροκανίδια σέπαζαν το νάilon. Το ντουλάπι πάνω από τον ηλεκτρικό φούρνο ήταν ανοιχτό. Τα κουτιά με τα χάπια ήταν ακόμα εκεί. Κάτω από μερικά εκατοστά σκόνης. Τα κορίτσια σκαρφάλωσαν πάνω στον πάγκο και έχωσαν το κεφάλι τους στο ντουλάπι. Συγχρονισμένα φύσηξαν τη σκόνη και μετά κατέβηκαν από τον πάγκο, κρατώντας η καθεμία από δύο άδεια μπουκαλάκια. «Μητέρα, είναι τα χάπια σου», είπαν με μια φωνή και μου τα' χωσαν στα χέρια.

Αισθάνομαι το κορμί μου να παγώνει. Το δέρμα μου να σκορπά με μια ταχύτητα σαν την διάρκεια του ονείρου μου, πως είμαι σταυρωμένη στη κουπαστή μιας βάρκας και τα κορίτσια μου σέρνουν τα κουπιά. Τα παιδιά μου. Γέννησα όμορφα παιδιά. Νομίζω πήραν τα μαλλιά του Μιχάλη. Ίσια, ολόισια, σαν την γραμμές των οριζόντων, μαλλιά. Έπεφταν οι φράντζες τους μπροστά και πέταγαν ανάλαφρες με τον αέρα στους δρόμους της πόλης μας.

Οι φωνές τριγύρω μου μού τρυπούν τα αυτιά σαν μυτερές καρφίτσες. Σαν τις καρφίτσες που μάζευε τα μαλλιά της η Νατάσσα όταν δεν τα είχε πλεξούδα. Όταν δηλαδή ξάπλωνε στο κρεβάτι, απέναντι από την εικόνα με τον εσταυρωμένο. Τα βράδια, όταν έλυνε την πλεξούδα της. Η Νατάσσα, που στ' όνειρά της ζαλίζονταν από τον ήχο μιας αστείρευτης βροχής. Εκείνης που μαστίγωνε τα τζάμια το τελευταίο βράδυ της. Από τον ήχο που βγάζαν εκείνες οι σταγόνες. Εκείνη την ξεθωριασμένη νύχτα, όταν παύσανε να είναι σταγόνες.

Τον ύπνο της μούσχευε ένα οριζοντιωμένο σύννεφο, πηχτό σαν την ζύμη από τις κρέπες. Τις κρέπες που ετοιμάζα με κατανυκτική φροντίδα. Κάθε παρασκευή και πιο νόστιμες. Η μύτη μου μουδιάζει και τα ρουθούνια μου διαστέλλονται από μια βάρβαρη μυρωδιά κανέλας. Νομίζω πως σιγά σιγά αποκτώ πλήρη συνείδηση της καταστάσεώς μου. Τα μπούτια μου θέλουν να τεντώσουν. Τα μαλλιά μου τα τραβούν δυο ζευγάρια χέρια. Τις πατούσες μου πριν λίγο τις αισθανόμουν μουδιασμένες, τώρα δεν τις αισθάνομαι καθόλου. Η ράχη μου νομίζω έχει αφανιστεί. Το στήθος μου σιγοτρέμει πάνω στα παγωμένα πλακάκια. Τα μάτια μου καλύπτονται από κάτι σαν θολούρα. Δεν πονώ. Το πρώτο χτύπημα πόνεσε αρκετά. Με το δεύτερο χτύπημα βρέθηκα μπρούμυτα στο πάτωμα. Το τρίτο δεν το θυμάμαι.

Δεν σκέφτηκα ποτέ να κρύψω κάτι από τα

κορίτσια μου. Καθώς φεύγαμε από το πατρικό μου, ρώτησαν για τον πατέρα τους. Τις είπα πως ο πατέρας τους δεν ζει γιατί τον σκότωσα εγώ στην μπανιέρα, πως αγαπιόμασταν αληθινά, αλλά πως παρόλα αυτά ήταν ένας αλήτης. Με κοίταξαν συμπονετικά και τρίφτηκαν απάνω μου συμφιλιωτικά. «Ο Ιωάννης ήταν ένας αλήτης», συμφώνησαν και κλείσανε με προσοχή πίσω τους την πόρτα του κήπου. Κάναμε μερικά ακόμα βήματα και μόλις η περιφράξη του κήπου τελείωσε, φάνηκε η μηλιά στην πίσω πλευρά του σπιτιού. Απότιστη για καιρό είχε αρχίσει να ξεραίνεται. Τα κορίτσια στάθηκαν μια στιγμή και γύρισαν κι αυτές το βλέμμα προς τη μηλιά. «Θέλει κόψιμο. Κόψιμο και κόψιμο», σιγομουρμούρισαν.

Μεγάλωσαν πολύ γρήγορα. Τα κορίτσια ψήλωσαν. Σαν μια ομπρέλα με σκέπασαν για να με προστατέφουν θαρρείς από μια αναμενόμενη μπόρα. Τώρα βρίσκομαι ξαπλωμένη μπρος στα πόδια τους. Μαζί με τα όμορφα μαλλιά μου. Συγκρατώ κάτι από αυτά ανάμεσα στα δάχτυλα των χεριών μου. Μυρίζουν ακόμα. Τα μηλίγγια μου ερεθίζονται από την μυρωδιά τους. Τα μηλίγγια χτυπούν σαν ποδοβολητό πολλών μαζί αλόγων. Τα κορίτσια μου έχουν μακριά πόδια. Τρέχουν όπως χτυπούν τα πέταλα από τα αλογίσια πόδια. Τρέχουν στην αυλή του σπιτιού. Του πατρικού σπιτιού. Στην αυλή πίσω από το πατρικό μου. Τρέχουν σαν λυσσασμένα άλογα γύρω από την

μηλιά του πίσω κήπου.

Κατανοώ πλήρως την παρούσα αδυναμία μου. Δεν μπορώ να δω καθαρά. Τα βλέφαρα είναι βαριά σαν το συγκολλημένο μέταλλο. Όσο και να φάξω με τα σπασμένα μου δάχτυλα, δεν μπορώ να μετρήσω το αίμα γύρω μου. Γύρω από το λειψό μου τώρα σώμα. Γύρω από το μισοτρελαμένο μου μυαλό, που δύο φιγούρες το σκιάζουν κάθε λίγο. Κάθε που βαδίζουν σε κύκλο. Κυκλικά από το ακούνητο σώμα μου. Στις κόγχες νιώθω να γρατσουνάει ο πόθος για δάκρυα. Για δάκρυα που έρχονται από το κεφάλι που κοιτά πίσω.

Τα κορίτσια μεγάλωσαν γρήγορα. Ο χρόνος κύλησε δίχως να το καταλάβω. Τα κορίτσια ομορφυναν. Από εκείνη την ομορφιά την επικίνδυνη. Τα κορίτσια λατρέφανε τα κοντά φουστάνια και γυρέφανε αναπαυτικές πολυθρόνες. Σταυρώσανε τα πόδια και ένα πρωί ο ήλιος έκαψε για πάντα τα σημάδια μέσα τους και τα έκανε αποτυπώματα. Τα κορίτσια φιλήθηκαν μεταξύ τους, πύρωσαν η μία το κορμί της άλλης και μούδιασαν τα στόματα και έκοφαν τρίχες από τα μαλλιά και κάτι έναστρες νύχτες παραδόθηκαν σε γνώριμα μυρίσματα μήλου και κανέλας. Της κανέλας που νοστιμίζει σαν ναρκωτικό τις κρέπες.

Το νου μου διασχίζει παρατεταμένα η εικόνα του εξηντάχρονου Φαρμάκη. Στα δεκατρία τους χρόνια τα κορίτσια ήρθαν και με βρήκαν να σκαλίζω ένα αυλάκι γύρω από την μισοξεραμένη

μηλιά. Εκείνον τον καιρό είχα πάρει την απόφαση να ποτίσω τη μηλιά, έχοντας την ακραία πεποίθηση πως ήμουν ακόμα σε θέση να δω το ποτήρι μισογεμάτο κι όχι μισοάδειο. Ήρθαν τότε τα κορίτσια και μου τράβηξαν την αξίνα από το χέρι και την πέταξαν στο χώμα. «Θα πάμε στην κλινική να χαιρετήσουμε τον Φαρμάκη. Αύριο θα πεθάνει», είπαν φτύνοντας στο χώμα.

Ο Φαρμάκης θα πλησίαζε τότε τα ογδόντα. Οι νοσοκόμες σάστισαν σαν τις είδαν να σχύβουν στον κισσό και να ζητούν την άδεια να επισκεφτούν τον Φαρμάκη. Δεν είχε συμβεί να τον επισκεφτεί κανείς τα τελευταία δεκατέσσερα χρόνια. Από την ημέρα δηλαδή που ήρθε στην κλινική. Τις οδήγησαν σ' ένα μικρό μονόκλινο δωμάτιο στο τέλος ενός μισοσκότεινου διαδρόμου. «Μας αφήνετε μόνες με τον κ. Φαρμάκη;» είπαν τα κορίτσια στις νοσοκόμες. «Μην τον κουράσετε. Όπως βλέπετε, είναι ήδη βαριά καταβεβλημένος», απάντησαν εκείνες κι έκλεισαν απαλά την πόρτα φεύγοντας.

Την γλώσσα μου γαργαλάνε σταγόνες αίματος. Οι φωνές είναι λιγότερο ξεκάθαρες. Σε λίγο δεν θα μπορώ να ακούω τίποτα. Τα βήματά τους ήδη τα καταλαβαίνω από τις σκιές που αλλάζουν θέση επάνω στο κορμί μου. Οι κόγχες μου συσπώνται ελαφρά, σαν να αναμένουν μια καταποντιστική δακρύρροια. Δεν γνωρίζω το πότε και αν θα έρθει. Είναι δύσκολο, όταν βρίσκεσαι σε αυτήν τη θέση, να μην γνωρίζεις το πότε κι αν θα

έρθει. Είναι από τα ελάχιστα πράγματα που είσαι σε θέση να προσδοχάς. Και είναι βαρύ τότε να μην γνωρίζεις αν θα συμβούν. Όταν βρίσκεσαι σε αυτήν την κατάσταση. Δεν είναι ανημποριά. Κάποτε είναι επιλογή. Μπορείς να αδημονείς πια για ένα ή δύο θαύματα. Θαύματα γιατί δεν γνωρίζεις το πότε κι αν θα έρθουν. Δεν μπορείς να υπολογίσεις αν θα σταθείς εσύ τυχερός. Είναι και θέμα δημιουργού. Είναι και θέμα επιλογής. Καμιά φορά επιλογής και δημιουργού.

Ο Φαρμάκης πέθανε. Τα κορίτσια στέκονταν στο προσκεφάλι του εκείνη την τελευταία ώρα. Υποδέχτηκαν το σφάλισμα των ματιών του με ένα αυθάδες και ωμό χαμόγελο. Στην κηδεία του ο Μιχάλης πήδηξε με μανία από το αναπηρικό καροτσάκι και με ένα βαρύ γδούπο βρέθηκε μέσα στον ανοιχτό λάκκο και πάνω στο φέρετρο του πατέρα του. Οι παρευρισκόμενοι τα έχασαν. Εκείνος κατάφερε να σύρει το καπάκι και να το ρίξει στα πλάγια. Μπήκε ολόσωμος στο φέρετρο. Άρχισε να χτυπά παράφορος το πτώμα. Να του ξεριζώνει ολόκληρες τούφες από τα μαλλιά, να του γδέρνει το πρόσωπο, να βυθίζει τα δάχτυλα στο βαλσαμωμένο σχεδόν στόμα του γέρου και να πασχίζει να το ανοίξει τέρμα ως να αποκολληθεί από το υπόλοιπο κεφάλι. Κανείς δεν τόλμησε να τον σταματήσει. Ο παπάς μονάχα ήπие μονορούφι ένα μπουκάλι αγιασμό που είχε στη τσέπη του.

Μόνο τα κορίτσια μου γνώριζαν τον αληθινό

λόγο αυτής της ετεροχρονισμένης επίθεσης του Μιχάλη. Ο Μιχάλης γύρισε έπειτα στην κλινική. Για δύο εβδομάδες δεν έτρωγε τίποτα. Οι νοσοκόμες απελπίστηκαν. Κάθε μία ώρα τον ρωτούσαν τι καλό τραβούσε η όρεξή του, μήπως και τον δελεάσουν και τον καταφέρουν να βάλει μια μπουκιά στο στόμα. Στο τέλος της δεύτερης εβδομάδας έκανε νόημα σε μια νοσοκόμα να σκύψει να της πει κάτι. «Θέλω κρέπες», είπε και η νοσοκόμα έτρεξε ενθουσιασμένη στις υπόλοιπες. Σε λίγο του σερβίρισαν τον δίσκο με δύο μεγάλες κρέπες. Ζήτησε να τον αφήσουν μόνο για να φάει. Όταν αυτό συνέβη, έφτυσε από το στόμα του καμιά εικοσαριά χάπια, τα οποία έκρυβε επιμελώς για μέρες, πότε κάτω από το μαξιλάρι ή κάτω από το σεντόνι, πότε μέσα στα εσώρουχα ή κάτω από τα χείλη του. Βύθισε τα χάπια στις κρέπες. Τις καταβρόχθισε. Πέθανε.

Τα κορίτσια μου σήμερα γίνανε δεκάξι. Σήμερα ήρθαν και με αγκάλιασαν για πρώτη φορά. Για πρώτη φορά σήμερα μου είπαν: «Σ' αγαπάμε μητέρα.» Κοίταξα στο παράθυρο. Η νύχτα έρχονταν με μια ταχύτητα που μόνο εγώ κι εσύ μπορούμε να προλάβουμε. Κάτι ξεχασμένα κλαδιά χτυπήθηκαν στο τζάμι και πάνω στην υγρασία τους ζωγραφίστηκε η εικόνα της γιαγιάς. Γριά, με ρυτίδες και λίγα μαλλιά. Τις αγκάλιασα κι εγώ σφιχτά. «Κι εγώ σας αγαπάω, κορίτσια μου.» Μέσα στο φουστανάκι τους είχαν μισοκρυμμένο ένα μεγάλο μαχαίρι. Το πρώτο χτύπημα πόνεσε

αρχετά. Με το δεύτερο χτύπημα βρέθηκα μπρούμυτα στο πάτωμα. Το τρίτο δεν το θυμάμαι.

Από μικρή είχα τη συνήθεια να μυρίζω με πάθος τη σάρκα μου. Κάτι καλούσε παθιασμένα τα ρουθούνια μου, όπως το παρθένο βλέμμα έλκεται από οτιδήποτε φουσκώνει και ετοιμάζεται να εκραγεί. Αλλά ήταν ένα πάθος που είχε μέσα του την φωτιά της αναζήτησης. Κάτι μέσα από τα στήθη μου κραύγαζε, πως η μυρωδιά αυτή είναι το μυστικό της ζωής. Οποιασδήποτε ζωής. Τις νύχτες, σε κάποια περίεργη ώρα -όταν τα κλαδιά από τις μηλιές του κόσμου γαληνεύουν στην ακινησία και σωπαίνουν- τότε η ψυχή μου ταράσσονταν από διεισδύσεις...

Περίεργη ώρα στ' αλήθεια. Είναι η ώρα που θαρρώ πως πεθαίνει όποιος έχει επιλέξει να πεθάνει πάνω από μία φορά. Γενναία απόφαση. Από την άλλη βέβαια είναι και θέμα κλίσης, προίκας από τον δημιουργό σου και μοίρα. Εγώ για παράδειγμα... Από μικρή ήμουν λιγάκι... ζωηρή. Έφαχνα θέλω να πω.. Ζούσα για να μαθαίνω και έμαθα... Πώς αλλιώς; Εδώ μπαίνει ο όρος του συνδυασμού. Συνεργατικότητα ως εκεί που σε παίρνει και ατομικιστική δράση ως εκεί που σου έχει απονεμηθεί να φτάσεις κι εγώ από μικρή είχα μια -εμφυτωσ- ροπή προς τα κοντά φουστανάκια...

Εκείνη την ώρα ωστόσο μπορείς να αποκαλυφθείς στον εαυτό σου. Και ο βαθμός που θα το αντιληφθείς αυτό, εξαρτάται πάλι από το βαθμό

ετοιμότητας που λασπώθηκε μες στη σάρκα σου. Τρομαχτικό. Για κάποιους τρομαχτικό σαν την αλήθεια. Επώδυνο. Για άλλους επώδυνα φευγαλέο. Αόρατο. Για κάποιους άλλους αόρατο σαν τις ζωές τους. Για εμένα σαν την κραυγή, που δεν έβγαλα και γι αυτό δεν άκουσα ακόμα.

Αλλά τα ρουθούνια μου άνοιγαν διάπλατα εκείνη την ώρα και κάθε φορά τα ένιωθα πανέτοιμα να ξεσκιστούν και ποτέ να μην ξεσκίζονται. Ο μαγνήτης της μοίρας μου όμως τα έστρεφε στο κορμί μου. Και απείθαρχα και λαίμαργα, πεινασμένα λες από πάντα, ρούφαγαν το μύρισμά του και ταυτόχρονα σπούδαζα την προέλευση αυτής της μυρωδιάς.

Εντούτοις, είχα μια ματαιόδοξη στη βάση της υποψία, γιατί ως ένα βαθμό το κόχλασμα της κραυγής εκείνης είχε μια δόση αναγνωρισιμότητας -από μικρή ήμουν λιγάκι ζωηρή κι έτσι είχα μάθει να αποκρυπτογραφώ σαν κάποιον μύστη-. Είναι περιττό να πω, πως δεν μίλησα ποτέ για αυτήν την υποψία που με βασάνιζε. Παρόλο που η υπόθεση αφορά όλους -μα όλους- τους ανθρώπους αυτής της γης. Εξουσιαστές και εξουσιαζόμενους, δυνατούς και αδύναμους, αυτούς που αποκοιμούνται με τις αλυσίδες της ελευθερίας και τα καρφιά της γνώσης και αυτούς που γέρνουν με τα σφυριά της δουλείας παραμάσχαλα και τα μαχαίρια της άγνοιας κάτω από το μαξιλάρι. Αυτή η υπόθεση ωστόσο αφορά τους πάντες.

Δεν μίλησα πότε και σε κανέναν. Δεν είναι αυτός δικός μου ρόλος. Άλλωστε, το ξαναείπα, η κραυγή έχει σφηνώσει στον οισοφάγο και μου είναι ακόμα ανήκουστη. Επιτρέψτε μου όμως να ξέρω. Να γνωρίζω πως αυτό που με πνίγει είναι η ανήκουστη κραυγή μου. Ναι, με πνίγει. Επειδή είναι ακόμη άγνωστη και δεν γνωρίζω τη μάνα της, ούτε πως και που τελειώνει.

Εντάξει. Τελειώνω. Η σάρκα μου μυρίζει. Μοσχομυρίζει. Μυρίζει υπέροχα. Μυρίζει σαν την μάνα μου. Ω, ναι! Το ομολογώ και κλαίω εδώ μπροστά σας. Μυρίζει σαν εκείνη. Δεν την μπορώ και την λατρεύω αυτή την μυρωδιά. Η σάρκα μου μυρίζει υπέροχα. Είναι παραδείσια αυτή η μυρωδιά. Ποιο μήλο και ποιο μύρτινο στεφάνι μπορεί να συγκριθεί μαζί της; Ποιο τριαντάφυλλο μπορεί να βάψει όλον τον κόσμο κόκκινο; Αυτή η μυρωδιά όμως είναι μια ανεξάντλητη πηγή από κατακόκκινο αίμα, έτοιμη να λερώσει αυτή τη γη από τη μία άκρη ως την άλλη. Να λούσει τους κάμπους και τις πεδιάδες, να πυκτώσει τις θάλασσες, να λιώσει τους λόφους και τα βουνά, να μολύνει και να αγιάσει μαζί τα πλάσματα που πορεύτηκαν στα ακριβοθώρητα χώματά της. Τους ανθρώπους όλους. Τους πάντες. Όλους αυτούς που βάδισαν τρύπιοι από τη πιο βαριά πληγή που γέννησε δημιουργός.

Εντάξει. Νικήθηκα. Θέλω να το φωνάξω, αλλά το σάλιο που βρέχει τη σπλήνα μου σκαλώνει στην καρωτίδα και με πνίγει. Το κορμί μου αποπνέει το μύρισμα του κόσμου όλου. Το μόνο που έχω κοινό

μαζί σας. Η μυρωδιά αυτή του κορμιού με ενώνει μαζί σας. Με ενώνει με την ανθρωπότητα και με ξεσκεπάζει. Είμαι λοιπόν κι εγώ μία από εσάς. Λιθαράκι σε ένα οικοδόμημα εύθραυστο, που θυμίζει νεκροκέρι. Αποτελώ κι εγώ ένα κρίκο σε μια αλυσίδα που τραβιέται από μια άδεια άβυσσο. Αλλά μην με κοιτάτε γι' αυτό χαιρέκακα. Εγώ έχω μια κραυγή κάτω από τη γλώσσα. Η ζηλοφθονία αυτή είναι η ήττα σας.

Οι σάρκες μου αποπνέουν την απόλυτη μυρωδιά. Όλο μου το είναι συσπάται και ζητά επίμονα να ενωθεί μ' εκείνην. Όλη μου η ζωή. Όλη σας η ζωή. Μια επιστροφή. Η μυρωδιά μας περιμένει. Τη μυρίσαμε. Φτάνει. Έρχεται κι η δική της σειρά. Να μας ζαλίσει μία και τελειωτική και παντοτινή φορά. Είχαμε την ευκαιρία μας. Η σάρκα μου είναι ένα νεκράνθεμο. Η γη μου μια νεκροθήκη. Είχα την ευκαιρία. Κοιτάχτε έξω. Νυχτώνει. Είναι εκείνη η ώρα. Της αντίληψης, της συνειδητοποίησης, της μεταβολής και της επιστροφής. Αχ, ο λαιμός μου... Με πνίγει... Η ώρα να αποκαλυφθώ, επέλεξα το θάνατό μου πάνω από μία φορά. Είχα την ευκαιρία. Έχω ακόμα την ευκαιρία. Βγες!

Ευχαριστώ τον Θ. Τ.
που υποστήριξε με την ανάγνωσή του
το αφήγημα *Η μηλιά*, μια ιστορία αγάπης.

